

2016•2017
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik: to do or not to do?

Promotor :
Prof. dr. Eilly VAN DE VELDE
Prof. dr. Charlotte DECLERCK

Isabelle Coeckelbergs

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

De transnationale Universiteit Limburg is een uniek samenwerkingsverband van twee universiteiten in twee landen: de Universiteit Hasselt en Maastricht University.

Universiteit Hasselt | Campus Hasselt | Martelarenlaan 42 | BE-3500 Hasselt
Universiteit Hasselt | Campus Diepenbeek | Agoralaan Gebouw D | BE-3590 Diepenbeek

2016•2017
FACULTEIT RECHTEN
master in de rechten

Masterproef

Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik: to do or not to do?

Promotor :
Prof. dr. Elly VAN DE VELDE
Prof. dr. Charlotte DECLERCK

Isabelle Coeckelbergs

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van master in de rechten

SAMENVATTING

Ingevolge het omstreden standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 stellen menige fiscale adviseurs en notarissen zich de vraag of een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen nog aangewezen als techniek van successieplanning.

Het standpunt van Vlabel heeft betrekking op het vermoeden van de "bedekte bevoordeling" vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF bij gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen. Zij bepaalt dat dit vermoeden enkel weerlegd kan worden indien de voorafgaandelijke schenking van de effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik werd geregistreerd. Hiermee viseert Vlabel de schenkingsakten die worden verleden voor een Nederlandse notaris.

In deze masterscriptie spitst het eerste hoofdstuk zich hoofdzakelijk toe op de civielrechtelijke aspecten van de schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik. Daarnaast wordt er nagegaan of een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris rechtsgeldig is naar Belgisch recht.

Op fiscaalrechtelijk vlak staat de fictiebepaling van artikel 2.7.1.0.7 VCF centraal, omdat Vlabel in haar standpunt van 21 maart 2016 een voorafgaandelijke niet-geregistreerde schenkingsakte met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen niet meer aanvaard als tegenbewijs van het vermoeden van de "bedekte bevoordeling". Ingevolge het standpunt van Vlabel zullen deze niet-geregistreerde schenkingen in de nalatenschap van de schenker-erflater worden belast in de erfbelasting door toepassing van voormelde fictiebepaling, terwijl deze niet-geregistreerde schenkingen in het verleden in principe belastingvrij konden plaatsvinden wanneer de schenkingsakte werd verleden voor een Nederlandse notaris.

Dit standpunt brengt fiscale gevolgen voor de belastingplichtige met zich mee. Voortaan zal een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen steeds worden belast, ofwel door betaling van het registratierecht op schenkingen, ofwel bij het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker door betaling van de erfbelasting.

De centrale onderzoeksvraag van deze masterscriptie luidt als volgt: "Is het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, met betrekking tot de schenkingen van effecten en geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, rechtsgeldig vanuit het Belgisch positief fiscaal recht?" Deze onderzoeksvraag wordt beantwoord door het standpunt van Vlabel te toetsen aan het grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel, het motiverings-, het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel, en tot slot het niet-retroactiviteitsbeginsel.

Daarenboven wordt er in deze masterscriptie aan de hand van wetgeving, rechtspraak, rechtsleer en beslissingen van de fiscale administratie naar een oplossing *de lege ferenda* gezocht. Deze masterscriptie eindigt met enkele alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning voor de belastingplichtige aan te reiken zolang het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 van kracht blijft.

DANKWOORD

Deze masterscriptie vormt het sluitstuk van mijn opleiding Master in de Rechten aan de Universiteit Hasselt. Reeds tijdens mijn eerste schakeljaar Rechten is de interesse voor het notariaat gegroeid, met welke masteropleiding ik mijn studiercarrière ga afsluiten. Ik heb er bijgevolg voor gekozen om een masterscriptie te schrijven binnen dit vakgebied. In het notariaat is naast een grondige kennis van het burgerlijk recht, de kennis van het fiscaal recht onontbeerlijk. De notaris wordt dagelijks geconfronteerd met fiscale aspecten, in het bijzonder bij successieplanning. Het is dan ook onontbeerlijk dat hij een inzicht heeft in de standpunten van de fiscale administratie. Met deze masterscriptie tracht ik een inzicht te geven of het fiscaalrechtelijk nog is aangewezen een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen door te voeren, na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.

Via deze weg wil ik graag een aantal personen bedanken die mij tijdens het schrijven van deze masterscriptie hebben bijgestaan. In de eerste plaats wil ik een bijzonder woord van dank richten tot mijn promotor prof. dr. Elly Van de Velde en co-promotor prof. dr. Charlotte Declerck voor hun behulpzaamheid, professionele begeleiding, advies en opbouwende feedback die noodzakelijk waren om verder te kunnen groeien in het onderwerp van deze masterscriptie. Daarnaast zou ik ook de heer Kristof Wauters, assistent, willen bedanken voor zijn hulp en ondersteuning. Dankzij hen heb ik deze masterscriptie tot een hoger niveau kunnen tillen.

Tenslotte wil ik mijn ouders bedanken voor hun steun en motivatie tijdens mijn opleiding.

Isabelle Coeckelbergs, 15 mei 2017

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING	1
DANKWOORD	3
INHOUDSOPGAVE	5
LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN	9
INLEIDING	11
HOOFDSTUK 1: CIVIELRECHTELIJKE ASPECTEN VAN DE SCHENKING MET VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK VAN EFFECTEN EN GELDBELEGGINGEN	17
1. Authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris	17
1.1. Schenking	17
1.1.1. Materieel en intentioneel element	17
1.1.1.1. Dadelijk en onherroepelijk karakter van de schenking	18
1.1.2. Vormvereisten	19
1.2. Rechtsgeldigheid	19
2. Civielrechtelijke voordelen	21
3. Voorwerp van de schenkingen die Vlabel viseert: effecten en geldbeleggingen	22
3.1. Effecten	22
3.2. Geldbeleggingen	23
3.3. Effecten en geldbeleggingen deel uitmakend van een burgerlijke maatschap	24
4. Modaliteit van de schenking: voorbehoud van vruchtgebruik	24
4.1. Rechten en plichten van de vruchtgebruiker en de blote eigenaar tijdens het vruchtgebruik	25
4.2. Rechten en plichten van de vruchtgebruiker en de blote eigenaar na het vruchtgebruik	28
5. Tussenbesluit	29
HOOFDSTUK 2: FISCAALRECHTELIJKE ASPECTEN VAN DE SCHENKING MET VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK VAN EFFECTEN EN GELDBELEGGINGEN	31
1. Authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris	32
2. Evolutie inzake het te leveren tegenbewijs vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF	33
2.1. Tegenbewijs "bedekte bevoordeling" bij gesplitste aankoop	34
2.2. Tegenbewijs "bedekte bevoordeling" bij gesplitste inschrijving	36
2.2.1. Tegenbewijs gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen deel uitmakend van een burgerlijke maatschap	38

3. Fiscale gevolgen voor de belastingplichtige na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016	39
4. Ontsnappen aan de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.....	40
5. Cijfermatige voorbeelden ingevolge het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016	41
5.1. Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen aan een erfgenaam in rechte lijn.....	42
5.1.1. De voorafgaandelijke schenking en de gesplitste inschrijving dateren vóór 1 juni 2016.....	42
5.1.2. De gesplitste inschrijving dateert vanaf 1 juni 2016.....	43
5.1.2.1. Niet-vrijwillig geregistreerde Nederlandse schenkingsakte	43
5.1.2.2. Voorafgaandelijke geregistreerde schenkingsakte via een Belgische notaris.....	44
5.1.2.3. Vergelijking resultaat 5.1.2.1 en 5.1.2.2. ingeval van toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF.....	45
5.2. Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen aan een derde (niet-erfgenaam)	45
5.2.1. De voorafgaandelijke schenking en de gesplitste inschrijving dateren van vóór 1 juni 2016.....	45
5.2.2. De gesplitste inschrijving dateert vanaf 1 juni 2016.....	46
5.2.2.1. Niet-vrijwillig geregistreerde Nederlandse schenkingsakte	46
5.2.2.2. Voorafgaandelijke geregistreerde schenkingsakte via een Belgische notaris.....	47
5.2.2.3. Vergelijking resultaat 5.2.2.1 en 5.2.2.2. ingeval van toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF.....	48
5.3. Algemeen besluit.....	48
6. Tussenbesluit	50
HOOFDSTUK 3: RECHTSBESCHERMING IN HOOFDE VAN DE BELASTINGPLICHTIGE	53
1. Het Grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel.....	53
1.1. Algemeen	53
1.2. Het Grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.....	56
2. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur	57
2.1. Motiveringsbeginsel	58

2.1.1. Toepassingsgebied Wet Motivering Bestuurshandelingen	58
2.1.2. Het motiveringsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016	60
2.2. Rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel	61
2.2.1. Het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016	63
2.3. Niet-retroactiviteitsbeginsel	65
2.3.1. Het niet-retroactiviteitsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016	67
3. Tussenbesluit	68
HOOFDSTUK 4: OPLOSSINGEN <i>DE LEGE FERENDA</i> EN ALTERNATIEVE SCHENKINGSTECHNIEKEN IN HET KADER VAN SUCCESSIEPLANNING	71
1. Loskoppeling civiel- en fiscaalrechtelijk luik	71
2. Federaal niveau vs. Vlaams niveau	72
2.1. Decreetwijziging	73
2.1.1. Sterfhuisclausule	73
2.1.2. Verzekeringsgift	74
2.1.3. Tegenbewijs van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF. 75	
2.2. Voorafgaandelijke controle van de standpunten van Vlabel	76
3. Rechtsvergelijking met Nederland	77
3.1. Artikel 2.7.1.0.7 VCF vs. artikel 10 Successiewet 1956 <i>ratione materiae</i>	78
3.2. Het buiten toepassing stellen van artikel 2.7.1.0.7 VCF vs. artikel 10 Successiewet 1956.....	79
4. Voorstel tot mogelijke decretale oplossing	80
5. Tussenbesluit oplossingen <i>de lege ferenda</i>	81
6. Alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning	82
6.1. Schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik via een Belgische notaris met betaling van het registratierecht op schenkingen.	82
6.2. Schenking van effecten en/of geldbeleggingen in volle eigendom via een Nederlandse notaris.....	82
7. Tussenbesluit alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning	83
CONCLUSIE	85
BIBLIOGRAFIE	89
WETGEVING	89

RECHTSPRAAK	92
RECHTSLEER.....	93
ANDERE BRONNEN	101

LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

BW	Burgerlijk Wetboek
Br.W.Reg.	Brussels Wetboek der Registratierechten
Br.W.Succ.	Brussels Wetboek der Successierechten
GW	Grondwet
Rome I-Verordening	Verordening 17 juni 2008 (EG) nr. 59/2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst
VCF	Vlaamse Codex Fiscaliteit
Vlabel	Vlaamse Belastingdienst
VI.W.Reg.	Vlaams Wetboek der Registratierechten
Wet Motivering Bestuurshandelingen	Wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen
WIPR	Wetboek van Internationaal Privaatrecht
W.Succ.	Wetboek der Successierechten
W.Venn.	Wetboek van Vennootschappen
W.W.Reg.	Waals Wetboek der Registratierechten
W.W.Succ.	Waals Wetboek der Successierechten

INLEIDING

1. De schenking is een dankbaar instrument voor het uitwerken van een successieplanning voor (vermogende) burgers door fiscale adviseurs en notarissen. Een veelgebruikte vorm van successieplanning betreft de schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen. De schenker schenkt in dat geval de blote eigendom van effecten en/of geldbeleggingen aan een derde (meestal een erfgenaam, legataris of begiftigde van de vruchtgebruiker-erflater) en behoudt zich het levenslang vruchtgebruik voor.¹ Hierdoor behoudt de schenker als vruchtgebruiker nog het genot over de geschonken goederen.² Bij het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker dooft het vruchtgebruik uit en wast dit automatisch aan bij de blote eigendom. De derde, die reeds de blote eigendom bezit, wordt bijgevolg volle eigenaar van de geschonken goederen.³

2. Reeds in de memorie van toelichting bij de wet van 11 oktober 1919 beschouwde de federale wetgever rechtshandelingen waarbij een opsplitsing gebeurt tussen vruchtgebruik en blote eigendom als belastingontwijking.⁴ Hij gaat ervan uit dat op die manier de vruchtgebruiker tijdens zijn leven goederen overdraagt op zijn erfgenamen zonder betaling van successierechten. Om de overtuiging van de wetgever kracht bij te zetten, werden in het oorspronkelijke Wetboek der Successierechten een aantal antimisbruikbepalingen/fictiebepalingen ingevoerd.⁵ Deze antimisbruikbepalingen hebben tot doel al te "geknutselde" fiscale constructies en een excessief gebruik van het feit dat de belastingplichtige de minst belastbare weg mag kiezen (de "Brepolsleer") tegen te gaan.⁶

3. Voor de gesplitste aankopen van (on)roerende goederen en voor de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen heeft de wetgever een fictiebepaling ingevoerd in artikel 9 van het oorspronkelijk Wetboek der Successierechten.⁷ De Vlaamse Belastingdienst (afgekort "Vlabel") is sinds 1 januari 2015 bevoegd voor de inning en de invordering van de registratie- en successierechten. Naar aanleiding van deze bevoegdheidsoverdracht werd de Vlaamse regeling omtrent de registratie- en successierechten opgenomen in de Vlaamse Codex Fiscaliteit (hierna "VCF").⁸ Hierdoor werd artikel 9 W.Succ. ondergebracht in artikel 2.7.1.0.7 Vlaamse Codex.

¹ Art. 949 BW.

² Art. 578 BW.

³ Art. 617 BW.

⁴ Mvt, wet 11 oktober 1919 brengende wijzigingen in de wetten op de successie-, registratie- en overschrijvingsrechten, en wijzigende de artikelen 742, 753 en 755 van het BW, *BS* 13 november 1919; MvT, Project de loi 20 mars 1919, apportant des modifications aux lois sur les droits de succession, d'enregistrement et de transcription, *Parl.St.* Kamer 1918-19, www.dekamer.be;

⁵ Wetboek der successierechten van 31 maart 1936, *BS* 7 april 1936.

⁶ H. DECOUTERE en M. DELBOO, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 3-4; B. PEETERS, "De algemene fiscale antimisbruikbepalingen: een commentaar in het licht van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof, *AFT* 2014, 4; Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082, www.moniteur.be/_tridion/cass/ac/1961-4fr.pdf.

⁷ H. DECOUTERE en M. DELBOO, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 183.

⁸ Decr. 19 december 2014 tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, *BS* 29 januari 2015; A. TIBERGHIE, *Handboek voor Fiscaal Recht 2016-2017: Band 2*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1117.

Artikel 2.7.1.0.7 VCF is de relevante fictiebepaling voor deze masterscriptie, welk als volgt luidt: *“De roerende en onroerende goederen die wat betreft het vruchtgebruik door de erflater en wat betreft de blote eigendom door een derde onder bezwarende titel zijn verkregen, worden, voor de heffing van de erfbelasting, geacht in volle eigendom in zijn nalatenschap aanwezig te zijn en als legaat door die derde te zijn verkregen. Hetzelfde geldt voor effecten aan toonder of op naam en voor geldbeleggingen die voor het vruchtgebruik ingeschreven zijn op naam van de erflater en voor de blote eigendom op naam van een derde.*

Het eerste lid is niet van toepassing:

- 1° als wordt bewezen dat de verkrijging geen bedekte bevoordeling van de derde is;*
- 2° als de erflater langer heeft geleefd dan de derde of als de derde niet behoort tot de personen, vermeld in artikel 2.7.3.4.4, eerste, tweede en derde lid.”*

4. Het vermoeden vervat in de voormelde fictiebepaling is een vermoeden *“iuris tantum”* en kan door de belastingplichtige (de blote eigenaar) worden weerlegd door aan te tonen dat de verkrijging van de blote eigendom geen *“bedekte bevoordeling”* uitmaakt. In veel gevallen beschikt de blote eigenaar over de noodzakelijke gelden voor de betaling van de blote eigendom, dit ingevolge een voorafgaandelijke schenking (door dezelfde vruchtgebruiker). De federale fiscale administratie aanvaardt deze voorafgaandelijke schenking als geldig tegenbewijs, mits deze is geregistreerd.⁹ Zij heeft uitdrukkelijk bevestigd dat de vereiste van registratie van de voorafgaandelijke schenking bij gesplitste aankopen niet naar analogie wordt toegepast op de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen.¹⁰

Probleemstelling

5. In tegenstelling tot de beslissing van de federale fiscale administratie heeft Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 beslist om het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste aankopen toch naar analogie toe te passen op de gesplitste inschrijvingen.¹¹ Met andere woorden om als tegenbewijs te worden aanvaard, moet de voorafgaandelijke schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik zijn onderworpen aan het registratierecht op schenkingen in België.¹² Hierdoor viseert Vlabel de schenkingen die hebben plaatsgevonden voor een Nederlandse notaris, omdat deze niet moeten worden geregistreerd in België en plaatsvinden zonder betaling van het registratierecht op schenkingen.

Er rijst een probleem voor de belastingplichtige omdat voortaan schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen steeds worden belast. Hetzij door betaling van het registratierecht op schenkingen, hetzij door betaling van erfbelasting door toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF.

⁹ Besl. 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

¹⁰ Besl. 28 april 2014, nr. Parl. 284, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

¹¹ Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004 – gepubliceerd op 4 april 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

¹² T. DUMONT, “Registratierechten - Schenken met voorbehoud van vruchtgebruik: in Vlaanderen heeft u voortaan de keuze tussen betalen of betalen”, *Registratierechten* 2016, nr. 2, 11-12.

Onderzoek

6. Uit het principe van de rechtstaat volgt dat niet alleen de rechtsonderhorigen maar ook de overheid is gebonden aan rechtsregels. In deze masterscriptie wordt dan ook onderzocht of Vlabel als beleidsuitvoerende entiteit haar bevoegdheid niet te buiten gaat.¹³ De vraag rijst of Vlabel geen voorwaarde toevoegt aan artikel 2.7.1.0.7 VCF door te eisen dat de schenking, die de gesplitste inschrijving voorafgaat, onderworpen moet zijn aan het registratierecht op schenkingen. Daarenboven is de overheid, waartoe Vlabel behoort, in haar beslissingen gehouden de beginselen van behoorlijk bestuur na te leven. In deze masterscriptie wordt onderzocht of Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel respecteert. Verder stelt Vlabel in haar standpunt dat zij het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste aankopen naar analogie toepast op de gesplitste inschrijvingen.¹⁴ Naar aanleiding van deze analoge toepassing rijst de vraag of Vlabel het motiveringsbeginsel schendt. Wat de toepassing in de tijd betreft, heeft Vlabel bepaald dat haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 geldt voor alle gesplitste inschrijvingen die tot stand zijn gekomen vanaf 1 juni 2016. Deze masterscriptie onderzoekt of deze temporele toepassing strookt met het niet-retroactiviteitsbeginsel.

7. Omwille van de onduidelijkheden en onzekerheden die het standpunt van Vlabel teweegbrengt, wil deze masterscriptie een antwoord formuleren op de volgende centrale onderzoeksvraag: "Is het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, met betrekking tot de schenkingen van effecten en geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, rechtsgeldig vanuit het Belgisch positief fiscaal recht?"

8. Het eerste hoofdstuk omvat de civielrechtelijke aspecten van schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en geldbeleggingen. Aangezien het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 de schenkingen voor een Nederlandse notaris viseert, zal vooreerst worden onderzocht of deze schenkingsvorm rechtsgeldig is naar Belgisch recht. Tevens wordt er een antwoord gegeven op de vraag welke civielrechtelijke voordelen er zijn verbonden aan een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris. Aansluitend wordt besproken welke soorten "effecten" en "geldbeleggingen" ressorteren onder artikel 2.7.1.0.7 VCF. De modaliteit voorbehoud van vruchtgebruik, toegespitst op effecten en geldbeleggingen, wordt tevens in dit hoofdstuk besproken.

9. Het tweede hoofdstuk omvat de fiscaalrechtelijke aspecten van schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en geldbeleggingen. De fiscale drijfveer om een authentieke schenkingsakte te laten verlijden voor een Nederlandse notaris wordt toegelicht. Verder wordt de evolutie geschetst van de beslissingen van de fiscale administratie met betrekking tot fictiebepaling vervat in artikel 9 W.Succ. thans artikel 2.7.1.0.7 VCF. Op die manier wordt duidelijk hoe de houding van de fiscale administratie omtrent deze bepaling en het te leveren

¹³ E. SPRUYT, N.GEELHAND DE MERXHEM en H. PELGROMS, *De registratie- en erfbelasting in de Vlaamse Codex Fiscaliteit – Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2016, 110.

¹⁴ Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004 – gepubliceerd op 4 april 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

tegenbewijs is geëvolueerd en werd verstrengd en uiteindelijk als de basis heeft gediend voor Vlabel om tot haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 te komen. De belastingplichtige, wiens rechtshandeling ingevolge het nieuwe standpunt van Vlabel onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF valt, zal zich afvragen welke fiscale gevolgen dit voor hem teweegbrengt. Deze fiscale gevolgen worden tevens in dit hoofdstuk besproken. Bovendien wordt in dit hoofdstuk een antwoord gegeven op volgende subonderzoeksvraag: "Kan de belastingplichtige die een schenking heeft gedaan voor een Nederlandse notaris van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik nog aan artikel 2.7.1.0.7 VCF ontsnappen?".

10. In het derde hoofdstuk wordt de reeds hoger geformuleerde centrale onderzoeksvraag beantwoord aan de hand van subonderzoeksvragen. Een eerste subonderzoeksvraag die wordt beantwoord is de volgende: "Overschrijdt Vlabel als uitvoerende beleidsentiteit haar bevoegdheid?" Om deze vraag te kunnen beantwoorden zal het fiscaal legaliteitsbeginsel als toetssteen dienen. Het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 wordt vervolgens getoetst aan enkele beginselen van behoorlijk bestuur. Het eerste beginsel van behoorlijk bestuur betreft het motiveringsbeginsel, waarbij de volgende subonderzoeksvraag wordt gesteld: "Schendt Vlabel door het innemen van haar standpunt het motiveringsbeginsel?" Daarnaast is Vlabel gehouden het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel in acht te nemen. Er wordt onderzocht of Vlabel daadwerkelijk voormelde beginselen in acht heeft genomen. Of het standpunt van Vlabel terugwerkt in de tijd, wordt bepaald door een antwoord te formuleren op de volgende subonderzoeksvraag: "Druist het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 in tegen het niet-retroactiviteitsbeginsel?"

Methodologie

11. Na de toetsing van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 aan voormelde beginselen, wordt er een antwoord geformuleerd op de centrale onderzoeksvraag. Aangezien op het standpunt van Vlabel kritiek wordt geuit, wordt er in het laatste hoofdstuk naar een oplossing *de lege ferenda* gezocht. Dit gebeurt aan de hand van wetgeving, rechtspraak, rechtsleer, beslissingen van de fiscale administratie en door een korte rechtsvergelijking met Nederland te maken. Er is gekozen voor Nederland, omdat Vlabel de schenkingsakten viseert die worden verleden voor een Nederlandse notaris. Bijgevolg ligt het in de lijn dat er wordt onderzocht op welke wijze gesplitste constructies vruchtgebruik-bloze eigendom fiscaalrechtelijk in Nederland worden behandeld. Op die manier wordt onderzocht of de wettelijke regeling in Nederland als basis kan dienen voor een oplossing *de lege ferenda*.

12. Tot slot wordt nagegaan welke alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning er voor de belastingplichtige voorhanden zijn, rekening houdend met het omstreden standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.

Afbakening

13. Gelet op de centrale onderzoeksvraag bevat deze masterscriptie een aantal beperkingen. Zo wordt er niet dieper ingegaan op de vermindering van de belastbare grondslag indien het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling niet kan worden geleverd.¹⁵ Deze vermindering is van toepassing indien de erflater zijn vruchtgebruik effectief heeft uitgeoefend. Deze vermindering ook wel mildering genoemd, is voorzien in artikel 2.7.3.2.11 VCF. Evenmin worden de fiscale gevolgen van de aanwas en de terugval van het vruchtgebruik besproken, omdat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 hierop geen betrekking heeft.

14. Verder zijn artikel 2.7.1.0.7 VCF en de standpunten hieromtrent enkel van toepassing op de nalatenschap van de vruchtgebruiker-erflater wiens fiscale woonplaats op datum van zijn overlijden is gelokaliseerd in het Vlaamse Gewest. Om deze reden wordt in deze masterscriptie niet ingegaan op de successierechten in de overige twee gewesten en de fictiebepaling van art. 9 W.W.Succ./Br.W.Succ.

15. De algemene antimisbruikbepaling vervat in artikel 344 van het Wetboek van Inkomstenbelastingen wordt niet behandeld, omdat een specifieke antimisbruikbepaling zoals deze vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF primeert op de algemene antimisbruikbepaling.¹⁶ Gelet op het omstreden standpunt van Vlabel, spitst deze masterscriptie zich toe op het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij een gesplitste aankoop of gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen, waardoor het te ver zou leiden om in te gaan op de circulaires die bepalen of deze rechtshandelingen fiscaal misbruik uitmaken.

16. Vlabel heeft op 26 april 2017 haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 aangevuld inzake gesplitste inschrijvingen van deelbewijzen van een burgerlijke maatschap.¹⁷ Dit standpunt wordt kort besproken *supra* 80 t.e.m. 83. Op die manier wordt de evolutie omtrent het tegenbewijs bij gesplitste inschrijvingen vervolledigd. Gezien het korte tijdsbestek tussen de publicatie van dit standpunt en de indiening van deze masterscriptie blijft een verdere analyse van deze aanvulling achterwege.

¹⁵ J. RUYSEVELDT, *Praktijkids 2016-2017 Successieplanning*, 2016, 181.

¹⁶ GwH 30 oktober 2013, nr. 141/2013, overw. B.2.4.; Ontwerp van programmawet (I), *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 2081/016.

¹⁷ Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

HOOFDSTUK 1: CIVIELRECHTELIJKE ASPECTEN VAN DE SCHENKING MET VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK VAN EFFECTEN EN GELDBELEGGINGEN

17. Traditioneel worden 4 schenkingsvormen onderscheiden, namelijk de authentieke schenkingsakte, de handgift, de vermomde schenking en de onrechtstreekse schenking.¹⁸ Een schenkingsakte moet op straffe van nietigheid worden verleden voor een notaris.¹⁹ In haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 viseert Vlabel de schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik die worden verleden voor een Nederlandse notaris. In dit hoofdstuk wordt daarom ingegaan op de civielrechtelijke aspecten van deze schenkingsvorm. De eerste vraag die wordt beantwoord, is of een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris rechtsgeldig is in België. Een tweede vraag betreft welke civielrechtelijke voordelen er zijn verbonden aan een Nederlandse schenkingsakte.

1. Authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris

18. De constitutieve bestanddelen, grond- en vormvereisten van een schenking naar Belgisch recht zijn eveneens van toepassing op een authentieke schenkingsakte die wordt verleden voor een Nederlandse notaris. Daarom wordt er eerst hierop kort ingegaan. Vervolgens wordt de rechtsgeldigheid van deze schenkingsvorm besproken.

1.1. Schenking

19. Een schenking is een overeenkomst onder levenden en om niet, waarbij de ene partij – de schenker – met de intentie om te begiftigen, zich dadelijk en onherroepelijk ontdoet van een vermogensbestanddeel en hiermee de andere partij – de aanvaardende begiftigde – verrijkt.²⁰ De schenking is in principe een eenzijdige overeenkomst omdat de begiftigde niet is gehouden tot een tegenprestatie ten aanzien van de schenker, hij moet enkel de schenking aanvaarden.²¹

1.1.1. Materieel en intentioneel element

20. Voor de geldigheid van een schenking moet vooreerst aan alle grondvoorwaarden voor een geldige overeenkomst zijn voldaan.²² Daarenboven blijkt uit artikel 894 BW dat er slechts sprake is van een schenking indien twee constitutieve voorwaarden zijn vervuld.²³

De eerste voorwaarde is dat de schenker zich door de schenking moet verarmen door een vermogenselement over te dragen.²⁴ Deze verarming ontstaat bij een kapitaalsgift, waar de

¹⁸ P. DELNOY, *Les libéralités et les successions: Précis de droit civil*, Brussel, Larcier, 2016, 23-25.

¹⁹ Art. 931 BW.

²⁰ Art. 893 en art. 894 BW; R. BARBAIX, *Familiaal vermogensrecht in essentie*, Mortsels, Intersentia, 2015, 367-370; A.C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 801; W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 552.

²¹ C. DECLERCK, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 229-230.

²² Art. 901 BW; art. 906 BW; art. 943 BW art. 1108 BW; art. 1131 BW.

²³ P. DELNOY, *Les libéralités et les successions: Précis de droit civil*, Brussel, Larcier, 2016, 19.

schenker een som geld, aandelen, effecten, andere goederen, of een reëel recht op een goed schenkt.²⁵ De verarming van de schenker en het correlatief van deze verarming, namelijk de verrijking van de begiftigde, vormen het materiële element van de schenking. Tussen de verarming en verrijking moet er een causaal verband zijn.²⁶

De tweede voorwaarde is dat de schenker het inzicht of de bedoeling moet hebben om kosteloos goederen over te dragen ten voordele van de begiftigde.²⁷ Dit is de vrijgevigheidsgedachte, ook "animus donandi", genoemd. De *animus donandi* wordt niet vermoed maar moet bewezen worden door degene die hem inroept.²⁸ Dit bewijs kan geleverd worden door alle middelen van recht.²⁹

1.1.1.1. Dadelijk en onherroepelijk karakter van de schenking

21. De overdracht van de geschonken goederen moet dadelijk en onherroepelijk gebeuren.

22. Een schenking is net zoals alle overeenkomsten onherroepelijk.³⁰ Dit onherroepelijk karakter van de schenking vindt zijn grondslag in artikel 1134, tweede lid en in artikel 894 van het Burgerlijk Wetboek. Het eerste artikel houdt in dat wanneer partijen een contract hebben gesloten, zij dit niet eenzijdig mogen herroepen. Het tweede artikel heeft betrekking op het feit dat het partijen niet is toegelaten de eigendomsoverdracht teniet doen door middel van het inlassen van een clause.³¹

23. Daarnaast dient de overdracht van de geschonken goederen dadelijk te gebeuren. Hierbij dient te worden opgemerkt dat deze voorwaarde is vervuld, wanneer het recht op de zaak is overgegaan. Bijgevolg doet de overdracht van de blote eigendom van een zaak geen afbreuk aan het dadelijk karakter van de schenking.³²

24. Een schenking komt pas geldig tot stand wanneer de begiftigde de schenking uitdrukkelijk heeft aanvaard.³³ De aanvaarding moet *inter vivos* gebeuren door de begiftigde omdat de

²⁴ C. DECLERCK, W. PINTENS en K. VANWINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 230.

²⁵ R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 731; H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil Belge: Tome VIII (VOL I) Les libéralités (généralités) les donations*, Brussel, Bruylant, 1944, 20; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek Burgerlijk Recht: Deel IV Huwelijksstelsels Erfrecht Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 590; A.C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 101.

²⁶ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 555; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Herentals, KnopsBooks, 2015, 237.

²⁷ H. DE PAGE, *Traité élémentaire de droit civil Belge: Tome VIII (VOL I) Les libéralités (généralités) les donations*, Brussel, Bruylant, 1944, 8.

²⁸ N. LABEEUW, "Schenking versus handgift" in J. DU MONGH en W. PINTENS (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 41.

²⁹ A. MAELFAIT, "Schenkingen" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2016*, Brugge, die Keure, 2016, 76.

³⁰ P. DELNOY, *Les libéralités et les successions: Précis de droit civil*, Brussel, Larcier, 2016, 64.

³¹ R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek Burgerlijk Recht: Deel IV Huwelijksstelsels Erfrecht Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 586.

³² W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 555.

³³ Art. 932, eerste lid BW.

schenking een overeenkomst onder levenden is.³⁴ Daarenboven moet deze aanvaarding blijken uit de notariële schenkingsakte of uit een latere authentieke akte.³⁵

1.1.2. Vormvereisten

25. Een schenking is een plechtige overeenkomst die op straffe van nietigheid aan twee vormvereisten is onderworpen. Om de schenking geldig tot stand te brengen moet deze vooreerst via een notariële akte gebeuren.³⁶ Ten tweede moet er, indien de schenking roerende goederen tot voorwerp heeft, een staat van schatting worden opgemaakt, ondertekend door de schenker en de begiftigde.³⁷ Deze staat omvat een opsomming en omschrijving van de geschonken roerende goederen en de schatting van elk goed op datum van de schenking. Bij een schenking van een algemeenheid van goederen, zoals een effectenportefeuille (cf. *infra* nr. 50), volstaat een globale schatting.³⁸ De staat van schatting moet worden gehecht aan de notariële schenkingsakte of in de schenkingsakte zelf worden opgenomen.³⁹ Indien de schenking van roerende goederen is gebeurd met miskennis van één van de vormvereisten, is de schenking aangetast met een absolute nietigheid tijdens het leven van de schenker.⁴⁰ De absolute nietigheid wordt na het overlijden van de schenker een relatieve nietigheid.⁴¹

26. De notaris, als openbaar ambtenaar, gaat na of alle grond- en constitutieve voorwaarden voor een schenking zijn vervuld. Tevens zal hij de aanvaarding van de begiftigde acteren (cf. *supra* nr. 24).⁴²

1.2. Rechtsgeldigheid

27. In wat volgt blijkt dat een schenkingsakte niet verplicht moet worden verleden voor een Belgische notaris, maar een schenking ook kan worden doorgevoerd voor een Nederlandse notaris. Indien Belgen de schenkingsakte laten verlijden voor een Nederlandse notaris doen zij dit enerzijds omwille van civielrechtelijke voordelen. Deze voordelen worden *infra* nrs. 31 t.e.m. 33 besproken. Anderzijds is er een fiscaalrechtelijke drijfveer die doorslaggevend is om een beroep te doen op een Nederlandse notaris. Deze drijfveer wordt *infra* nr. 63 uiteengezet.

³⁴ Art. 932, tweede lid BW; R. BARBAIX, *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, 866.

³⁵ Art. 932, eerste en tweede lid BW.; C. DE WULF, J. BAEL, H. DE DECKER en S. DEVOS, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2003, 391; R. BARBAIX, *Het contractuele statuut van de schenking*, Antwerpen, Intersentia, 2008, 218.

³⁶ Art. 931 BW.

³⁷ Cass. 1 maart 2007, *Not.Fisc.M.* 2008, 138, noot M.A. MASSCHELEIN.

³⁸ W. PINTENS, C. DECLERCK, J. DU MONGH en K. VANWINCKELEN, *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 638; art. 948 BW.

³⁹ C. DE WULF, J. BAEL, H. DE DECKER en S. DEVOS, *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2003, 398; R. DEKKERS en H. CASMAN, *Handboek Burgerlijk Recht: Deel IV Huwelijksstelsels Erfrecht Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, 582.

⁴⁰ Art. 1339 BW; R. BARBAIX en B. VERDICKT, "Handgift zonder (bewezen) traditio: onbestaand of vernietigbaar?", *Not.Fisc.M.* 2011, 78; de absolute nietigheid kan worden ingeroepen door de betrokken partijen maar eveneens door iedere belanghebbende derde.

⁴¹ Art. 1340 BW; R. BARBAIX en B. VERDICKT, "Handgift zonder (bewezen) traditio: onbestaand of vernietigbaar?", *Not.Fisc.M.* 2011, 78-79; N. LABEEUW, "Schenking versus handgift" in J. DU MONGH en W. PINTENS (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 44; de relatieve nietigheid kan enkel worden ingeroepen door de wettelijke erfgenamen, de algemene legatarissen en de legatarissen onder algemene titel van de schenker-overledene.

⁴² Art. 932, eerste en tweede lid BW.

28. Als WEYTS deze vraag zou beantwoorden, zou het antwoord resoluut "nee" zijn. Hij ziet deze "vlucht" naar Nederland als een inbreuk op de regels van Internationaal Privaatrecht. De auteur acht artikel 18 WIPR van toepassing. Dit artikel stelt dat wanneer partijen niet vrij over hun rechten kunnen beschikken, geen wetsontduiking mag worden toegelaten. De "vlucht" naar Nederland betreft een fiscale materie, en het is net in deze materie dat WEYTS stelt dat men niet vrij is omdat het de openbare orde raakt.⁴³ Dit argument wordt door LABEEUW en DEBLAUWE weerlegd door erop te wijzen dat de exceptie van openbare orde restrictief moet worden geïnterpreteerd. Het verlijden van een schenkingsakte is volgens hen een contractuele privé-aangelegenheid en dus geen fiscale materie. Deze situatie raakt de openbare orde niet, waardoor bijgevolg artikel 18 WIPR niet van toepassing is.⁴⁴ Ook VERBEKE sluit zich aan bij de stelling van LABEEUW en DEBLAUWE en acht artikel 18 WIPR niet van toepassing omdat dit artikel betrekking heeft op private rechtsverhoudingen, waaronder een schenking.⁴⁵

Verder stelt WEYTS dat er geen aanknopingsfactor is met Nederland, omdat de schenking gebeurt tussen Belgen onder de schenkingsvorm en -voorwaarden naar Belgisch recht en het voorwerp van de schenking (effecten en/of geldbeleggingen) zich in België bevindt. Volgens de auteur creëert men hierdoor een fictieve of gesimuleerde aanknopingsfactor met Nederland, die er enkel is op gericht om aan het registratierecht op schenkingen in België te ontsnappen.⁴⁶ Om zijn standpunt kracht bij te zetten, zoekt WEYTS ook steun op civielrechtelijk vlak. Zo meent hij dat de schenkingsakte kan worden nietig verklaard door de erfgenamen wegens schending van het vormvoorschrift vervat in artikel 931 BW, namelijk dat de schenkingsakte verleden moet worden voor een Belgische notaris.⁴⁷ Andere auteurs steunen zich enerzijds op het beginsel "*locus regit actum*". Dit beginsel houdt in dat het recht van het land waar de akte wordt verleden van toepassing is op de vorm van de akte, i.c. het Nederlands recht.⁴⁸ Anderzijds baseren zij zich op artikel 9, lid 1 Rome-I Verordening, waarin wordt bepaald dat de schenker en de begiftigde het Nederlands dan wel het Belgisch recht van toepassing kunnen verklaren op de vorm van de overeenkomst, ondanks het feit dat beide contractspartijen Belgen zijn.⁴⁹ De Belgen kunnen het Nederlands recht van toepassing verklaren op de vorm, zonder dat partijen hiervoor enige binding moeten hebben met Nederland.⁵⁰ Een schenking tussen Belgen waarvan de schenkingsakte wordt verleden voor een Nederlandse notaris voldoet aan de vormvereiste vermeld in artikel 931 BW. De Nederlandse authentieke schenkingsakte wordt zonder verdere formaliteiten in België erkend.⁵¹ Het civielrechtelijke argument omtrent de vormvereiste dat de authentieke schenkingsakte verleden moet worden voor

⁴³ L. WETYS, "Vlucht niet naar Nederland, vlucht naar uw notaris", *T.Not.* 2006, 475; L. WETYS, "Grensoverschrijdende schenkingen", *T.Not.* 2010, 388; art. 21 WIPR.

⁴⁴ N. LABEEUW en R. DEBLAUWE, "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 6-7.

⁴⁵ A. VERBEKE, "Schenken in binnen- en buitenland", *TEP* 2006, 387.

⁴⁶ L. WETYS, "Vlucht niet naar Nederland, vlucht naar uw notaris", *T.Not.* 2006, 476.

⁴⁷ L. WETYS, "Vlucht niet naar Nederland, vlucht naar uw notaris", *T.Not.* 2006, 476.

⁴⁸ N. LABEEUW en R. DEBLAUWE, "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 4; A. VERBEKE, "Schenken in binnen- en buitenland", *TEP* 2006, 385; art. 27, §1, tweede lid WIPR.

⁴⁹ A. VERBEKE, "Schenken in binnen- en buitenland", *TEP* 2006, 386; art. 98, §1, eerste en tweede lid WIPR; art. 9, lid 1 WIPR; op grond van dit artikel kunnen de partijen het Belgisch recht van toepassing verklaren op de vorm van de overeenkomst (*Jex contractus*). Ook in dit geval zal de schenking geldig zijn indien de vormvereisten conform het Belgisch recht worden nageleefd.

⁵⁰ X, Comité voor Studie en Wetgeving van de Nederlandse Kamer van Belgische notarissen, nr. 6343, 551.

⁵¹ Art. 27, §1, eerste en tweede lid WIPR.

een Belgische notaris mist zijn kracht. Artikel 931 BW vermeldt enkel dat een schenkingsakte verleden moet worden voor een notaris, van een Belgische notaris is hier geen sprake.⁵²

29. Uit het voorgaande blijkt dat de visie van WEYTS op bijzonder weinig bijval kan rekenen. Rekening houdende met de gefundeerde kritieken op de stellingen van WEYTS, kan worden besloten dat een schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris perfect geldig is naar Belgisch recht, mits wordt voldaan aan de constitutieve bestanddelen, de grond- en vormvoorwaarden van een schenking. Ook het Comité voor Studie en Wetgeving van de Nederlandse Kamer van Belgische notarissen kwam tot hetzelfde besluit, namelijk: *"De Nederlandse Kamer van het Comité voor Studie en Wetgeving keurt het verslag van ERAUW goed. Het Comité is van oordeel dat op grond van de regel "locus regit actum" een in Nederland gedane schenking burgerrechtelijk rechtsgeldig is, ook al is de band met dat land louter en alleen beperkt tot het op Nederlands territorium verlijden van de schenkingsakte."* Aangezien de fiscus de civielrechtelijke kwalificatie volgt, kan hij de ongeldigheid van de schenking omwille van fiscale wetsontduiking niet inroepen. De civielrechtelijke kwalificatie primeert de fiscale.⁵³

2. Civielrechtelijke voordelen

30. Een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris biedt dezelfde civielrechtelijke voordelen als wanneer deze wordt verleden voor een Belgische notaris.

31. Het eerste civielrechtelijk voordeel is dat de schenker en de begiftigde kunnen opteren om in de Nederlandse authentieke schenkingsakte uitdrukkelijk te bepalen dat zij het Belgisch recht van toepassing verklaren op de schenking.⁵⁴ De Nederlandse notaris, als openbaar ambtenaar, heeft de taak na te gaan en ervoor te zorgen dat zowel aan de grond- als aan de constitutieve voorwaarden voor een schenking wordt voldaan volgens het Belgisch recht.⁵⁵ De schenkingsakte opgemaakt door een Nederlandse notaris geldt in België dus evenzeer als titel van schenking.⁵⁶ Dit wordt aanzien als het civielrechtelijk voordeel bij uitstek.

32. Het tweede civielrechtelijk voordeel om een authentieke schenkingsakte voor een Nederlandse notaris te laten verlijden, is dat er kan worden voldaan aan alle vormvereisten voor een schenking naar Belgisch recht. De Nederlandse notaris zal erop toezien dat in de schenkingsakte of in een latere authentieke akte de schenking door de begiftigde wordt aanvaard, teneinde te voldoen aan artikel 932 BW.⁵⁷ De buitenlandse notariële schenkingsakte voldoet verder

⁵² X, Comité voor Studie en Wetgeving van de Nederlandse Kamer van Belgische notarissen, nr. 6343, 542; D. VAN LAERE, "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.*, 2002, 202.

⁵³ X, Comité voor Studie en Wetgeving van de Nederlandse Kamer van Belgische notarissen, nr. 6343, 551.

⁵⁴ Art. 3, lid 1 Rome I-Verordening; art. 98, §1, tweede lid WIPR.

⁵⁵ Art. 34, §1, eerste lid WIPR; art. 2, lid 1 Wet op het notarisambt.

⁵⁶ S. LUST, "Schenking/Oorzaak/Registratie van titel" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 43; art. 27, §1 WIPR.

⁵⁷ N. LABEEUW en R. DEBLAUWE, "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 6.

aan de vormvereisten gesteld in artikel 931 BW.⁵⁸ Uit dit artikel blijkt (cf. *supra* nr. 27) dat de schenkingsakte weliswaar moet worden verleden voor een notaris, maar niet dat dit voor een Belgische notaris moet gebeuren. Verder is het noodzakelijk een begrotende staat van schatting te hechten aan de Nederlandse schenkingsakte van roerende goederen teneinde te voldoen aan de vormvoorwaarde gesteld in artikel 948 BW, welk artikel op straffe van nietigheid is voorgeschreven.⁵⁹

33. Het derde voordeel is dat in de notariële schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris, net zoals in een schenkingsakte verleden voor een Belgische notaris, modaliteiten kunnen worden bedongen, waaronder de modaliteit van "het voorbehoud van vruchtgebruik" ten voordele van de schenker (cf. *infra* nrs. 45 t.e.m. 47).⁶⁰ Een notariële schenkingsakte, dus ook indien deze via een Nederlandse notaris plaatsvindt, heeft tot voordeel dat er later tussen de contracterende partijen of hun erfgenamen geen discussie meer kan ontstaan omtrent de inhoud en de modaliteiten ervan, omdat een authentieke akte een volledig bewijs oplevert van de overeenkomst die erin is opgenomen.⁶¹

34. Uit het voorgaande kan worden besloten dat enkel het fiscale voordeel (cf. *infra* nr. 63) de doorslaggevende drijfveer voor de belastingplichtige is om een beroep te doen op een Nederlandse notaris, aangezien de bovenvermelde civielrechtelijke voordelen zowel aanwezig zijn bij het verlijden van een schenkingsakte voor een Belgische als voor een Nederlandse notaris.

3. Voorwerp van de schenkingen die Vlabel viseert: effecten en geldbeleggingen

35. In de inleiding werd reeds uiteengezet (cf. *supra* nr. 5) dat het omstreden standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 omtrent de wijze waarop het tegenbewijs bij een gesplitste aankoop vruchtgebruik – blote eigendom dient te worden geleverd, eveneens van toepassing is op de gesplitste inschrijvingen van "effecten" en "geldbeleggingen". Deze begrippen zijn niet gedefinieerd in artikel 2.7.1.0.7 VCF. Daarom wordt hierna een korte omschrijving gegeven van de soorten effecten en geldbeleggingen die onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF vallen.

3.1. Effecten

36. In de "huidige" stand van de Belgische vennootschapswetgeving kunnen er twee soorten effecten worden onderscheiden. De nadruk wordt gelegd op "huidige" omdat er tot en met 31 december 2013 drie soorten effecten waren, namelijk: effecten op naam, gedematerialiseerde effecten en effecten aan toonder.

⁵⁸ A. VERBEKE, "Schenken in binnen- en buitenland", *TEP* 2006, 385-386; N. LABEEUW en R. DEBLAUWE, "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 3-4.

⁵⁹ N. LABEEUW en R. DEBLAUWE, "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 6.

⁶⁰ B. CAPPELLE, "Schenking van roerende goederen via Nederlandse notaris" in *Notariële schenking van roerende goederen via Nederlandse notaris* 2015, 3, www.jura.be; A. NIJS en A.L. VERBEKE, *Vermogensplanning: praktisch en eenvoudig*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 127.

⁶¹ Art. 1319, eerste lid BW.

37. Een effect aan toonder is een effect dat kan worden gedrukt. Als een toondereffect gedrukt is, is de titel van het effect in het document geïncorporeerd.⁶² Door de wet van 14 december 2005 mogen er in België geen effecten aan toonder meer worden uitgegeven en moesten de bestaande toondereffecten worden omgezet in aandelen op naam of in gedematerialiseerde effecten.⁶³ Evenwel bestaan er nog buitenlandse effecten aan toonder, bijvoorbeeld in Luxemburg.

38. Een effect op naam behoort toe aan een welbepaalde persoon, namelijk diegene op wiens naam het rekeningnummer staat of bij aandelen op naam, de persoon die wordt vermeld in het register van aandelen (bv. aandelen in een BVBA en een NV).⁶⁴ Enkel de persoon die is vermeld in het register of op wiens naam de rekening staat ingeschreven, kan de rechten die verbonden zijn aan het effect uitoefenen.⁶⁵

39. Een gedematerialiseerd effect kan uitgegeven worden in een naamloze vennootschap en in een commanditaire vennootschap op aandelen.⁶⁶ Ze worden niet ingeschreven in een register, maar staan geboekt op een effectenrekening, geopend bij een erkende rekeninghouder, op naam van de eigenaar van het effect.⁶⁷ Het effect wordt vertegenwoordigd door een creditboeking. Een gedematerialiseerd effect wordt overgedragen door overschrijving van rekening op rekening.⁶⁸

40. Zowel effecten op en naam als gedematerialiseerde effecten worden gekwalificeerd als onlichamelijke roerende goederen, waarvan het recht niet zelf vervat ligt in een papieren document.⁶⁹ Om deze reden kunnen deze goederen niet rechtsgeldig het voorwerp uitmaken van een handgift en is men genoodzaakt zich te richten tot een notaris. De overdracht van effecten op naam kan gebeuren door een notariële schenking. Deze overdracht wordt verwezenlijkt door een inschrijving in het register van aandelen. Bij gedematerialiseerde effecten krijgt de overdracht uitwerking door overschrijving van de rekening van de schenker naar een rekening op naam van de begunstigde.⁷⁰

3.2. Geldbeleggingen

41. Onder geldbeleggingen ressorteert het chartaal geld. Dit geld wordt door de overheid erkend als geld dat wordt vervaardigd uit papier of metaal, namelijk muntstukken en bankbiljetten.⁷¹

⁶² J. RUYSEVELDT, *Praktijkgids 2016-2017 Successieplanning*, 2016, 534.

⁶³ Wet 14 december 2005 houdende afschaffing van de effecten aan toonder, *BS* 23 december 2005; L. WEYTS, "Afschaffing van aandelen aan toonder: het einde van de gorilla's in de mist", *T.Not.* 2008, 316.

⁶⁴ Art. 233 W.Venn.; art. 463, eerste lid W.Venn.; A.M. DE BRABANDER en D. MEULEMANS, "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 94.

⁶⁵ J. RUYSEVELDT, *Praktijkgids 2016-2017 Successieplanning*, 2016, 534.

⁶⁶ Art. 468 W.Venn. (NV) en 657 W.Venn. (CVA) dat verwijst naar de bepalingen van de NV.

⁶⁷ A.M. DE BRABANDER en D. MEULEMANS, "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 109.

⁶⁸ Art. 468 W.Venn.

⁶⁹ A.M. DE BRABANDER en D. MEULEMANS, "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 94.

⁷⁰ A.M. DE BRABANDER en D. MEULEMANS, "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 109.

⁷¹ G. SCHRANS en R. STEENNOT, *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 3; A. VAN DE VELDE, *Inleiding tot het financiewezen*, Brugge, 2012, 32.

42. Tot de categorie geldbeleggingen behoort eveneens het giraal geld, wat in tegenstelling tot chartaal geld niet-stoffelijk geld is. Hieronder vallen de tegoeden op zicht- en spaarrekeningen, obligaties, verzekeringsproducten zoals de tak 21 en 23. Ook een effectenrekening, waarop gedematerialiseerde effecten, buitenlandse effecten en Belgische beursgenoteerde effecten staan ingeschreven, behoren tot deze categorie. Vele beleggers spreiden hun vermogen in verschillende vormen van giraal geld onder de koepel van een effectenportefeuille. Deze portefeuille wordt beschouwd als een feitelijke algemeenheid of universaliteit, omdat het is samengesteld uit verschillende soorten geldbeleggingen (cf. *infra* nrs 50 en 52).⁷²

43. De overdracht van geldbeleggingen kan net zoals bij effecten gebeuren via een schenking. Door het feit dat chartaal geld een lichamenlijk roerend goed is, gebeurt de overdracht door de overhandiging van de muntstukken en/of bankbiljetten uit handen van de schenker in de handen van de begiftigde. Giraal geld, dat een onlichamelijk roerend goed is, kan dit niet worden overdragen via een loutere overhandiging en moet dus noodzakelijkerwijze worden overgedragen via een notariële schenkingsakte. De verwezenlijking van de overdracht gebeurt op dezelfde wijze als deze van gedematerialiseerde effecten, namelijk door overschrijving van rekening naar rekening.⁷³

3.3. Effecten en geldbeleggingen deel uitmakend van een burgerlijke maatschap

44. Vlabel heeft in een aanvullend standpunt nr. 15004 van 26 april 2017 gesteld dat deelbewijzen van een burgerlijke maatschap eveneens onder het toepassingsgebied van artikel 2.7.1.0.7 VCF kunnen vallen en dus gekwalificeerd worden onder de noemer "effecten en/of geldbeleggingen". Vlabel komt tot dit besluit uitgaande van het feit dat een burgerlijke maatschap geen rechtspersoonlijkheid heeft. Hierop voortbouwend stelt Vlabel dat, bij een overdracht van deelbewijzen van een burgerlijke maatschap het is alsof de goederen van de maatschap zelf worden overgedragen. Indien effecten en/of geldbeleggingen deel uitmaken van het vermogen van de maatschap valt de overdracht van die deelbewijzen, eveneens onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF, voor zover de deelbewijzen hetzij materieel, hetzij juridisch gesplitst zijn in vruchtgebruik en blote eigendom. Met een materiële splitsing wordt de loutere omboeking in het register van de maatschap bedoeld. Een juridische splitsing vruchtgebruik-blote eigendom komt onder meer tot stand bij een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik door de erflater-vruchtgebruiker.⁷⁴

4. Modaliteit van de schenking: voorbehoud van vruchtgebruik

45. Het dadelijk en onherroepelijk karakter van de schenking heeft niet tot gevolg dat de schenker geen enkel zeggenschap meer kan hebben over de geschonken zaak. Het is geoorloofd

⁷² A. VERBEKE, "Vruchtgebruik/bevoegdheid vruchtgebruiker/ effectenportefeuille: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning - Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 395.

⁷³ A.M. DE BRABANDER en D. MEULEMANS, "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 109.

⁷⁴ Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017.

dat de schenker zich het vruchtgebruik van een geschonken zaak voorbehoudt.⁷⁵ De blote eigendom van het goed gaat onmiddellijk over naar de begiftigde, waardoor het voorbehoud van vruchtgebruik niet strijdig is met het "dadelijk" karakter van de schenking.⁷⁶

46. Het voorbehoud van vruchtgebruik ten voordele van de schenker vormt een last van de schenking, omdat de begiftigde ertoe gehouden is het genot van de geschonken goederen af te staan aan de schenker-vruchtgebruiker. Er ontstaat dus een verplichting voor de begiftigde het genot van de goederen af te geven aan de schenker-vruchtgebruiker, waardoor de schenking een wederkerige overeenkomst wordt.⁷⁷ Bij het overlijden dooft het vruchtgebruik uit en wast dit aan bij de blote eigendom en hierdoor wordt de begiftigde (blote eigenaar) volle eigenaar van de goederen.⁷⁸

47. In het kader van een successieplanning gebeurt een schenking frequent met voorbehoud van vruchtgebruik voor de schenker, omdat de schenker-vruchtgebruik op die manier nog levenslang beschikt over een genots- en/of een controlerecht over de geschonken goederen.⁷⁹ Deze modaliteit wordt in de authentieke schenkingsakte opgenomen, teneinde de rechten en de plichten m.b.t. het vruchtgebruik en blote eigendom duidelijk te bepalen.

48. Gelet op het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 dat enkel betrekking heeft op schenkingen van effecten en geldbeleggingen die met voorbehoud van vruchtgebruik zijn gebeurd, is het belangrijk te achterhalen hoe de rechten van de vruchtgebruiker zich concreet vertalen met betrekking tot deze effecten en geldbeleggingen.

4.1. Rechten en plichten van de vruchtgebruiker en de blote eigenaar tijdens het vruchtgebruik

49. In wat volgt wordt nagegaan over welke rechten en plichten de schenker-vruchtgebruiker beschikt indien hij effecten en/of geldbeleggingen heeft geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik en welke rechten nog toekomen aan de blote eigenaar.

50. Volgens de klassieke leer kan de vruchtgebruiker deze effecten en/of geldbeleggingen enkel vervreemden mits toestemming van de blote eigenaar.⁸⁰ Deze leer krijgt een andere dimensie wanneer er een effectenportefeuille wordt geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik. Een effectenportefeuille wordt aanzien als een universaliteit of algemeenheid, waarin verschillende

⁷⁵ H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Herentals, KnopsBooks, 2015, 277; C. DECLERCK, W. PINTENS, en K. VAN WINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 254; art. 949 en 950 BW.

⁷⁶ C. DECLERCK, W. PINTENS, en K. VAN WINCKELEN, *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 231.

⁷⁷ S. STIJNS, *Leerboek verbintenissenrecht – Boek 1*, Brugge, die Keure, 2005, 25.

⁷⁸ Art. 617, tweede lid BW.

⁷⁹ Art. 578 BW.

⁸⁰ A. VERBEKE, "Vruchtgebruik/bevoegdheid vruchtgebruiker" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 371.

soorten effecten, beleggingsfondsen, obligaties, ... deel van kunnen uitmaken.⁸¹ Het voorwerp van het vruchtgebruik is de portefeuille in zijn geheel.

Het is de plicht van de vruchtgebruiker deze effectenportefeuille als een *bonus pater familias* te beheren, wat wil zeggen dat hij de verplichting heeft de globale waarde van de portefeuille in stand te houden.⁸² Om dit te kunnen realiseren omvat de beheersbevoegdheid van de vruchtgebruiker, het recht om de bestanddelen van de effectenportefeuille te kunnen verkopen, evenwel onder de verplichting op de koopprijs ervan opnieuw en integraal aan te wenden in de aankoop van nieuwe effecten of fondsen.⁸³ De effectenportefeuille blijft behouden maar de bestanddelen ervan wijzigen. De nieuwe aangekochte effecten komen in de plaats van de verkochte effecten. Dit is het principe van de zakelijke subrogatie die van rechtswege plaatsvindt.⁸⁴

Indien aandelen van een buitenlandse vennootschap deel uitmaken van de effectenportefeuille is het de bedoeling van de schenker-vruchtgebruiker om zeggenschap te hebben in de wijze van belegging of herbelegging van deze aandelen, en niet om de controle te hebben in de buitenlandse vennootschap.⁸⁵ Indien deze aandelen worden geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik is het van belang dat de schenker-vruchtgebruiker de bevoegdheid heeft om deze aandelen te kunnen vervreemden om op die manier de waarde van de effectenportefeuille in stand te kunnen houden.⁸⁶

51. Als correlatief op de ruime beheersbevoegdheid van de vruchtgebruiker bij een effectenportefeuille beschikt de blote eigenaar op zijn beurt over een informatie- en controlerecht.⁸⁷ Het informatierecht houdt in dat de blote eigenaar aan de vruchtgebruiker informatie mag vragen over de samenstelling, de waarde en de verrichtingen met betrekking tot de effectenportefeuille. Het controlerecht bestaat erin dat de blote eigenaar overeenkomstig artikel 618 BW de vervallenverklaring van het vruchtgebruik kan inroepen, indien de vruchtgebruiker zijn algemene beheersbevoegdheid te buiten gaat.⁸⁸

⁸¹ V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2014, 432; E. DE WITTE, "Vruchtgebruik op algemeenheden: contractuele grenzen en gevolgen" in V.SAGAERT en A.L. VERBEKE (eds.); *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 184; P. DE PAGE, "L'acte d'usufruit – les clauses" in P. DE PAGE en A. CULOT (eds.), *Les droits de jouissance: Aspects civils et fiscaux*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2007, 67.

⁸² R. JANSEN, "De verhouding tussen beschikkingsbevoegdheid en het *nemo plus*-beginsel", *RW* 2009-10, 442; art. 601 BW; P. DE PAGE, "L'acte d'usufruit – les clauses" in P. DE PAGE en A. CULOT (eds.), *Les droits de jouissance: Aspects civils et fiscaux*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2007, 68; A. VERBEKE, "Vruchtgebruik/bevoegdheid vruchtgebruiker/Effectenportefeuille: civiele aspecten" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 393-394.

⁸³ H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Herentals, KnopsBooks, 2015, 279; D. VAN LAERE, "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.*, 2002, 192.

⁸⁴ V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2014, 429.

⁸⁵ D. DE MAREZ, "Vruchtgebruik op aandelen: een overzicht", *RW* 2003-04, 890-891.

⁸⁶ D. VAN LAERE, "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.* 2009, 192.

⁸⁷ E. DE WITTE en V. SAGAERT, "Vruchtgebruik op algemeenheden: contractuele grenzen en gevolgen" in V. SAGAERT en A.L. VERBEKE (eds.), *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 184; D. DE MAREZ, "Vruchtgebruik op aandelen: een overzicht", *RW* 2003-04, 889.

⁸⁸ T. VAN SINAY, "Vruchtgebruik op een algemeenheid en quasi-vruchtgebruik: vergelijking en toepassing" in C. CASTELEIN, A.L. VERBEKE en L. WEYTS, *Notariële clausules: Liber Amicorum Professor Johan Verstraete*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 736-737.

52. Om discussies te vermijden is het aangewezen om bij een schenking van een effectenportefeuille met voorbehoud van vruchtgebruik uitdrukkelijk in de authentieke schenkingsakte te bedingen dat de effectenportefeuille als een universaliteit wordt beschouwd en de vruchtgebruiker de bevoegdheid heeft om de bestanddelen van de effectenportefeuille te vervreemden.⁸⁹ De wijze waarop de blote eigenaar zijn informatie- en controlerecht kan uitoefenen op de bevoegdheden van de vruchtgebruiker wordt best eveneens in detail uitgewerkt in de authentieke schenkingsakte.

53. Wanneer de schenker aandelen van zijn vennootschap schenkt met voorbehoud van vruchtgebruik, is het zijn bedoeling om op die manier nog de controle over zijn vennootschap te behouden.⁹⁰ Deze controle heeft de schenker-vruchtgebruiker, indien hij nog beschikt over het stemrecht verbonden aan de geschonken aandelen. Daarom is het aangewezen om in de statuten uitdrukkelijk te bepalen dat het stemrecht toekomt aan de vruchtgebruiker. Indien hieromtrent statutair niets is bepaald, heerst er in de rechtsleer onenigheid over het feit of het stemrecht uitsluitend toekomt aan de blote eigenaar, dan wel of het stemrecht gezamenlijk toebehoort aan zowel de blote eigenaar als de vruchtgebruiker.⁹¹ Indien het stemrecht aan de vruchtgebruiker toekomt, heeft hij de verplichting om zijn stemrecht uit te oefenen als een *bonus pater familias*, met andere woorden in het belang van de vennootschap.

Zoals reeds hoger aangehaald (cf. *supra* nrs. 46 en 47) behoudt de vruchtgebruiker het genot van de geschonken effecten en/of geldbeleggingen, m.a.w. heeft hij recht op de burgerlijke vruchten die deze goederen voortbrengen.⁹² Bij een schenking van aandelen in blote eigendom heeft de vruchtgebruiker het recht op de dividenden die worden uitgekeerd door de vennootschap.⁹³ Deze dividenden worden geacht van dag tot dag door de vruchtgebruiker te zijn verkregen, zelfs al worden de dividenden pas toegekend na het einde van het vruchtgebruik.⁹⁴ Indien de algemene vergadering beslist de winsten niet uit te keren, doch te boeken op een reserve dan maken deze reserves deel uit van het kapitaal. Deze reserves vormen een meerwaarde op de aandelen. De uitkering van de reserves wordt niet als een burgerlijke vrucht beschouwd en komt bijgevolg toe aan de blote eigenaar. De blote eigenaar moet evenwel het vruchtgebruik op de uitgekeerde reserves afstaan aan de vruchtgebruiker, dit op basis van het principe van het recht van natrekking.⁹⁵

⁸⁹ M.A. MASSCHELEI, *Schenking bij notariële akte*, Gent, Larcier, 2007, 119; E. DE WITTE, "Vruchtgebruik op algemeenheden: contractuele grenzen en gevolgen" in V.SAGAERT en A.L. VERBEKE (eds.); *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 185.

⁹⁰ Uit art. 236 W.Venn. (BVBA) en art. 461 W.Venn. (NV); N. TORFS, "De handgift "met modaliteiten"", *Not.Fisc.M.* 1996, 265.

⁹¹ D. DE MAREZ, "Vruchtgebruik op aandelen: een overzicht", *RW* 2003-04, 885.

⁹² Art. 582 BW.

⁹³ A. VERBEKE, "Vruchtgebruik/Vruchten/Aandelen" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 423; H. CASMAN, *Notarieel Familierecht*, Herentals, KnopsBooks, 2015, 278; V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2014, 436; art. 584 BW.

⁹⁴ Art. 586 BW; D. DE MAREZ, "Vruchtgebruik op aandelen: een overzicht", *RW* 2003-04, 882.

⁹⁵ A. VERBEKE, "Vruchtgebruik/Vruchten/Aandelen" in A. VERBEKE, F. BUYSENS en H. DERYCKE (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, 423.

54. Wanneer de vruchtgebruiker een schenking heeft gedaan van geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, heeft hij recht op de intresten die deze geldbeleggingen met zich meebrengen.⁹⁶

4.2. Rechten en plichten van de vruchtgebruiker en de blote eigenaar na het vruchtgebruik

55. Wanneer het vruchtgebruik van een effectenportefeuille een einde neemt, heeft de vruchtgebruiker principieel de verplichting om een gelijke hoeveelheid en hoedanigheid van de bestanddelen van de effectenportefeuille terug te geven aan de blote eigenaar.⁹⁷ Wat de waarde van de effectenportefeuille betreft wordt er rekening gehouden met de waarde die staat vermeld in de staat van schatting die werd opgemaakt en werd gehecht aan de authentieke schenkingsakte (cf. *supra* nr. 25).⁹⁸ Indien de effectenportefeuille op het einde van het vruchtgebruik een minwaarde heeft ondergaan ten gevolge van de marktevolutie, is de vruchtgebruiker toch gehouden om de initiële of nominale waarde uit te keren aan de blote eigenaar.⁹⁹ Deze waarde blijkt uit voormelde staat van schatting. Wanneer de effectenportefeuille daarentegen een meerwaarde heeft gekregen, zal deze waardevermeerdering aan de blote eigenaar toekomen. Ten eerste omdat de blote eigendom geacht wordt een kapitaalelement te zijn en de meerwaarde tot het kapitaal behoren. Op basis van deze juridische grond komt de meerwaarde toe aan de blote eigenaar.¹⁰⁰ Een tweede grondslag is gelegen in het feit dat de vruchtgebruiker niet het recht heeft om zich ten laste van het vermogen van de blote eigenaar te verrijken.¹⁰¹

56. Evenwel kan de vruchtgebruiker toch aanspraak maken op de meerwaarde, indien deze meerwaarde mede het gevolg is van het doelmatig beheer van de vruchtgebruiker. In dat geval kan de vruchtgebruiker een vergoeding van de blote eigenaar eisen op grond van het principe van de verrijking zonder oorzaak of op grond van zaakwaarneming.¹⁰²

57. Om discussies te vermijden aan wie de meerwaarde toekomt, aan de blote eigenaar of aan de vruchtgebruiker, is het aangewezen om in de schenkingsakte hieromtrent de nodige overeenkomsten op te nemen.¹⁰³

⁹⁶ Art. 584 BW.

⁹⁷ V. SAGAERT, B. TILLEMEN en A.L. VERBEKE, *Vermogensrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 360.

⁹⁸ Art. 948 BW.

⁹⁹ D. VAN LAERE, "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.* 2009, 201.

¹⁰⁰ E. DE WITTE en V. SAGAERT, "Vruchtgebruik op gemeenschappen: contractuele grenzen en gevolgen" in V. SAGAERT en A.L. VERBEKE (eds.), *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 166.

¹⁰¹ Art. 599, tweede lid BW; D. VAN LAERE, "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.* 2009, 201.

¹⁰² E. DE WITTE en V. SAGAERT, "Vruchtgebruik op gemeenschappen: contractuele grenzen en gevolgen" in V. SAGAERT en A.L. VERBEKE (eds.), *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 166.

¹⁰³ T. VAN SINAY, "Vruchtgebruik op een gemeenschap en quasi-vruchtgebruik: vergelijking en toepassing" in C. CASTELEIN, A.L. VERBEKE en L. WEYTS, *Notariële clausules: Liber Amicorum Professor Johan Verstraete*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 738.

5. Tussenbesluit

58. Wat de civielrechtelijke aspecten van een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en geldbeleggingen betreft, kan worden besloten dat zowel op civielrechtelijk vlak als op internationaal privaatrechtelijk vlak een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris rechtsgeldig is. Een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris biedt dezelfde civielrechtelijke voordelen als wanneer deze wordt verleden voor een Belgisch notaris. Vooreerst geldt schenkingsakte opgemaakt door een Nederlandse notaris in België evenzeer als titel van schenking en kunnen effecten en/of geldbeleggingen het voorwerp van deze schenkingsvorm uitmaken. Verder kan deze schenkingsvorm worden aangewend om een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en geldbeleggingen door te voeren. Het is opportuun om in de schenkingsakte de respectievelijke rechten en plichten van de vruchtgebruiker en blote eigenaar in detail uit te werken. Op die manier worden latere discussies en bewijsproblemen tussen beide contractspartijen vermeden.

59. Aangezien de voormelde civielrechtelijke voordelen ook worden bekomen indien de schenkingsakte voor een Belgische notaris wordt verleden, kan worden besloten dat de fiscale drijfveer dé reden is waarom Belgen een beroep doen op een Nederlandse notaris om een authentieke schenkingsakte te laten verlijden. Wat deze fiscale drijfveer inhoudt en op welke wijze Vlabel door haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 de belastingplichtige heeft ontmoedigd om een schenkingsakte van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik te laten verlijden voor een Nederlandse notaris, wordt behandeld in hoofdstuk 2.

HOOFDSTUK 2: FISCAALRECHTELIJKE ASPECTEN VAN DE SCHENKING MET VOORBEHOUD VAN VRUCHTGEBRUIK VAN EFFECTEN EN GELDBELEGGINGEN

60. Vooraleer deze masterscriptie zich toespitst op de fiscaalrechtelijke aspecten, is het noodzakelijk te vermelden dat de successierechten in 1989 een gewestelijke aangelegenheid werden door de bijzondere financieringswet.¹⁰⁴ Het registratierecht op de schenkingen onder de levenden van roerende of onroerende goederen werd vanaf 1 januari 2002 een gewestelijke belasting.¹⁰⁵ De effectieve overname van de dienst van de belastingen inzake registratie- en successierechten in het Vlaamse Gewest gebeurde met ingang vanaf 1 januari 2015. Sindsdien is de Vlaamse Belastingdienst, afgekort "Vlabel" bevoegd voor de inning en de invordering van de erfbelasting in het Vlaamse Gewest. Naar aanleiding van deze overname werd de Vlaamse regeling omtrent de registratie- en successierechten opgenomen in de Vlaamse Codex Fiscaliteit.

61. Deze registratie- en successierechten worden aan de gewesten toegekend in functie van een lokalisatiecriterium.

De belastingplichtige is het registratierecht op schenkingen van roerende of onroerende goederen verschuldigd op de plaats waar de schenker (rijksinwoner), op het moment van de schenking, zijn fiscale woonplaats heeft.¹⁰⁶ Het registratierecht op schenkingen wordt in het Vlaamse Gewest "schenkelasting" genoemd.¹⁰⁷

De belastingplichtige is successierechten verschuldigd op de plaats waar de erflater, op het moment van zijn overlijden, zijn fiscale woonplaats had.¹⁰⁸ Het successierecht voor rijksinwoners wordt in het Vlaamse Gewest "erfbelasting" genoemd. Aangezien het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 betrekking heeft op de erfbelasting, is dit standpunt van toepassing op de erflater die op het ogenblik van zijn overlijden zijn fiscale woonplaats in het Vlaamse Gewest heeft.

62. Zoals vermeld op het einde van het eerste hoofdstuk (*supra* nr. 59), is er een fiscale drijfveer waarom Belgen een beroep doen op een Nederlandse notaris om daar een authentieke schenkingsakte te laten verlijden. Deze drijfveer en de vraag hoe Vlabel tot haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 is gekomen, waardoor zij een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik verleden voor een Nederlandse notaris later

¹⁰⁴ Bijz. Wet 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, BS 17 januari 1989.

¹⁰⁵ Art. 5 Bijzondere wet 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten, BS 3 augustus 2001.

¹⁰⁶ B. PEETERS en R. DE SMET, "De Vlaamse erf- en registratielasting: over bevoegdheidsverdelingen, misbruiken en sanctionering. Maakt het uit wie de dienst vervult?" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2016*, Brugge, die Keure, 2016, 302.

¹⁰⁷ In het Waalse en in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt het registratierecht op schenkingen "schenkelasting" genoemd.

¹⁰⁸ B. PEETERS en R. DE SMET, "De Vlaamse erf- en registratielasting: over bevoegdheidsverdelingen, misbruiken en sanctionering. Maakt het uit wie de dienst vervult?" in W. PINTENS en C. DECLERCK (eds.), *Patrimonium 2016*, Brugge, die Keure, 2016, 297; art. 5, §2, 4° Bijz. Wet 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, BS 17 januari 1989; onder fiscale woonplaats van de overledene wordt verstaan de plaats waar de overledene zijn werkelijke, effectieve, voortdurende woonplaats had gevestigd.

belast in de erfbelasting, komen in dit hoofdstuk aan bod. Er wordt nagegaan wat de fiscale gevolgen zijn van het standpunt van Vlabel voor de belastingplichtige. Dit hoofdstuk eindigt met een antwoord te geven op volgende subonderzoeksvraag: "Kan de belastingplichtige die een schenking heeft gedaan voor een Nederlandse notaris van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik nog aan artikel 2.7.1.0.7 VCF ontsnappen?".

1. Authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris

63. Wanneer Belgen een schenkingsakte laten verlijden voor een Nederlandse notaris, moet deze notaris de akte in Nederland laten registreren. In dit land zijn er geen registratierechten op de schenking verschuldigd indien de schenker een niet-inwoner van Nederland is.¹⁰⁹ Bijgevolg zal een schenking door Belgen van effecten en/of geldbeleggingen die wordt verleden bij authentieke akte verleden voor een Nederlandse notaris in dat land belastingvrij kunnen gebeuren. Het voordeel is dat deze buitenlandse schenkingsakte in België evenmin moet worden geregistreerd, omdat de registratieverplichting enkel geldt voor authentieke akten verleden voor een Belgische notaris.¹¹⁰ Het registratierecht op schenkingen op de Nederlandse schenkingsakte is dus in België niet opeisbaar.¹¹¹ Op die manier gebeurt deze schenking ook naar Belgisch recht vrij van het registratierecht op schenkingen wat een belastingvoordeel oplevert voor de begiftigde. Het is bijgevolg niet verwonderlijk dat deze belastingvrije schenkingsvorm dé fiscale drijfveer vormt voor Belgen om de oversteek naar Nederland te maken.

64. Dit fiscaal voordeel is pas definitief verworven voor zover de schenker nog minstens drie jaar na de schenking in leven blijft.¹¹² Overlijdt de schenker binnen de drie jaar dan vindt artikel 2.7.1.0.5 VCF toepassing.¹¹³ Op grond van dit artikel worden de goederen waarover de erflater, in een periode van drie jaar vóór zijn overlijden, ten kosteloze titel beschikte zonder betaling van het registratierecht op schenkingen, bijvoorbeeld door een schenking via een Nederlandse notaris, nog geacht deel uit te maken van de nalatenschap erflater.¹¹⁴ Hierdoor zullen op de geschonken goederen erfbelasting moeten worden betaald. De erfbelasting is aanzienlijk hoger dan het registratierecht op schenkingen (*infra* nr. 85). Bij een overlijden van de schenker binnen de drie jaar na de schenking, heeft de oversteek naar Nederland het fiscale doel dat de belastingplichtige voor ogen had gemist.

65. Ingevolge het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 moet de belastingplichtige, zelfs na de termijn van drie jaar rekening houden met de fictiebepaling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF wanneer er een gesplitste aankoop van roerende of onroerende goederen of een gesplitste

¹⁰⁹ Art. 1, lid 1, 2° Successiewet 1956.

¹¹⁰ Art. 2.8.1.0.1 eerste lid VCF dat verwijst naar art. 19, tweede lid, 1° VI.W.Reg./Br.W.Reg./W.W.Reg.

¹¹¹ M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 83.

¹¹² Art. 2.7.1.0.5, §2 VCF: 7 jaar indien het schenkingen betreft van aandelen in familiale vennootschappen bedoeld in art. 2.8.6.0.3 VCF.

¹¹³ Art. 7 Br.W.Succ/W.W.Succ; A.C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 802 en 827.

¹¹⁴ A.C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 842; art. 2.7.1.0.5, §1, eerste lid VCF; de bewijslast van het vermoeden vervat in artikel 2.7.1.0.5 VCF rust bij de fiscale administratie.

inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen heeft plaatsgehad op naam van de erflater voor het vruchtgebruik en op naam van de derde voor de blote eigendom.¹¹⁵

Een "gesplitste aankoop" komt tot stand door een gezamenlijke en gelijktijdige verkrijging van roerende en/of onroerende goederen in volle eigendom door minstens twee personen, waarbij één van hen het vruchtgebruik aankoopt terwijl de andere de blote eigendom koopt. Een opsplitsing vruchtgebruik/blote eigendom kan zich ook voordoen met betrekking tot effecten en geldbeleggingen, niet door een gezamenlijke gesplitste aankoop, maar door een voorafgaandelijke schenking. De schenker, die volle eigenaar is van effecten of geldbeleggingen, schenkt enkel de blote eigendom ervan aan de begiftigde en behoudt zich het levenslang vruchtgebruik voor. Als gevolg van deze schenking gebeurt er een gelijktijdige splitsing van de inschrijving van deze effecten of geldbeleggingen.¹¹⁶ Het vruchtgebruik wordt ingeschreven op naam van de schenker en de blote eigendom op naam van de begiftigde, wat een "gesplitste inschrijving" wordt genoemd.

Artikel 2.7.1.0.7 VCF vermoedt dat de gesplitste aankoop/gesplitste inschrijving een "bedekte bevoordeling" inhoudt, toegekend door de vruchtgebruiker aan de derde (blote eigenaar). Als gevolg hiervan worden die goederen nog geacht in volle eigendom in de nalatenschap van de vruchtgebruiker-erflater aanwezig te zijn en door de derde (blote eigenaar) als legaat te zijn verkregen. Hierdoor zal de derde (blote eigenaar) op dit fictief legaat erfbelasting moeten betalen, volgens de waarde op datum van het overlijden van de vruchtgebruiker.¹¹⁷ Onder "derde" moet worden verstaan een erfgenaam, legataris of begiftigde van de erflater (vruchtgebruiker), m.a.w. hij moet dus zijn geroepen om van de vruchtgebruiker te erven. Dit blijkt uit artikel 2.7.3.4.4, eerste lid VCF naar welk artikel wordt verwezen in artikel 2.7.1.0.7, tweede lid, 2° VCF. Ook wanneer de "derde" een tussenpersoon is als bedoeld in artikel 911, laatste alinea BW en artikel 1100 BW, is artikel 2.7.1.0.7 VCF van toepassing.¹¹⁸ Als tussenpersoon worden beschouwd: de ouders, de kinderen, de afstammelingen en de echtgeno(o)t(e) van de erfgenaam/legataris/begiftigde van de vruchtgebruiker-erflater.

2. Evolutie inzake het te leveren tegenbewijs vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.

66. Het vermoeden vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF is een vermoeden *iuris tantum* en kan door de belastingplichtige worden weerlegd door te bewijzen dat de gesplitste aankoop of de gesplitste inschrijving geen bedekte bevoordeling is.¹¹⁹

De wijze waarop dit tegenbewijs ingevolge het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 op de dag van vandaag moet worden geleverd, gaat een hele geschiedenis vooraf. De evolutie van

¹¹⁵ J. VERSTAPPEN, "Vruchtgebruik en blote eigendom bij onroerende en roerende goederen – Fiscale aspecten", *T.Not.* 1999, 514.

¹¹⁶ De splitsing van de inschrijving gebeurt ofwel in het register van aandelen (voor aandelen in Belgische vennootschappen) of voor geldbeleggingen door splitsing van de effectenrekening; L. WEYTS, *Notarieel fiscaal recht - Deel II: De aangifte van nalatenschap*, Antwerpen, Kluwer, 2010, 410.

¹¹⁷ L. WEYTS, *Notarieel fiscaal recht - Deel II: De aangifte van nalatenschap*, Antwerpen, Kluwer, 2010, 420.

¹¹⁸ Art. 2.7.1.0.7, tweede lid, 2° VCF *a contrario*; A.C. VAN GYSEL, *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 806.

¹¹⁹ Art. 2.7.1.0.7, tweede lid, 1° VCF.

de beslissingen van de federale fiscale administratie wordt geschetst omdat het op die manier duidelijk wordt hoe de houding van de fiscale administratie omtrent deze bepaling en het te leveren tegenbewijs is gewijzigd en verstrengd.

2.1. Tegenbewijs "bedekte bevoordeling" bij gesplitste aankoop

67. Oorspronkelijk kon de belastingplichtige (blote eigenaar) het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij een gesplitste aankoop leveren door aan te tonen dat volgende voorwaarden cumulatief werden vervuld:

1. dat hij eigen gelden had ter betaling van de prijs van de blote eigendom
2. dat hij de prijs van de blote eigendom effectief had betaald
3. dat de berekening van de prijs van de blote eigendom en deze van het vruchtgebruik correct is gebeurd.¹²⁰

68. Gelet op het standpunt van Vlabel nr. 15004 dat betrekking heeft op gesplitste aankopen en de gesplitste inschrijvingen waarbij een voorafgaandelijke schenking is gebeurd, wordt er enkel dieper ingegaan op de wijze waarop de blote eigenaar het eerste tegenbewijs kan leveren. Dit tegenbewijs kan hij leveren door aan te tonen dat hij eigen gelden bezit die hij heeft gegenereerd uit de opbrengsten van zijn arbeid, uit een erfenis of dat hij hiervoor een lening heeft aangegaan. Frequent beschikt de blote eigenaar over de nodige gelden ingevolge een voorafgaandelijke schenking door de verkrijger van het vruchtgebruik.

69. De federale fiscale administratie heeft een voorafgaandelijke schenking altijd aanvaard als tegenbewijs van "de bedekte bevoordeling". Zij heeft dit zelfs bevestigd in haar beslissing van 10 juli 2002.¹²¹ Dit standpunt lijkt billijk, aangezien het de bedoeling van de wetgever is de "bedekte" bevoordeling tegen te gaan. Een schenking is "open" en bijgevolg niet bedekt.¹²² De bevoordeling voor de begiftigde en daaraan gekoppelde verarming van de schenker vormt juist één van haar essentiële bestanddelen. Door een voorafgaandelijke schenking is er een bevoordeling, maar is deze niet bedekt. Met andere woorden de bevoordeling gaat de aankoop vooraf, waardoor de gesplitste aankoop zelf geen bevoordeling tot stand brengt.¹²³ De federale fiscale administratie stelde wel als voorwaarde dat de schenking (zelfs een hand- of bankgift of een authentieke schenkingsakte verleden voor een buitenlandse notaris) moest zijn gebeurd vóór de verkrijging, waaronder de fiscus begreep de ondertekening van de onderhandse verkoopovereenkomst.¹²⁴

¹²⁰ J. VERSTAPPEN, "Vruchtgebruik en blote eigendom bij onroerende en roerende goederen – Fiscale aspecten", *T.Not.* 1999, 515; L. WEYTS, *Notarieel fiscaal recht - Deel II: De aangifte van nalatenschap*, Antwerpen, Kluwer, 2010, 415-417; M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 183-184.

¹²¹ Besl. 10 juli 2002, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S9/06, www.fisconetplus.be.

¹²² Rb. Luik 13 september 2007, noot I. VERHULST, "Inschrijving van effecten en toepassing van artikel 9 Wetboek Successierechten", *TFR* 2008, 832; R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse Erfbelasting*, Herentals, KnopsPublishing, 2015, 165.

¹²³ M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 187; Besl. 13 december 2007, nr. EE/101.855, *Rep.RJ*, S 9/06-03 en 04.

¹²⁴ T. DEGRYSE, "De fiscale gevolgen van een gesplitste aankoop blote eigendom – vruchtgebruik door natuurlijke personen", *T.Not.* 2008, 129; C. BUYSSE, "'Gesplitste' aankoop: schenking moet betaling voorafgaan", *Fiscooloog* 2008, nr. 1120, 14.

70. In haar beslissing van 13 december 2007 heeft de federale fiscale administratie naar aanleiding van een parlementaire vraag haar zienswijze bijgesteld en bepaald dat de schenking diende te gebeuren vóór de betaling van de prijs.¹²⁵ De prijs wordt meestal betaald bij de aankoopakte, daarom moet de schenking zijn gebeurd vóór de ondertekening van de authentieke aankoopakte en niet meer vóór de ondertekening van de verkoopovereenkomst.¹²⁶

71. De federale fiscale administratie heeft haar zienswijze in haar beslissing van 19 april 2013 veranderd. Zij stelt dat haar beslissing van 13 december 2007 de initiële bedoeling van de wetgever bij de invoering van het toenmalig artikel 9 W.Succ. miskent. De federale fiscale administratie oordeelt dat het de bedoeling van de wetgever was te beletten dat de overledene tijdens zijn leven over zijn goederen zou beschikken ten voordele van zijn toekomstige erfgenaam/legataris zonder belastingen of door minder belastingen te moeten betalen.¹²⁷ Om aan de initiële bedoeling van de wetgever tegemoet te komen, heeft de federale fiscale administratie in haar beslissing van 19 april 2013 bepaald dat het vermoeden van "bedekte bevoordeling" niet meer kan worden weerlegd door een voorafgaandelijke schenking van gelden aan de blote eigenaar, zelfs al werd op het registratierecht op schenkingen betaald. Verder heeft de federale fiscale administratie bepaald dat deze beslissing van toepassing is op alle rechtshandelingen die werden gesteld vanaf 1 september 2013.¹²⁸

72. Door deze plotse ommekeer, was het niet verwonderlijk dat er snel kritiek werd geuit op de voornoemde beslissing. Naar aanleiding van tal van parlementaire vragen, en zelfs voordat de beslissing van 19 april 2013 in werking trad, heeft de federale fiscale administratie haar beslissing bijgesteld. In haar beslissing van 18 juli 2013 heeft ze bepaald dat een voorafgaande schenking terug wordt aanvaard als tegenbewijs, op voorwaarde dat de belastingplichtige kan aantonen ofwel dat de voorafgaandelijke schenking werd onderworpen aan het registratierecht op schenkingen ofwel dat de blote eigenaar vrij over de geschonken gelden heeft kunnen beschikken, met andere woorden dat er geen causaal verband bestaat tussen de schenking en de aankoop van de blote eigendom.¹²⁹

Wat het eerste tegenbewijs betreft, moet het registratierecht op de voorafgaandelijke schenking opeisbaar zijn vóór de betaling van de prijs. Indien een schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris vrijwillig ter registratie wordt aangeboden, is het registratierecht eisbaar op het ogenblik van de spontane aanbieding van een afschrift van deze schenkingsakte ter registratie. Dit betekent dat de vrijwillige aanbieding ter registratie moet hebben plaatsgevonden alvorens de

¹²⁵ *Vr. en Antw.* VI.Parl., Vr.nr. 1143, 14 februari 2006, (L. VAN BIESEN, antw. VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN FINANCIEN); Besl. 13 december 2007, nr. EE/101.855, *Rep.RJ*, S 9/06-03 en 04.

¹²⁶ M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 185.

¹²⁷ Besl. 19 april 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

¹²⁸ Besl. 19 april 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be; Dit standpunt werd voor haar inwerkingtreding vervangen door het standpunt van 18 juli 2013; M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 190.

¹²⁹ *Vr. Kamer* 2012-2013, 15 mei 2013, 17388 (Vr. nrs. 17388, 17537, 17553, 17761, 17623, 17729, 17753 en 17761 C. DEVLIES, V. WOUTERS, L. VAN BIESEN, O. MAINGAIN en H. GOYVAERTS); Besl. 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

blote eigenaar de prijs heeft betaald.¹³⁰ In het andere geval, wanneer de vrijwillige registratie gebeurt na de betaling van de prijs door de blote eigenaar, is niet voldaan aan de voorwaarde dat het registratierecht op schenkingen opeisbaar moet zijn voorafgaand aan het moment van de betaling van prijs door de blote eigenaar. Hierdoor is niet voldaan aan de vereiste om op een geldige wijze het eerste tegenbewijs te kunnen leveren.¹³¹

Inzake het tweede te leveren tegenbewijs was de federale administratie karig met haar uitleg. Zij stelde namelijk dat de belastingplichtige vrij over de geschonken gelden heeft kunnen beschikken *“wat bijvoorbeeld het geval kan zijn als wordt aangetoond dat de schenking door de verkrijger van het vruchtgebruik niet specifiek bestemd was voor de financiering van de aankoop van de blote eigendom in het kader van de gesplitste aankoop.”* Een afwezigheid van causaal verband tussen de schenking en de aankoop van de blote eigendom kan de belastingplichtige bewijzen door onder meer aan te tonen dat het bedrag van de schenking verschilt van de te betalen prijs van de blote eigendom, of dat er een ruim tijdsverschil is tussen de schenking en de aankoop van de blote eigendom.¹³² Op deze manier kan worden tegemoet gekomen aan het tweede uitzonderingsgeval in het kader van de beslissing van 18 juli 2012.

Wat de temporele toepassing van deze beslissing betreft, werd bepaald dat het van toepassing is op alle rechtshandelingen vanaf 1 september 2013.¹³³

2.2. Tegenbewijs “bedekte bevoordeling” bij gesplitste inschrijving

73. Wanneer er wordt gekeken naar de gesplitste inschrijvingen, vond in het verleden artikel 9 W.Succ. thans artikel 2.7.1.0.7 VCF enkel toepassing indien de effecten/geldbeleggingen zonder meer werden omgeboekt in het register van aandelen of werden ingeschreven op een rekening bij een financiële instelling voor het vruchtgebruik op naam van de vruchtgebruiker-erflater en voor de blote eigendom op naam van een derde (meestal erfgenaam/legataris/begiftigde van de vruchtgebruiker-erflater), omdat de “verarming/verrijking” het gevolg is van de gesplitste inschrijving, en niet van een voorafgaandelijke rechtshandeling.¹³⁴ De belastingplichtige kon dan ook het tegenbewijs van de “bedekte bevoordeling” leveren door aan te tonen dat hij de blote eigendom had verkregen via een schenking die had plaatsgevonden vóór de gesplitste inschrijving.¹³⁵ Dit tegenbewijs werd door de federale fiscale administratie in het verleden steeds aanvaard ter weerlegging van het vermoeden vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.¹³⁶

¹³⁰ Besl. 26 augustus 2013 en 17 oktober 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-08, www.fisconet.be.

¹³¹ J. VAN DYCK, “Gesplitste aankoop: wanneer moet ‘registratie’ een feit zijn?”, *Fiscoloog* 2015, nr. 1428, 6.

¹³² Besl. 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be; E. SPRUYT, *Handboek estate planning – Anti-misbruik in registratie- en successierechten. Een kritische analyse*, Gent, Larcier, 2012, 54; M. DELBOO en H. DECOUTERE, *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, 194-195; B. CARDOEN, “Gesplitste aankoop’ en voorafgaande schenking: fiscus neemt gas terug”, *Fiscoloog* 2013, nr. 1348, 7.

¹³³ Besl. 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be

¹³⁴ J. DECUYPER en J. RUYSEVELDT, *Successierechten 2010-2011 - Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2010, 240;

¹³⁵ R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse Erfbelasting*, Herentals, KnopsPublishing, 2015, 165.

¹³⁶ *Rep.RJ*, S 9/02-02, www.fisconetplus.be; L. WEYTS, “Vlucht niet naar Nederland, vlucht naar uw notaris”, *T.Not.* 2006, 372.

74. In haar beslissingen omtrent het tegenbewijs bij gesplitste aankopen heeft de federale fiscale administratie zich nooit uitgesproken en heeft zij nooit bevestigd dat haar beslissingen ook van toepassing zouden zijn op de gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen. Hierdoor kon het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste inschrijvingen nog steeds worden geleverd door aan te tonen dat er een schenking had plaatsgevonden vóór de inschrijving. De wijze waarop de schenking had plaatsgevonden voor een Belgische of een Nederlandse notaris had geen invloed op het tegenbewijs, evenmin of de schenking al dan niet-geregistreerd was.¹³⁷

75. Op 28 april 2014 heeft de federale fiscale administratie uitdrukkelijk bevestigd dat haar beslissing van 18 juli 2013 niet naar analogie wordt toegepast op de gesplitste inschrijvingen.¹³⁸ Zoals hoger vermeld (*supra* nr. 60), heeft Vlabel de dienst van de belastingen inzake registratie- en successierechten van de federale overheidsdienst overgenomen. Hierdoor is Vlabel bevoegd standpunten in te nemen over registratie- en successierechten voor zover deze belastingen binnen het Vlaamse Gewest zijn gelokaliseerd (*supra* nr. 61).¹³⁹

76. Op 19 januari 2015 heeft Vlabel het standpunt nr. 15004 met als titel: "*gesplitste aankoop vruchtgebruik – blote eigendom – tegenbewijs voor gesplitste aankopen ingenomen*."¹⁴⁰ In dit standpunt heeft Vlabel gesteld dat de voorafgaandelijke schenking aan het registratierecht op schenkingen moet zijn onderworpen en dit vóór de gesplitste aankoop. Ze benadrukt dat de datum van registratie van de schenking bepalend is, waardoor de schenking dus moet zijn geregistreerd vóór het verlijden van de aankoopakte.

77. Wat betreft de gesplitste inschrijvingen heeft Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015 expliciet vermeld de federale beslissing van 28 april 2014 te volgen en het tegenbewijs bij gesplitste aankopen niet toe te passen op gesplitste inschrijvingen.¹⁴¹

78. In haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 heeft Vlabel zonder uitleg of verantwoording laten weten het standpunt inzake de gesplitste aankopen toch *mutatis mutandis* toe te passen op de "gesplitste inschrijvingen van effecten of geldbeleggingen" en dat het tegenbewijs bij gesplitste inschrijvingen enkel en alleen nog geldig kan worden geleverd op dezelfde wijze als het tegenbewijs bij een gesplitste aankoop.¹⁴² Dit heeft tot gevolg dat gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen steeds worden vermoed een "bedekte bevoordeling" te zijn en te ressorteren onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF. Het tegenbewijs kan enkel worden geleverd door de belastingplichtige (de blote eigenaar) door aan te tonen, ofwel dat op de voorafgaandelijke schenking het registratierecht op schenkingen opeisbaar was vóór de gesplitste inschrijving, ofwel door aan te tonen dat er geen causaal verband is tussen

¹³⁷ J. VAN DYCK, "Gesplitste aankoop: wanneer moet 'registratie' een feit zijn?", *Fiscoloog* 2015, nr. 1428, 5.

¹³⁸ Besl. 28 april 2014, nr. Parl. 284, *Rep.RJ*, S9/06-07, www.fisconetplus.be.

¹³⁹ E. SPRUYT, N. GEELHAND DE MERXEM en H. PELGROMS, *De registratie- en erfbelasting in de Vlaamse Codex Fiscaliteit*, Mechelen, Kluwer, 2016, 27.

¹⁴⁰ Standpunt 19 januari 2015, nr. 15004 – gepubliceerd op 19 juni 2015, www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁴¹ Standpunt 6 juli 2015, nr. 15004 – gepubliceerd op 11 augustus 2015, www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁴² Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004 – gepubliceerd op 4 april 2016, www.belastingen.vlaanderen.be; J. VAN DYCK, "Opnieuw heibel rond 'gesplitste inschrijving' van effecten", *Fiscoloog* 2016, nr. 1472, 10.

de schenking en de gesplitste inschrijving.¹⁴³ Het tweede tegenbewijs kan onmogelijk door de belastingplichtige worden geleverd omdat er steeds een causaal verband is tussen de voorafgaandelijke schenking en de gesplitste inschrijving. De gesplitste inschrijving is juist de materiële uitvoering van de voorafgaandelijke schenking.¹⁴⁴

Vroeger was het fiscale voordeel voor de belastingplichtige definitief verworven, indien de termijn van drie jaar na een niet-geregistreerde schenkingsakte verleden voor de Nederlandse notaris was verstreken. Deze schenking valt nu steeds onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF indien de authentieke schenkingsakte verleden voor de Nederlandse notaris is gebeurd met voorbehoud van vruchtgebruik en effecten en/of geldbeleggingen tot voorwerp heeft.

79. Het standpunt van Vlabel omtrent de wijze waarop het tegenbewijs kan worden geleverd ter weerlegging van het vermoeden van de "bedekte bevoordeling" bij gesplitste inschrijvingen, is van toepassing op gesplitste inschrijvingen die hebben plaatsgevonden vanaf 1 juni 2016.¹⁴⁵ Door dit temporeel aanknopingspunt worden volgens Vlabel verrichtingen uit het verleden niet geïnvloed.¹⁴⁶ Er dient te worden opgemerkt dat de datum van de gesplitste inschrijving primeert boven de datum van de voorafgaandelijke schenking. Dit heeft tot gevolg dat een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik die heeft plaatsgevonden vóór 1 juni 2016, doch waarvan de inschrijving pas werd gesplitst vanaf 1 juni 2016, onder het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 valt inzake de wijze waarop het tegenbewijs van artikel 2.7.1.0.7 VCF moet worden geleverd.¹⁴⁷

2.2.1. Tegenbewijs gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen deel uitmakend van een burgerlijke maatschap

80. Op 26 april 2017 heeft Vlabel haar standpunt nr. 15004 nogmaals aangevuld en een standpunt ingenomen omtrent de gesplitste inschrijving van deelbewijzen in een burgerlijke maatschap.¹⁴⁸ De aanvulling heeft betrekking op civielrechtelijk vlak (*supra* nr. 44) maar in het bijzonder op fiscaalrechtelijk vlak.

81. Vlabel beschouwt dat bij een overdracht van deelbewijzen in een burgerlijke maatschap, in het kader van de registratie- en erfbelasting, eigenlijk de respectievelijke achterliggende goederen die zich in het vermogen van de burgerlijke maatschap bevinden, worden overgedragen. Indien de achterliggende goederen van de burgerlijke maatschap effecten en/of geldbeleggingen zijn en deze gesplitst worden ingeschreven, namelijk het vruchtgebruik op naam van de erflater en de blote

¹⁴³ J. VAN DYCK, "Opnieuw heibel rond 'gesplitste inschrijving' van effecten", *Fiscoloog* 2016, nr. 1472, 10.

¹⁴⁴ N. GEELHAND DE MERXEM, "Vlabel verplicht voorafgaande registratie schenking van geld of effecten met voorbehoud van vruchtgebruik", *Fisc.Act.* 2016, nr. 14, 2.

¹⁴⁵ Bericht van 25 april 2016, "Standpunt over gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen", www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁴⁶ L. WEYTS, "Vlabel zegt neen aan de kaasroute bij inschrijvingen en plaatsingen van effecten of gelden onder de koepel vruchtgebruik – blote eigendom", *T.Not.* 2016, 394.

¹⁴⁷ KFBN, "VCF – Successiebelasting – Inschrijvingen in vruchtgebruik en blote eigendom – Fictiebepaling – Standpunt Vlabel en inwerkingtreding ervan", *Juridische info – bericht e-notariaat referentienummer 13083*, 21 april 2016.

¹⁴⁸ Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

eigendom op naam van een derde, vallen deze deelbewijzen ook onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF.

82. Vlabel vermeldt in haar standpunt nr. 15004 van 26 april 2017 twee wijzen waarop een gesplitste inschrijving tot stand kan komen van een effectenportefeuille of geldbelegging die tot het vermogen van een burgerlijke maatschap behoort. De splitsing kan enerzijds materieel tot stand komen. Dit is het geval indien er een loutere omboeking van de volle eigendom naar vruchtgebruik/blote eigendom van de deelbewijzen in het register van de maatschap plaatsvindt, maar ook indien deze gesplitste inschrijving blijkt uit documenten die door financiële instellingen worden bijgehouden. De gesplitste inschrijving kan anderzijds door een juridische rechtshandeling ("zakenrechtelijke situatie" door Vlabel genoemd) tot stand komen, bijvoorbeeld door een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik. Deze schenking wordt aanvaard als tegenbewijs van het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF, indien deze schenking werd onderworpen aan de schenkbelasting of het registratierecht op de schenking onder levenden en dat daarenboven de registratie heeft plaatsgevonden vóór de inschrijving.¹⁴⁹

83. Verder heeft Vlabel meegedeeld op welke wijze de opbrengsten van effecten of geldbeleggingen, die toekomen aan de vruchtgebruiker krachtens zijn recht op vruchtgebruik, fiscaal worden behandeld. Indien de vruchtgebruiker met de aan hem uitgekeerde opbrengsten, nieuwe effecten koopt, die eveneens gesplitst worden ingeschreven, dan kwalificeert Vlabel dit als een nieuwe gesplitste inschrijving die onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF valt. Wordt de opbrengst niet uitgekeerd aan de vruchtgebruiker, dan beschouwt Vlabel deze niet-uitgekeerde opbrengst eveneens als een nieuwe gesplitste inschrijving, met als gevolg dat ook in dit geval artikel 2.7.1.0.7 VCF toepassing vindt. Een zaakvervanging van de initiële effecten (*supra* nr. 50) wordt door Vlabel niet als een nieuwe gesplitste inschrijving gekwalificeerd.

3. Fiscale gevolgen voor de belastingplichtige na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

84. Door de evolutie inzake het te leveren tegenbewijs te schetsen, rijst de vraag welke de fiscale gevolgen zijn voor de belastingplichtige van het feit dat Vlabel het standpunt nr. 15004 omtrent de gesplitste aankoop naar analogie heeft toegepast op de gesplitste inschrijving.

85. Uit het voorgaande blijkt dat indien er een schenking plaatsvindt met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen, de inschrijving van deze effecten en/of geldbeleggingen wordt gesplitst voor het vruchtgebruik op naam van de schenker-vruchtgebruiker en voor de blote eigendom op naam van een derde (de begiftigde). Deze gesplitste inschrijving valt door het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 onder het vermoeden van "bedekte bevoordeling" vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.

¹⁴⁹ Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

Inzake de wijze waarop het tegenbewijs kan worden geleverd, moet worden benadrukt dat 1 juni 2016 de scharnierdatum is.¹⁵⁰ Dateert de gesplitste inschrijving vóór 1 juni 2016, dan wordt iedere voorafgaandelijke schenking, ongeacht haar vorm, aanvaard als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling. Het fiscaalrechtelijk gevolg hiervan is dat de schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris noch aan de het registratierecht op schenkingen, noch aan de erfbelasting is onderworpen, behoudens toepassing van artikel 2.7.1.0.5 VCF. Dateert de inschrijving na de scharnierdatum, dan zal elke voorafgaandelijke schenking van een niet-geregistreerde authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris niet meer worden aanvaard als tegenbewijs.

Dit heeft tot gevolg dat de belastingvrije schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik voor de schenker verleden voor een Nederlandse notaris de belastingplichtige voortaan duur komt te staan. De blote eigenaar zal op de waarde in volle waarde van de geschonken effecten en geldbeleggingen erfbelasting moeten betalen, waarde te nemen op datum van het overlijden (*supra* nr. 65). In de hoogste schijf in rechte lijn betaalt hij 27% ten opzichte van 3% of 7% schenkbelasting bij een geregistreerde schenking.¹⁵¹ Deze 3% en 7% zijn vlakke tarieven waardoor de waarde van de schenking niet van belang is voor het toepasselijke tarief te bepalen.¹⁵²

86. Hieruit blijkt dat Vlabel de schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik viseert, die zijn gebeurd via een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris en waarvan de gesplitste inschrijving dateert na 1 juni 2016.

4. Ontsnappen aan de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

87. Met deze fiscale consequenties (*supra* nr. 85) in het achterhoofd zal de belastingplichtige zich afvragen of de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF kan worden vermeden, indien hij een schenking heeft gedaan voor een Nederlandse notaris van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik waarvan de gesplitste inschrijving is tot stand gekomen vanaf 1 juni 2016.

88. De belastingplichtige kan overwegen de gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen bij het overlijden van de vruchtgebruiker niet mee te delen aan Vlabel. In uitvoering van artikel 3.17.1.3.7 VCF zijn de financiële- en verzekeringsinstellingen alsmede de vennootschappen evenwel verplicht Vlabel in kennis te stellen van de sommen, inschrijvingen en effecten die toebehoorden aan de overledene. Op deze manier krijgt Vlabel kennis van de gesplitste inschrijving. Daarenboven is de belastingplichtige ertoe gehouden in het aangifteformulier van de

¹⁵⁰ Bericht 25 april 2016, "Standpunt over gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen", www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁵¹ Art. 2.7.4.1.1, §1 VCF en art. 2.8.4.1.1, §2, 1° VCF.

¹⁵² N.LABEEUW, "Wijzigingen op het vlak van Vlaams schenkings- en successierecht", *Not.Fisc.M.* 2004, 237.

nalatenschap spontaan op te geven of artikel 2.7.1.0.7 VCF van toepassing is.¹⁵³ Hieruit blijkt dat deze werkwijze geen uitkomst biedt om de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF te vermijden.

89. Aangezien Vlabel enkel een voorafgaandelijke geregistreerde schenkingsakte aanvaardt als tegenbewijs, kan de belastingplichtige overwegen om vrijwillig tot registratie van de Nederlandse schenkingsakte over te gaan.¹⁵⁴ Hij kan dit doen door een afschrift of een uittreksel van de authentieke schenkingsakte aan te bieden op het registratiekantoor.¹⁵⁵ De facultatieve registratie maakt het registratierecht op schenkingen in België eisbaar, omdat uit de Nederlandse akte de titel van schenking blijkt (*supra* nr. 31).¹⁵⁶ Toch is het fiscaal voordeliger het registratierecht op schenkingen te betalen omdat deze belasting aanzienlijk lager is dan de erfbelasting die moet worden betaald door toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF.¹⁵⁷ Indien de belastingplichtige opteert voor de facultatieve registratie, kan hij bewijzen dat de gesplitste inschrijving het gevolg is van een voorafgaandelijke schenking die is geregistreerd. Op die manier is de belastingplichtige in de waan dat hij het tegenbewijs kan leveren van de "bedekte bevoordeling" vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF. Toch wordt deze voorafgaandelijke registratie niet aanvaard door Vlabel als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling, omdat de datum van registratie van de schenking bepalend is. Deze moet hebben plaatsgevonden vóór de gesplitste inschrijving.¹⁵⁸ De belastingplichtige kan de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF niet vermijden, omdat de gesplitste inschrijving én dus ook de vrijwillige registratie vóór 1 juni 2016 moest hebben plaatsgevonden.

90. Ingevolge een eenvoudige verzaking aan het vruchtgebruik van de effecten en/of geldbeleggingen door de vruchtgebruiker behoren deze goederen in volle eigendom toe aan de blote eigenaar. Hierdoor wordt de gesplitste inschrijving ongedaan gemaakt.¹⁵⁹ De verzaking sluit de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF niet uit. Een verzaking aan het vruchtgebruik versterkt juist het vermoeden van "bedekte bevoordeling."¹⁶⁰

5. Cijfermatige voorbeelden ingevolge het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

91. Aan de hand van onderstaande voorbeelden worden de fiscale gevolgen toegelicht van een niet-geregistreerde schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen enerzijds aan een erfgenaam in rechte lijn en anderzijds aan een derde (niet-erfgenaam) vóór en na de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.

¹⁵³ Formulier aangifte nalatenschap - Fictiebepaling, www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁵⁴ Analoge toepassing op gesplitste inschrijving van standpunt 3 oktober 2016, nr. 15004, 2, a), www.belastingen.vlaanderen.be.

¹⁵⁵ Art. 2, tweede lid VI.W.Reg./W.W.Reg./Br.W.Reg.

¹⁵⁶ Art. 2.8.1.0.1, VCF en art. 31, laatste lid VI.W.Reg./W.W.Reg./Br.W.Reg.

¹⁵⁷ Art. 2.7.4.1.1, §1 VCF en art. 2.8.4.1.1, §2, 1° VCF.

¹⁵⁸ Dit blijkt uit een analoge toepassing van het standpunt van 3 oktober 2016, nr. 15004, 2, a) op de gesplitste inschrijving.

¹⁵⁹ V. SAGAERT, *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2014, 441.

¹⁶⁰ *Rep.RJ*, S 9/07-01, www.fisconetplus.be; J. DECUYPER en J. RUYSSSEVELDT, *Successierechten 2010-2011 - Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2010, 232.

92. Daarenboven wordt aan de hand van dezelfde voorbeelden duidelijk gemaakt dat, zolang het standpunt van Vlabel van kracht blijft, het fiscaal voordeliger is de voorafgaandelijke schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen door te voeren middels een authentieke schenkingsakte verleden voor een Belgische notaris. De belastingplichtige zal op deze schenkingsakte het registratierecht op schenkingen moeten betalen, maar vermijdt hierdoor dat hij bij het overlijden van de vruchtgebruiker erfbelasting zal moeten betalen, welke belasting aanzienlijk hoger is dan het registratierecht op schenkingen. Zoals in de inleiding wordt vermeld, (*supra* nr. 13) wordt in de volgende voorbeelden geen toepassing gemaakt van de mildering voorzien in art. 2.7.3.2.11 VCF.

5.1. Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen aan een erfgenaam in rechte lijn

93. X, weduwnaar, heeft bij authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris een effectenportefeuille met voorbehoud van vruchtgebruik geschonken aan zijn kind A. De waarde van de geschonken effectenportefeuille in volle eigendom bedroeg op datum van de schenking € 200.000,00. Naar aanleiding van deze schenking werd de effectenrekening gesplitst. Het vruchtgebruik werd ingeschreven op naam van X en de blote eigendom op naam van A.

Op 15 december 2016 overlijdt X te Genk. X is sinds 5 januari 1950 ingeschreven in het bevolkingsregister van de stad Genk. Zowel op datum van de schenking als op datum van het overlijden is de fiscale woonplaats van aldus gelokaliseerd in het Vlaamse Gewest.¹⁶¹

Zijn roerende nalatenschap omvat een wagen, meubilair en enkele banktegoeden. Deze roerende goederen bedragen in totaal € 25.000,00. X heeft geen schulden op datum van overlijden.

De effectenportefeuille heeft een waarde op datum van het overlijden van € 210.000,00.

5.1.1. De voorafgaandelijke schenking en de gesplitste inschrijving dateren vóór 1 juni 2016

94. De schenking van de effectenportefeuille heeft plaatsgevonden op 3 januari 2012 bij authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris zonder dat deze in België vrijwillig ter registratie werd aangeboden. De gesplitste inschrijving heeft plaatsgevonden op 7 januari 2012.

Deze schenkingsakte wordt door Vlabel aanvaard als tegenbewijs van het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF. Aangezien deze schenking heeft plaatsgevonden in een periode van meer dan 3 jaar vóór het overlijden van X, vindt artikel

¹⁶¹ Art. 5, §2, 4° Bijz.Wet 16 januari 1989 betreffende de financiering van de gemeenschappen en de gewesten, BS 17 januari 1989; art. 1.1.0.0.2, tiende lid, 1° VCF; onder fiscale woonplaats van de overledene wordt verstaan de plaats waar de overledene zijn werkelijke, effectieve, voortdurende woonplaats had gevestigd.

2.7.1.0.5 VCF evenmin toepassing. In dit geval heeft de schenking van de effectenportefeuille met voorbehoud van vruchtgebruik middels een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris plaatsgevonden zonder betaling van het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting) (*supra* nr. 63). Door het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker X dooft zijn vruchtgebruik uit en groeit dit automatisch aan ten voordele van de blote eigenaar A (de begiftigde van de schenking). Dit heeft tot gevolg dat de geschonken effectenportefeuille niet meer behoort tot het actief van de nalatenschap van X en er ook geen erfbelasting is verschuldigd door A op de geschonken effectenportefeuille met voorbehoud van vruchtgebruik. Dit vormt voor de belastingplichtige de fiscale drijfveer om een schenkingsakte van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik te laten verlijden door een Nederlandse notaris (*supra* nr. 63).

De nalatenschap van X op datum van zijn overlijden bestaat enkel uit:

- De bestaande roerende goederen van X, zijnde:	€ 25.000,00
Belastbare grondslag voor de erfbelasting:	€ 25.000,00

Hierop dient A erfbelasting te betalen aan 3%¹⁶² (€ 25.000,00 x 3%) zijnde: **€ 750,00**

5.1.2. De gesplitste inschrijving dateert vanaf 1 juni 2016

5.1.2.1. Niet-vrijwillig geregistreerde Nederlandse schenkingsakte

95. Hetzelfde cijfervoorbeeld wordt gevolgd ervan uitgaande dat de schenking heeft plaatsgevonden op 3 mei 2016 en de gesplitste inschrijving tot stand is gekomen op 5 juni 2016. De voorafgaandelijke authentieke schenkingsakte van de effectenportefeuille verleden voor de Nederlandse notaris werd niet vrijwillig ter registratie aangeboden in België vóór de gesplitste inschrijving.

Met haar bericht van 25 april 2016 heeft Vlabel uitdrukkelijk bepaald dat alle gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen die tot stand zijn gekomen vanaf 1 juni 2016 vallen onder haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016, zelfs al heeft de voorafgaandelijke schenking met voorbehoud van vruchtgebruik door de erflater plaatsgevonden vóór 1 juni 2016. Door het standpunt van Vlabel is artikel 2.7.1.0.7 VCF van toepassing. Het vermoeden van de bedekte bevoordeling kan door A niet worden weerlegd, omdat op de authentieke schenkingsakte verleden voor de Nederlandse notaris het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting) niet werd betaald. Ingevolge de toepassing van de fictiebepaling van artikel 2.7.1.0.7 VCF wordt de geschonken effectenportefeuille fictief in volle eigendom bij de roerende nalatenschap van X gevoegd, volgens de waarde op datum van het overlijden van X (*supra* nr. 64).

¹⁶² Art. 2.7.4.1.1, §1 VCF.

De nalatenschap van X op datum van zijn overlijden bestaat uit:

- De bestaande roerende goederen van X, zijnde:	€ 25.000,00
EN	
- De effectenportefeuille (in toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF): ¹⁶³	€ <u>210.000,00</u>
Belastbare grondslag voor de erfbelasting: ¹⁶⁴	€ 235.000,00

Hierop dient A erfbelasting te betalen:

(€ 50.000,00 tegen 3% en € 185.000,00 tegen 9%), in totaal:¹⁶⁵ **€ 18.150,00**

Besluit

Vóór de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel moest A slechts € 750,00 erfbelasting betalen terwijl door de toepassing van het standpunt van Vlabel, A in dezelfde omstandigheden € 18.150,00 aan erfbelasting moet betalen.

Hieruit blijkt dat het standpunt van Vlabel in dit voorbeeld een extra belastinguitgave van € 17.400,00 voor A met zich meebrengt.¹⁶⁶

5.1.2.2. Voorafgaandelijke geregistreerde schenkingsakte via een Belgische notaris

96. De voorafgaandelijke schenkingsakte verleden voor een Belgische notaris kan worden ingeroepen om het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF te weerleggen omwille van het feit dat de voorafgaandelijke schenking werd onderworpen aan het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting), namelijk een vlak tarief van 3% op de waarde in volle eigendom van de geschonken effectenportefeuille.¹⁶⁷ De schenkbelasting op roerende goederen is daarenboven bevrijdend, hierdoor behoren de geschonken goederen bij het overlijden van X niet meer tot de belastbare grondslag van de erfbelasting.¹⁶⁸

Bij het overlijden van X zal A enkel erfbelasting moeten betalen op de bestaande goederen van X, namelijk 3% op € 25.000,00, hetzij € 750,00.

Samengevat heeft de belastingplichtige volgende belastingen betaald:

- Schenkbelasting: € 200.000,00 tegen 3%:	€ 6.000,00
- Erfbelasting: € 25.000,00 tegen 3%:	€ <u>750,00</u>
Totaal:	€ 6.750,00

¹⁶³ Art. 2.7.3.3.1, eerste lid VCF en art. 2.7.1.0.7, eerste lid VCF.

¹⁶⁴ Art. 2.7.3.1.1, eerste lid VCF en art. 2.7.3.2.1 VCF.

¹⁶⁵ Art. 2.7.4.1.1, §1 en §2 VCF.

¹⁶⁶ € 18.150,00 – € 750,00.

¹⁶⁷ Art. 2.8.4.1.1, §2, 1° VCF.

¹⁶⁸ Ingevolge art. 2.7.3.2.9, tweede lid, 2° VCF is er geen progressievoorbehoud bij van schenking van roerende goederen.

Besluit

Indien er wordt geopteerd om de schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van de effectenportefeuille door te voeren via een Belgische notaris, is er registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting) verschuldigd. Gezien dit tarief in rechte lijn vrij laag is (3%) en daarenboven vlak en bevrijdend is, zal er bij het overlijden van X enkel erfbelasting moeten worden betaald op de bestaande goederen van X.

In casu dient de belastingplichtige in totaal € 6.750,00 aan belastingen te betalen.

5.1.2.3. Vergelijking resultaat 5.1.2.1 en 5.1.2.2. ingeval van toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF

97. Indien de niet-vrijwillig geregistreerde schenking had plaatsgevonden via een Nederlandse notaris moest de belastingplichtige een totale som van € 18.150,00 aan belastingen betalen (voorbeeld onder 5.1.2.1). Opteerde de belastingplichtig dezelfde schenking door te voeren via een Belgische notaris betaalde hij in totaal € 6.750,00 aan belastingen (voorbeeld 5.1.2.2).

Hieruit kan worden besloten dat ondanks er in voorbeeld 5.1.2.2. schenkbelasting werd betaald, de belastingplichtige toch nog een fiscaal voordeel heeft van € 11.400,00.¹⁶⁹

5.2. Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen aan een derde (niet-erfgenaam)

98. Het fiscale nadeel om een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik door te voeren via een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris is nog aanzienlijker indien de schenking is gebeurd aan een derde (niet-erfgenaam). Het voorgaande voorbeeld wordt toegepast op een schenking door X aan een vriend B. B heeft geen enkele verwantschapsband met X (noch een bloedverwant, noch een aanverwant, noch een zijverwant).

5.2.1. De voorafgaandelijke schenking en de gesplitste inschrijving dateren van vóór 1 juni 2016

99. De schenking van de effectenportefeuille heeft plaatsgevonden op 3 januari 2012 bij authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris zonder dat deze in België vrijwillig ter registratie werd aangeboden. De gesplitste inschrijving heeft plaatsgevonden op 7 januari 2012. Deze schenkingsakte wordt door Vlabel aanvaard als tegenbewijs van het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.

¹⁶⁹ € 18.150,00 – € 6.750,00.

Aangezien deze schenking heeft plaatsgevonden in een periode van meer dan 3 jaar vóór het overlijden van X, vindt artikel 2.7.1.0.5 VCF evenmin toepassing. Door het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker X dooft zijn vruchtgebruik uit en groeit dit automatisch aan ten voordele van de blote eigenaar B (de begiftigde van de schenking). Dit heeft tot gevolg dat de geschonken effectenportefeuille niet meer behoort tot het actief van de nalatenschap van X en er ook geen erfbelasting is verschuldigd door B op de geschonken effectenportefeuille met voorbehoud van vruchtgebruik.

De nalatenschap van X op datum van zijn overlijden bestaat enkel uit:

- De bestaande roerende goederen van X, zijnde:	<u>€ 25.000,00</u>
Belastbare grondslag voor de erfbelasting:	€ 25.000,00

Hierop dient B erfbelasting te betalen:

(€ 25.000,00 x 45%), zijnde:¹⁷⁰ **€ 11.250,00**

5.2.2. De gesplitste inschrijving dateert vanaf 1 juni 2016

5.2.2.1. Niet-vrijwillig geregistreerde Nederlandse schenkingsakte

100. Hetzelfde cijfervoorbeeld wordt gevolgd ervan uitgaande dat de schenking heeft plaatsgevonden op 3 mei 2016 en de gesplitste inschrijving tot stand is gekomen op 5 juni 2016. De voorafgaandelijke authentieke schenkingsakte van de effectenportefeuille verleden voor de Nederlandse notaris werd niet vrijwillig ter registratie aangeboden in België vóór de gesplitste inschrijving.

Door het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 valt deze schenking onder de toepassing van de fictiebepaling van artikel 2.7.1.0.7 VCF en wordt de geschonken effectenportefeuille fictief in volle eigendom bij de roerende nalatenschap van X gevoegd, volgens de waarde op datum van het overlijden van X (*supra* nr. 64).

De nalatenschap van X op datum van zijn overlijden bestaat uit:

- De bestaande roerende goederen van X, zijnde:	€ 25.000,00
EN	
- De effectenportefeuille (in toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF): ¹⁷¹	<u>€ 210.000,00</u>
Belastbare grondslag voor de erfbelasting:	€ 235.000,00

Hierop dient B erfbelasting te betalen:

(€ 75.000,00 à 45%, € 50.000,00 à 55% en € 110.000,00 à 65%)¹⁷², in totaal: **€ 132.750,00**

¹⁷⁰ Art. 2.7.4.1.1, §1 en §3 VCF.

¹⁷¹ Art. 2.7.3.3.1, eerste lid VCF; art. 2.7.1.0.7, eerste lid VCF.

¹⁷² Art. 2.7.4.1.1, §1 en §3 VCF.

Besluit

Vóór de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel moest B slechts € 11.250,00 erfbelasting betalen (voorbeeld 5.2.1) terwijl door de toepassing van het standpunt van Vlabel, B in dezelfde omstandigheden € 132.700,00 aan erfbelasting moet betalen (voorbeeld 5.2.2.1).

Hieruit blijkt dat het standpunt van Vlabel in dit voorbeeld een extra belastinguitgave van € 121.500,00 voor B met zich meebrengt.¹⁷³

Uit dit voorbeeld blijkt eens te meer dat ingevolge het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 het voor de belastingplichtige fiscaal nadelig is geworden om een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik te laten verlijden voor een Nederlandse notaris.

5.2.2.2. Voorafgaandelijke geregistreerde schenkingsakte via een Belgische notaris

101. De voorafgaandelijke schenkingsakte verleden voor een Belgische notaris kan worden ingeroepen om het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF te weerleggen omwille van het feit dat de voorafgaandelijke schenking werd onderworpen aan het registratierecht op schenkingen. Op deze schenkingsakte heeft de belastingplichtige het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting) moeten betalen, namelijk een vlak tarief van 7% op de waarde in volle eigendom van de geschonken effectenportefeuille.¹⁷⁴ De schenkbelasting op roerende goederen is daarenboven bevrijdend. Hierdoor behoren de geschonken goederen bij het overlijden van X niet meer tot de belastbare grondslag van de erfbelasting.¹⁷⁵

Bij het overlijden van X zal B enkel erfbelasting moeten betalen op de bestaande goederen van X, namelijk 45% op € 25.000,00, hetzij € 11.250,00.

Samengevat, heeft de belastingplichtige volgende belastingen betaald:

- Schenkbelasting: € 200.000,00 tegen 7%:	€ 14.000,00
- Erfbelasting: € 25.000,00 tegen 45%:	<u>€ 11.250,00</u>
Totaal:	€ 25.250,00

Besluit

Indien er wordt geopteerd om de schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van de effectenportefeuille door te voeren via een Belgische notaris, is er het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting) verschuldigd. Gezien dit tarief in rechte lijn vrij laag is (7%) en daarenboven vlak en bevrijdend is, zal er bij het overlijden van X enkel erfbelasting moeten worden betaald op de bestaande goederen van X.

In casu dient de belastingplichtige in totaal € 25.250,00 aan belastingen te betalen.

¹⁷³ € 132.700,00 – € 11.250,00.

¹⁷⁴ Art. 2.8.4.1.1, §2, 2° VCF.

¹⁷⁵ Ingevolge art. 2.7.3.2.9, tweede lid, 2° VCF is er geen progressievoorbehoud bij van schenking van roerende goederen.

5.2.2.3. Vergelijking resultaat 5.2.2.1 en 5.2.2.2. ingeval van toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF

102. Indien de niet-vrijwillig geregistreerde schenking had plaatsgevonden via een Nederlandse notaris moest de belastingplichtige een totale som van € 132.750,00 aan belastingen betalen (voorbeeld 5.2.2.1). Opteerde de belastingplichtig dezelfde schenking door te voeren via een Belgische notaris betaalde hij in totaal € 25.250,00 aan belastingen (voorbeeld 5.2.2.2).

Hieruit kan worden besloten dat ondanks er in voorbeeld 5.2.2.2. schenkbelasting werd betaald, de belastingplichtige toch nog een fiscaal voordeel heeft van € 107.500,00.¹⁷⁶

5.3. Algemeen besluit

103. Een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen doorvoeren via een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris, is sinds de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 niet meer aangewezen als successieplanningstechniek. Deze voorafgaandelijke schenking wordt door Vlabel niet meer aanvaard als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.¹⁷⁷ Dit heeft tot gevolg dat bij het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker er erfbelasting is verschuldigd op de volle eigendom van de geschonken goederen volgens de waarde op datum van het overlijden van de erflater (*supra* nr. 64). Deze is aanzienlijk hoger dan het registratierecht op schenkingen.

104. Voormelde voorbeelden worden hierna schematisch weergegeven. Hieruit blijkt dat sinds de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 het fiscaal aanzienlijk voordeliger is om een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik te verlijden voor een Belgische notaris met betaling van het registratierecht op schenkingen (i.c. schenkbelasting), omdat deze schenkingswijze door Vlabel wordt aanvaard als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.¹⁷⁸ Dit fiscaal voordeel is nog aanzienlijker wanneer dergelijke schenking plaatsvindt ten voordele van een derde (niet-erfgenaam). Om deze redenen zal de belastingplichtige minder of geen beroep meer doen op een Nederlandse notaris om daar een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen te laten verlijden.

¹⁷⁶ € 132.750,00 – € 25.250,00.

¹⁷⁷ De schenking heeft plaatsgevonden met betaling van het registratierecht op schenkingen.

¹⁷⁸ De schenking heeft plaatsgevonden met betaling van het registratierecht op schenkingen.

	Vóór het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016		
	Geen toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF		
	Erfgenaam in rechte lijn		
	Schenkbelasting	Erfbelasting	Totaal aan belasting
Nederlandse notaris	€ 0,00	€ 750,00	€ 750,00
Belgische notaris	€ 6.000,00	€ 750,00	€ 6.750,00
Fiscaal voordeel Nederlandse schenkingsakte: € 6.000,00			

	Vóór het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016		
	Geen toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF		
	Derde (niet-erfgenaam)		
	Schenkbelasting	Erfbelasting	Totaal aan belasting
Nederlandse notaris	€ 0,00	€ 11.250,00	€ 11.250,00
Belgische notaris	€ 14.000,00	€ 11.250,00	€ 25.250,00
Fiscaal voordeel Nederlandse schenkingsakte: € 14.000,00			

	Na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016		
	Toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF		
	Erfgenaam in rechte lijn		
	Schenkbelasting	Erfbelasting	Totaal aan belasting
Nederlandse notaris	€ 0,00	€ 18.150,00	€ 18.150,00
Belgische notaris	€ 6.000,00	€ 750,00	€ 6.750,00
Fiscaal nadeel Nederlandse schenkingsakte: € 11.400,00			

Na het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016			
Toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF			
Derde (niet-erfgenaam)			
	Schenkbelasting	Erfbelasting	Totaal aan belasting
Nederlandse notaris	€ 0,00	€ 132.750,00	€ 132.750,00
Belgische notaris	€ 14.000,00	€ 11.250,00	€ 25.250,00
Fiscaal nadeel Nederlandse schenkingsakte: € 107.500,00			

6. Tussenbesluit

105. Uit het voorgaande kan worden besloten dat de fiscale drijveer om een schenkingsakte van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik te laten verlijden voor een Nederlandse notaris is gelegen in het feit dat deze schenking naar Belgisch recht vrij is van het registratierecht op schenkingen. Dit belastingvoordeel is voor de begiftigde slechts definitief verworven indien de schenker nog minstens drie jaar na de schenking in leven blijft. Voor alle niet-geregistreerde schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen, blijft dit fiscaal voordeel gelden voor zover de gesplitste inschrijving dateert vóór 1 juni 2016. Is de gesplitste inschrijving echter tot stand gekomen vanaf 1 juni 2016 dan wordt een voorafgaandelijke schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik steeds door Vlabel aangepakt ingevolge haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016. Niet meer op grond van artikel 2.7.1.0.5 VCF, maar op grond van 2.7.1.0.7 VCF. Vlabel heeft haar standpunt gebaseerd op de federale beslissing omtrent het tegenbewijs van de gesplitste aankoop, dat zij naar analogie heeft toegepast op de gesplitste inschrijvingen. Hierdoor verspert Vlabel definitief de weg om belastingvrij een schenkingsakte met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen te laten verlijden voor een Nederlandse notaris. Deze schenkingsakte wordt ongeacht haar datum, niet meer aanvaard als tegenbewijs van het vermoeden van "bedekte bevoordeling".

Eveneens blijkt uit het voorgaande dat de belastingplichtige die een schenking heeft gedaan voor een Nederlandse notaris van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik waarvan de gesplitste inschrijving is tot stand gekomen vanaf 1 juni 2016 niet aan de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF kan ontsnappen. Dit heeft tot gevolg dat de belastingplichtige op deze rechtshandelingen erfbelasting is verschuldigd, welke aanzienlijk hoger is dan het registratierecht op schenkingen.

106. Met deze fiscale gevolgen voor de belastingplichtige in het achterhoofd moet er worden stilgestaan bij de rechtsbescherming in hoofde van de belastingplichtige. In het volgende hoofdstuk

wordt daarom nagegaan of het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 rechtsgeldig is vanuit het Belgisch positief fiscaal recht.

HOOFDSTUK 3: RECHTSBESCHERMING IN HOOFDE VAN DE BELASTINGPLICHTIGE

107. Nadat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 zowel *ratione materiae*, *ratione loci* en *ratione temporis* is ontleed, wordt in dit hoofdstuk onderzocht of Vlabel als beleidsuitvoerende entiteit haar bevoegdheid niet te buiten is gegaan en optreedt als decreetgever.¹⁷⁹ Hiervoor zal het fiscaal legaliteitsbeginsel als toetssteen dienen. Vlabel wordt gekwalificeerd als een organieke overheid, waardoor zij in haar beslissingen de beginselen van behoorlijk bestuur moet naleven. Daarom zal het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 worden getoetst aan het motiverings-, het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel. Er wordt tevens een antwoord gegeven op de vraag of het standpunt van Vlabel het niet-retroactiviteitsbeginsel schendt.

108. Aan de hand van de voormelde toetsingen zal een antwoord worden gegeven op de centrale onderzoeksvraag: "Is het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, met betrekking tot de schenkingen van effecten en geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, rechtsgeldig vanuit het Belgisch positief fiscaal recht?"

1. Het Grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel

109. Vlabel stelt dat het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen die plaatsgevonden hebben vanaf 1 juni 2016 enkel nog door de belastingplichtige kan worden geleverd door te bewijzen dat de schenking, die de inschrijving voorafgaat, werd onderworpen aan het registratierecht op schenkingen (*supra* nr. 78).¹⁸⁰ Deze voorwaarde "de verplichte registratie" staat niet in artikel 2.7.1.0.7 VCF vermeld. Bijgevolg rijst volgende subonderzoeksvraag: "Treedt Vlabel haar bevoegdheden als uitvoerende entiteit te buiten?"

Aangezien het fiscaal legaliteitsbeginsel als toetssteen dient om voormelde subonderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, wordt vooreerst dit beginsel toegelicht. Daarna wordt het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 getoetst aan dit beginsel.

1.1. Algemeen

110. Vlabel is als uitvoerende entiteit bevoegd voor de inning en invordering van de schenk- en erfbelasting in het Vlaamse Gewest.¹⁸¹ Het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 wordt daarom getoetst aan het fiscaal legaliteitsbeginsel vermeld in artikel 170, §2 GW. Het fiscaal legaliteitsbeginsel, ook wel "*no taxation without legislation*" genoemd, vindt daarnaast ook zijn

¹⁷⁹ E. SPRUYT, N.GEELHAND DE MERXHEM en H. PELGROMS, *De registratie- en erfbelasting in de Vlaamse Codex Fiscaliteit – Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2016, 110.

¹⁸⁰ Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004, gepubliceerd op 4 april 2016, www.belasting.vlaanderen.be.

¹⁸¹ E. SPRUYT, N.GEELHAND DE MERXHEM en H. PELGROMS, *De registratie- en erfbelasting in de Vlaamse Codex Fiscaliteit – Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2016, 110.

grondslag in artikel 172, tweede lid.¹⁸² Dit wetsartikel bepaalt dat er geen vrijstelling of vermindering van belasting kan worden ingevoerd dan door een wet. In deze masterscriptie wordt er niet verder ingegaan op voormeld artikel omdat deze wetsbepaling een voordeel oplevert voor de belastingplichtige, namelijk een vrijstelling of vermindering van belasting. Het omstreden standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 daarentegen brengt een nadeel met zich mee voor de belastingplichtige. Meer bepaald wordt de wijze waarop het tegenbewijs, van de bedekte bevoordeling bij gesplitste inschrijvingen moet worden geleverd, verstrengd (*supra* nr. 78). Voortaan wordt een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen steeds belast. Indien deze schenking werd geregistreerd, heeft de belastingplichtige hierop het registratierecht van schenkingen betaald. Werd deze schenking niet geregistreerd dan wordt ze niet meer aanvaard als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling en zal ze bij het overlijden van de schenker worden belast in de erfbelasting, terwijl dit vóór het standpunt van Vlabel niet het geval was.

Met de hogervermelde subonderzoeksvraag en de rechtsbescherming van de belastingplichtige in het achterhoofd, is enkel artikel 170, §2 GW relevant.

111. Artikel 170, §2 GW bepaalt dat er geen belasting ten behoeve van het gewest kan worden ingevoerd dan door een decreet of ordonnantie.¹⁸³ Met de woorden "door een decreet" heeft de grondwetgever duidelijk willen maken dat de taak om voor de regeling van de belasting te zorgen niet aan de uitvoerende macht toekomt, maar wel aan de decreetgever.¹⁸⁴ Ook de Raad van State heeft zich uitgesproken over het fiscaal legaliteitsbeginsel. Zij stelt dat alles wat de gewestelijke belastingschuld van de belastingplichtige bepaalt, bij decreet moet worden vastgesteld.¹⁸⁵ Doordat de invoering van een gewestbelasting op grond van artikel 170, §2 GW exclusief aan de formele decreetgever toebehoort, is dit een voorbehouden bevoegdheid in hoofde van de decreetgever.¹⁸⁶

112. Niet alleen voor de invoering van een belasting, maar ook voor het bepalen van de hoofdbestanddelen van de belasting is het optreden van de decreetgever noodzakelijk.¹⁸⁷ Het Grondwettelijk Hof en de Raad van State hebben bepaald dat onder andere de belastbare materie en de belastinggrondslag als essentiële bestanddelen van de belasting worden beschouwd.¹⁸⁸ Onder de belastbare materie wordt verstaan het element dat aanleiding geeft tot de belasting, de

¹⁸² H. BORTELS en J. THEUNIS, "Het fiscale legaliteitsbeginsel in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (2005 – 2015)", *TFR* 2016, 419.

¹⁸³ Art. 134 GW; H. BORTELS en J. THEUNIS, "Het fiscale legaliteitsbeginsel in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (2005-2015)", *TFR* 2016, 419.

¹⁸⁴ B. PEETERS en J. VELAERS, *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 514.

¹⁸⁵ B. PEETERS en J. VELAERS, *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 516.

¹⁸⁶ K. ROSSIGNOL, "'No taxation without legislation': Het formeel legaliteitsbeginsel in belastingzaken" in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 83.

¹⁸⁷ K. ROSSIGNOL, "'No taxation without legislation': Het formeel legaliteitsbeginsel in belastingzaken" in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 83.

¹⁸⁸ GwH 24 april 2008, nr. 72/2008; Adv.RvS bij het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1641/1; Adv.RvS bij het ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 980/1.

situatie die of het feit dat leidt tot het verschuldigd zijn van de belasting.¹⁸⁹ Onder de belastinggrondslag wordt verstaan het bedrag waarop de belastingplichtige i.c. schenk- of erfbelasting is verschuldigd.¹⁹⁰ Het zijn net deze essentiële elementen die tot de exclusieve bevoegdheden van de decreetgever behoren.¹⁹¹

113. De vraag rijst of de decreetgever de mogelijkheid heeft om zijn bevoegdheden te delegeren aan de uitvoerende macht. Indien het voorwerp van de delegatie één van de essentiële bestanddelen van de belasting betreft, is een delegatie aan de uitvoerende macht in principe ongrondwettig.¹⁹² De Raad van State heeft geadviseerd dat wanneer er aan de uitvoerende macht de machtiging wordt verleend om voorwaarden te bepalen waarin een bewijsmiddel kan worden aangevoerd voor de Administratie, dit niet verenigbaar is met het fiscaal legaliteitsbeginsel vervat in artikel 170 GW. De Raad van State stelt dat het bewijsmiddel de belastinggrondslag rechtstreeks beïnvloedt waardoor dit bij wet moet worden geregeld.¹⁹³ Het Grondwettelijk Hof heeft op het principe van delegatieverbod van essentiële elementen van de belasting aan de uitvoerende macht uitzonderingen voorzien.¹⁹⁴ Een delegatie van essentiële elementen is toch mogelijk, mits de volgende voorwaarden cumulatief zijn vervuld: vooreerst moet er via een machtigingswet een uitdrukkelijke en ondubbelzinnige machtiging worden verleend, verder moet er een noodzaak aanwezig zijn die de delegatie verantwoordt, vervolgens moet er een bekrachtiging volgen binnen de termijn bepaald in de machtigingswet en tot slot moet er worden bepaald dat bij ontstentenis van een bekrachtiging, het delegatiebesluit geen uitwerking heeft.¹⁹⁵

114. Uit het voorgaande volgt dat, indien niet aan de voorwaarden voor een delegatie van essentiële elementen is voldaan, de fiscale administratie de fiscale wet enkel mag toepassen op de situaties die daarin zijn voorzien. Bijgevolg komt het de fiscale administratie niet toe om de bepaling van een essentieel element op zich te nemen of om voorwaarden op te leggen om op die manier een rechtshandeling belastbaar te stellen.¹⁹⁶ Deze bevoegdheid komt bijgevolg enkel toe aan de decreetgever.

¹⁸⁹ GwH 30 oktober 2013, nr. 141/2013; A. TIBERGHIEN, *Handboek voor Fiscaal Recht 2016-2017: Band 1*, Mechelen, Kluwer, 2016, 5.

¹⁹⁰ A. TIBERGHIEN, *Handboek voor Fiscaal Recht 2016-2017: Band 1*, Mechelen, Kluwer, 2016, 5.

¹⁹¹ H. BORTELS en J. THEUNIS, "Het fiscale legaliteitsbeginsel in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (2005 - 2015)", *TFR* 2016, 419; E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, *juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Gent, Larcier, 2009, 170; B. PEETERS en J. VELAERS, *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 516.

¹⁹² B. PEETERS en J. VELAERS, *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 535; E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, *juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Gent, Larcier, 2009, 171.

¹⁹³ Adv.RvS bij het ontwerp van Programmawet van 23 november 1990, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1366/1.

¹⁹⁴ GwH 19 mei 2004, nr. 88/2004, overw. B.7.2 en B.7.4.

¹⁹⁵ GwH 19 mei 2004, nr. 88/2004, overw. B.7.2 en B.7.4.; H. BORTELS en J. THEUNIS, "Het fiscale legaliteitsbeginsel in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (2005-2015)", *TFR* 2016, 428; E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, *juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Gent, Larcier, 2009, 180-181; A. TIBERGHIEN, *Manuel de droit fiscal 2011-2012*, Waterloo, Kluwer, 2011, 16.

¹⁹⁶ E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, *juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Brussel, Larcier, 2009, 195 en 245.

1.2. Het Grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

115. Uit hoofdstuk 2 blijkt duidelijk dat een gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen waarvan het vruchtgebruik staat ingeschreven op naam van de vruchtgebruiker-erflater en de blote eigendom op naam van een derde, vóór de inwerkingtreding van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 niet als een “bedekte bevoordeling” werd beschouwd, indien de inschrijving het gevolg was van een voorafgaandelijke schenking. Het was niet van belang of de voorafgaandelijke schenking al dan niet was geregistreerd (*supra* nr. 74). Met andere woorden indien zulke schenkingen hadden plaatsgevonden via een authentieke akte verleden voor een Nederlandse notaris, was artikel 2.7.1.0.7 VCF niet van toepassing en kon deze schenking belastingvrij gebeuren, mits de schenker nog drie jaar na de schenking in leven bleef (*supra* nr. 64).

116. In haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 aanvaardt Vlabel een voorafgaandelijke niet-geregistreerde schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik niet langer als tegenbewijs om het vermoeden van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF te weerleggen. Daarenboven stelt Vlabel dat de datum van de registratie van de voorafgaandelijke schenking bepalend is indien het gaat om de vrijwillige aanbieding van een in het buitenland verleden akte. Die vrijwillige registratie moet gebeurd zijn vóór de gesplitste inschrijving.¹⁹⁷

Hieruit blijkt dat Vlabel, als uitvoerende macht, de voorwaarden voor het te leveren tegenbewijs aanpast en verstrengt in het nadeel van de belastingplichtige. Meer bepaald vereist Vlabel een voorafgaande registratie (aan de gesplitste inschrijving) van de schenking als voorwaarde om het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling te leveren. Een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen die niet in België is geregistreerd, zal bij het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker worden belast in de erfbelasting. De belastbare grondslag is de waarde van de volle eigendom van de effecten en/of geldbeleggingen op datum van het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker (*supra* nr. 64).

117. Zoals uit het vorige hoofdstuk blijkt, viseert het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen waarvan het vruchtgebruik ingeschreven staat op naam van de erflater en de blote eigendom ingeschreven staat op naam van een derde. Deze gesplitste inschrijving vormt de belastbare materie.

Doordat Vlabel sleutelt aan de voorwaarden om het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling te leveren, beïnvloedt zij rechtstreeks de belastinggrondslag.¹⁹⁸ Daarenboven raakt zij onrechtstreeks aan de belastbare materie, omdat zij de gesplitste inschrijving steeds gaat belasten, hetzij door de erfbelasting, hetzij door de schenkbelasting. Zoals reeds hoger is vermeld, maken de

¹⁹⁷ Oorspronkelijk standpunt 3 oktober 2016 – gepubliceerd op 20 oktober 2016, gewijzigd bij standpunt 10 maart 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 13 maart 2017.

¹⁹⁸ Adv.RvS bij ontwerp van Programmawet van 23 november 1990, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1366/1.

belastinggrondslag en de belastbare materie deel uit van de essentiële elementen van de belasting waardoor Vlabel enkel bevoegd is om regelgevend op te treden indien zij hiertoe is gemachtigd (*supra* nr. 112). Echter blijkt er een afwezigheid van bewijs van een expliciete delegatie van de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) aan Vlabel m.b.t. de belastbare materie of de belastinggrondslag.¹⁹⁹ Hierdoor kan worden gesteld dat Vlabel, als uitvoerende entiteit, onbevoegd is om de voorwaarden waarop het tegenbewijs moet worden geleverd, te wijzigen of te verstrengen, aangezien deze bevoegdheid voorbehouden is aan de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement). Er kan besloten worden dat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 de toets aan het fiscaal legaliteitsbeginsel vervat in artikel 170, §2 GW niet doorstaat.

2. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

118. De beginselen van behoorlijk bestuur zijn een bijzondere categorie van ongeschreven algemene rechtsbeginselen met een specifieke bestuursrechtelijke invulling.²⁰⁰ In *fiscalibus* verzorgen zij een dubbele functie, namelijk een curatieve en een preventieve functie.²⁰¹ De eerste functie slaat op het feit dat de beginselen van behoorlijk bestuur een aantal garanties bieden voor de belastingplichtige telkens wanneer deze in aanraking komt met een optreden van de fiscale administratie. De tweede functie heeft betrekking op het feit dat de beginselen van behoorlijk bestuur dienen als normsteller voor de wijze waarop de fiscale administratie moet functioneren.²⁰² Deze garanties zijn noodzakelijk aangezien zij een tegengewicht willen vormen voor de discretionaire bevoegdheid die toekomt aan de overheid.²⁰³

119. Bij besluit van de Vlaamse Regering van 11 juni 2004 werd Vlabel opgericht. Zij is belast met de openbare dienst, namelijk met de inning en de invordering van de Vlaamse belastingen.²⁰⁴ Hierdoor wordt Vlabel gekwalificeerd als een organieke overheid. Hierdoor is Vlabel in haar standpunten gehouden de beginselen van behoorlijk bestuur na te leven.²⁰⁵

¹⁹⁹ www.overheid.vlaanderen.be/delegatie-van-verordenende-bevoegdheid.

²⁰⁰ D. DE JONGHE en P.F. HENRARD, "L'actualité des principes généraux de droit administratif et de bonne administration en droit administratif: questions choisies" in P.O. BROUX, B. LOMBAERT en F. TULKENS (eds.), *Actualité des principes généraux en droit administratif, social et fiscal*, Limal, Anthemis, 2015, 7; S. MERCIER, M. MAUS en A. DELAFONTEYNE, *Le contrôle fiscal en pratique*, Brugge, die Keure, 2009, 265.

²⁰¹ E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen, Brussel, Larcier, 2009, 299; L. P. SUTENS, "Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht", *TBP* 1970, 380.

²⁰² P. POPELIER, "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 21.

²⁰³ F. DEBAERDTS, "De algemene rechtsbeginselen in het administratief recht", *TBP* 1988, 642; P. VAN ORSHOVEN, "De uitdrukkelijke motivering van administratieve rechtshandelingen", *RW* 1991-92, 489; P. POPELIER, "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 45; K. ROSSIGNOL, "Noot - Vertrouwens- versus legaliteitsbeginsel. Het "salomonsoordeel" van de Gentse rechter van eerste aanleg", *Not.Fisc.M.* 2012, 252.

²⁰⁴ B.VI.Reg. 11 juni 2004 tot oprichting van het agentschap Vlaamse Belastingdienst, *BS* 27 juli 2004.

²⁰⁵ P. POPELIER, "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 47; E. VAN DE VELDE, 'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen, Brussel, Larcier, 2009, 167 en 297; P. VAN ORSHOVEN, "Algemene beginselen van behoorlijk fiscaal en ander bestuur" in S. VAN CROMBRUGGE (ed.), *Actuele problemen van fiscaal recht*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1989, 8.

Het standpunt van Vlabel wordt getoetst aan het motiverings-, het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel en tot slot aan het niet-retroactiviteitsbeginsel, welke beginselen van behoorlijk bestuur zijn.

2.1. Motiveringsbeginsel

120. De inhoud of het voorwerp van de standpunten van Vlabel zijn niet door de decreetgever bepaald, waardoor Vlabel als beleidsuitvoerende entiteit, over een discretionaire bevoegdheid beschikt.²⁰⁶ Hierdoor moet Vlabel haar standpunten altijd motiveren, ook al zijn deze niet-bindend.²⁰⁷ Aangezien Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 stelt dat het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste aankopen naar analogie wordt toegepast op de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen, rijst de volgende subonderzoeksvraag: "Schendt Vlabel door het innemen van haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 het motiveringsbeginsel?"

2.1.1. Toepassingsgebied Wet Motivering Bestuurshandelingen

121. Voor de motiveringsplicht inzake bestuurshandelingen wordt er een onderscheid gemaakt tussen de materiële en de formele motiveringsplicht. De formele motiveringsplicht is opgenomen in de wet van 29 juli 1991 (hierna "Wet Motivering Bestuurshandelingen").²⁰⁸ Deze motiveringsplicht houdt in dat de motieven of redenen in de beslissing zelf moeten worden opgenomen.²⁰⁹ Hoewel de Wet Motivering Bestuurshandelingen in *fiscalibus* een zeer ruim toepassingsgebied heeft, wordt met het oog op de beantwoording op de voormelde subonderzoeksvraag, in wat volgt het toepassingsgebied *ratione materiae* en *personae* van deze wet toegelicht.²¹⁰

122. Wat betreft het toepassingsgebied *ratione materiae* vermeldt artikel 1 Wet Motivering Bestuurshandelingen dat onder het woord "bestuurshandeling" moet worden verstaan: "*De eenzijdige rechtshandeling met individuele strekking die uitgaat van een bestuur en die beoogt rechtsgevolgen te hebben voor één of meer bestuurden of voor een ander bestuur.*" Er wordt aangenomen dat de Wet Motivering Bestuurshandelingen van toepassing is op de eenzijdige administratieve rechtshandelingen die rechtsgevolgen teweegbrengen met betrekking tot de

²⁰⁶ P. VAN ORSHOVEN, "De uitdrukkelijke motivering van administratieve rechtshandelingen", *RW* 1991-92, 489; P. POPELIER, "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 47.

²⁰⁷ G. VAN HAEGENBORGH, "De invordering van de inkomstenbelastingen en de wet motivering bestuurshandelingen" in E. DIRIX en P. Taelman (eds.), *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, 347; B. PEETERS en E. VAN DE VELDE, "Fiscaal recht" in I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 308 en 318.

²⁰⁸ Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, *BS* 12 september 1991.

²⁰⁹ A. VAN MENSEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 44.

²¹⁰ Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, *BS* 12 september 1991; B. PEETERS en E. VAN DE VELDE, "Fiscaal recht" in I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 308.

registratie- en successierechten.²¹¹ Hoewel de standpunten van Vlabel eenzijdige doch niet-bindende rechtshandelingen zijn, wordt aangenomen dat de Wet Motivering Bestuurshandelingen van toepassing is op de standpunten omdat deze voor de rechtsonderhorige rechtsgevolgen met zich meebrengen, aangezien zij in hun rechtshandelingen rekening moeten houden met de standpunten.²¹²

123. Wat betreft het toepassingsgebied *ratione personae* wordt onder het woord “bestuur” onder andere verstaan elk orgaan van gewestelijk bestuur dat optreedt als administratieve overheid.²¹³ Aangezien Vlabel onder meer bevoegd is voor de inning en de invordering van de erfbelasting in het Vlaamse gewest, is zij een gewestelijk bestuur dat optreedt als administratieve overheid.

124. Uit het voorgaande volgt dat Vlabel als administratieve overheid ressorteert onder het toepassingsgebied *ratione personae* van de Wet Motivering Bestuurshandelingen en dat haar standpunten vallen onder het toepassingsgebied *ratione materiae* van deze wet. Hierdoor is Vlabel er toe gehouden de formele motiveringsplicht na te leven bij het innemen van haar standpunten.²¹⁴ De formele motiveringsplicht houdt in dat zij in haar standpunten zelf telkens de juridische en de feitelijke overwegingen moet vermelden die aan de grondslag ervan liggen.²¹⁵ Daarenboven moet deze motivering “afdoende” zijn. Hiermee wordt bedoeld dat de redenen die worden vermeld voor de motivering pertinent moeten zijn en de standpunten moeten verantwoorden.²¹⁶

Zoals reeds hoger vermeld (*supra* nr. 121), bestaat er naast de formele motiveringsplicht ook de materiële motiveringsplicht. Deze houdt in dat aan de vereiste van motivering is voldaan wanneer de motivering in de beslissing zelf staat of de motieven van de beslissing in het dossier zijn opgenomen.²¹⁷ Dit betekent dat de beslissing op de motieven moet kunnen steunen en de motieven de beslissing moeten kunnen verantwoorden.²¹⁸ Aangezien Vlabel is gehouden tot een formele motivatie van haar standpunten, wordt er niet verder ingegaan op de materiële motiveringsplicht.

²¹¹ B. PEETERS en E. VAN DE VELDE, “Fiscaal recht” in I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 318.

²¹² P. POPELIER, “Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 51; B. PEETERS en E. VAN DE VELDE, “Fiscaal recht” in I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 310-311.

²¹³ B. PEETERS en E. VAN DE VELDE, “Fiscaal recht” in I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 308.

²¹⁴ A. VAN MENDEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 45.

²¹⁵ I. OPDEBEEK en A. COOLSAET (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, 111 en 130; A. VAN MENDEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 44.

²¹⁶ M. BOES, “Het redelijkheidsbeginsel” in I. OPDEBEEK (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 113.

²¹⁷ A. VAN MENDEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 44.

²¹⁸ D. MAREEN, “Hoe verhoudt de materiële motivering zich tot de formele motivering?”, *TBP* 1997, 723.

2.1.2. Het motiveringsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

125. De federale fiscale administratie geeft in haar beslissing van 18 juli 2013, die de beslissing van 19 april 2013 vervangt, een motivering waarom zij een voorafgaandelijke schenking niet meer aanvaardt als tegenbewijs voor de bedekte bevoordeling bij een gesplitste aankoop. Ze verwijst hiervoor naar de memorie van toelichting van de wet van 11 oktober 1919 en naar de programmawet van 29 maart 2012.²¹⁹

126. In het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, staat het volgende te lezen: *"Artikel 2.7.1.0.7 VCF is eveneens van toepassing op gesplitste inschrijvingen van effecten of geldbeleggingen. Het tegenbewijs tegen het vermoeden van bevoordeling kan hier worden geleverd op dezelfde wijze als hierboven werd beschreven voor een gesplitste aankoop. Het standpunt inzake de gesplitste inschrijving is geldig voor alle inschrijvingen vanaf 1 juni 2016."*²²⁰

127. Aangezien de Wet Motivering Bestuurshandelingen van toepassing is op het voormeld standpunt had Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 een motivering moeten geven waarom ze het tegenbewijs bij gesplitste aankopen naar analogie toepaste op de gesplitste inschrijvingen. In haar standpunt is hieromtrent geen enkele motivering of toelichting te vinden, zodat er dus van enige formele motivering geen sprake is.²²¹

128. Hieruit blijkt dat Vlabel het voorbeeld van de federale fiscale administratie inzake de motiveringsplicht niet heeft gevolgd in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016. De enige verantwoording die Vlabel geeft, is de volgende in haar bericht van 25 april 2016: *"Gesplitste aankopen en gesplitste inschrijvingen vallen immers onder de toepassing van hetzelfde artikel uit de Vlaamse Codex Fiscaliteit (art. 2.7.1.0.7), zodat het niet logisch zou zijn twee verschillende redeneringen te volgen. Zowel bij de gesplitste aankoop van goederen als bij de gesplitste inschrijving op effecten is er sprake van een verarming van het vermogen van de overledene en een kosteloze verkrijging door een erfopvolger."*²²² Deze verantwoording werd online gepubliceerd, maar deze is niet in het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 zelf opgenomen. Er moet niet verder worden onderzocht of Vlabel haar standpunt afdoende heeft gemotiveerd, omdat er überhaupt geen formele motivering in het standpunt zelf is opgenomen.

129. In de veronderstelling dat de inhoud van haar bericht van 25 april 2016 toch als een formele motivering zou gelden, lijkt deze motivering niet afdoende te zijn, omdat "de verarming" en "de verrijking" juist de wezenlijke kenmerken zijn van een schenking (*supra* nr. 20). Daarenboven is de voorafgaandelijke schenking bij een gesplitste inschrijving in tegenstelling tot

²¹⁹ Besl. 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

²²⁰ Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004, gepubliceerd op 4 april 2016, www.belasting.vlaanderen.be.

²²¹ A. VAN MENSEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur: een schets*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1990, 54.

²²² Bericht 25 april 2016, "Standpunt over gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen", www.belastingen.vlaanderen.be.

bij een gesplitste aankoop steeds open, want een gesplitste inschrijving is juist het gevolg van de materiële uitvoering van een voorafgaandelijke schenking met voorbehoud van vruchtgebruik.²²³

130. Bij gebreke aan enige formele motivering in het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 kan worden besloten dat Vlabel het motiveringsbeginsel schendt, en haar bevoegdheden te buiten gaat. Hierdoor moet haar onbevoegdheid worden vastgesteld.²²⁴

2.2. Rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel

131. Het rechtszekerheidsbeginsel is tevens een beginsel van behoorlijk bestuur.²²⁵ Dit werd bevestigd door het Hof van Cassatie op 27 maart 1992, toen het Hof stelde dat: "*de algemene beginselen van behoorlijk bestuur het recht op rechtszekerheid insluiten. Die beginselen gelden ook t.a.v. het fiscaal bestuur. Het recht op rechtszekerheid houdt o.m. in dat de burger moet kunnen vertrouwen op wat door hem niet anders als een vaste gedrags- of beleidsregel van de overheid kan worden opgevat. Daaruit volgt dat de door de overheid opgewekte gerechtvaardigde verwachtingen van de burger in de regel moet worden gehonoreerd.*"²²⁶

Het rechtszekerheidsbeginsel is een bestanddeel van de rechtsstaat.²²⁷ Dit beginsel van behoorlijk bestuur impliceert *in ficalibus* dat de fiscale administratie is gebonden door het belastingrecht, welk hij moet toepassen, maar tegelijkertijd dat de fiscale administratie in haar macht is beperkt door de fiscale rechten van de belastingplichtigen.²²⁸

132. Uit het rechtszekerheidsbeginsel vloeit tevens voort dat het fiscaal recht voor de rechtsonderhorige voorzienbaar en toegankelijk moet zijn.²²⁹ De autonome bevoegdheid van de fiscale administratie heeft tot gevolg dat zij een bewegingsvrijheid heeft bij het nemen van haar beslissingen. Deze vrijheid wordt door het rechtszekerheidsbeginsel beperkt.²³⁰ In hoofde van de rechtsonderhorige heeft het rechtszekerheidsbeginsel tot doel de rechtsonderhorige in staat te stellen de rechtsgevolgen van zijn/haar handelingen in te schatten.²³¹ Als rechtsonderhorige heeft

²²³ R. DEBLAUWE, *Inleiding tot de Vlaamse Erfbelasting*, Herentals, KnopsPublishing, 2015, 165.

²²⁴ V. DAUGINET en Y. LOIX, "Over de schijnbaar moeilijke verzoening tussen de legaliteit en de rechtsbescherming tegen onbehoorlijk bestuur in de fiscaliteit", *AFT* 2003, 236.

²²⁵ P. POPELIER, *Rechtszekerheid als beginsel voor behoorlijke regelgeving*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 164.

²²⁶ Cass. 27 maart 1992, noot K. LEUS, "Contra legem-werking van het rechtszekerheidsbeginsel, meer in het bijzonder van het vertrouwensbeginsel?", *Not.Fisc.M.* 1993, 73; M. MORIS en F. BELLEFLAMME, "Les principes de bonne administration et droit administratif et en droit fiscal" in P.O. BROUX, B. LOMBAERT en F. TULKENS (eds.), *Actualité des principes généraux en droit administratif, social et fiscal*, Limal, Anthemis, 2015, 171; H. VANDEBERGH, "Het vertrouwensbeginsel volgens het Europees Hof van Justitie", *TFR* 2007, 1029.

²²⁷ P. POPELIER, *Rechtszekerheid als beginsel voor behoorlijke regelgeving*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 162.

²²⁸ P. VAN ORSHOVEN, *Behoorlijke rechtsbedeling bij geschillen over directe rijksbelastingen*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1987, 4.

²²⁹ A. VAN MENSEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 107.

²³⁰ P. POPELIER, "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 161 en 316; M. BOES, "Het redelijkheidsbeginsel" in I. OPDEBEEK (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 115; J. DE STAERCKE, "Beginselen van behoorlijk bestuur en hiërarchie van de normen", *NJW* 2004, 1406.

²³¹ P. VAN ORSHOVEN, "Algemene beginselen van behoorlijk fiscaal en ander bestuur" in S. VAN CROMBRUGGE (ed.), *Actuele problemen van fiscaal recht*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1989, 26; M. VAN

de belastingplichtige de neiging om de beslissingen van de fiscale administratie blindelings te volgen. Hij moet er bijgevolg op kunnen vertrouwen dat de beslissingen die voor hem relevant zijn niet zonder gegronde reden in zijn nadeel worden gewijzigd.²³² Indien de fiscale administratie toch om de haverklap haar beslissingen wijzigt, komt dit het vertrouwen van de belastingplichtige in de fiscale administratie niet ten goede.²³³ Hieruit en uit de uitspraak van het Hof van Cassatie van 27 maart 1992 kan worden afgeleid dat het vertrouwensbeginsel onlosmakelijk is verbonden aan het rechtszekerheidsbeginsel.

133. Om het vertrouwensbeginsel te kunnen inroepen, moeten er enkele grondvoorwaarden zijn vervuld.²³⁴ Vooreerst moet er een vaste gedragslijn zijn van de fiscale administratie.²³⁵ Verder moet de belastingplichtige uit deze vaste gedragslijn een gerechtvaardigde verwachting kunnen putten. Hoewel het begrip "gerechtvaardigde verwachtingen" niet werd gedefinieerd door het Hof van Cassatie, wordt aangenomen dat de belastingplichtige uit beslissingen van de fiscale administratie gerechtvaardigde verwachtingen kan scheppen, omdat de burger erop moet kunnen rekenen dat de fiscale administratie de regels in acht neemt.²³⁶ Daarnaast moet de belastingplichtige in de rechtshandelingen die hij stelt zich gedragen overeenkomstig de beslissing van de fiscale administratie. Hiermee wordt bedoeld dat de belastingplichtige het vertrouwensbeginsel slechts kan inroepen wanneer hij rechtshandelingen heeft gesteld die door de fiscale administratie werden getolereerd. Ten slotte moet blijken dat de bovenvermelde gedragslijn van de fiscale administratie niet in overeenstemming is met de wet, want het vertrouwensbeginsel vindt slechts toepassing in situaties waarin de gedragslijn van de fiscale administratie niet voortvloeit uit de uitoefening van een specifieke wettelijke bevoegdheid.²³⁷

134. Het Hof van Cassatie heeft in latere rechtspraak een beperking gesteld op het vertrouwensbeginsel en heeft geoordeeld dat de belastingplichtige geen vertrouwen kan putten uit een houding van de fiscale administratie die "*contra legem*" is.²³⁸

135. De rechtspraak van het Europees Hof van Justitie heeft in de zaak *Elmeka* betreffende een BTW-aangelegenheid, geoordeeld dat de belastingplichtige het vertrouwensbeginsel kan inroepen tegen een beslissing van de fiscale administratie "*contra legem*".²³⁹ Een eerste vereiste is dat het standpunt of de handeling van de fiscale administratie "bij een normaal voorzichtige en bezonnen marktdeelnemer" een redelijk vertrouwen moet hebben opgewekt. Met andere woorden dat de

DAMME en A. WIRTGEN, "Het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel" in I. OPDEBEEK en M. VAN DAMME (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, 315.

²³² Cass. 26 februari 2016, noot S. GOMMERS, "Een voorziene miskenning van het voorzienbaarheidsbeginsel", *TFR* 2016, 705.

²³³ B. PEETERS en F. SMET, "Het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel in belastingrecht" in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 143.

²³⁴ H. VANDEBERGH, "Grenzen aan de toepassing van het vertrouwensbeginsel", *TFR* 2003, 212.

²³⁵ A. VAN MENSEL, *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, 110; L.P. SUETENS, "Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht", *TBP* 1970, 387.

²³⁶ M. VAN DAMME, "Het vertrouwensbeginsel" in I. OPDEBEEK (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 162.

²³⁷ H. VANDEBERGH, "Grenzen aan de toepassing van het vertrouwensbeginsel", *TFR* 2003, 213.

²³⁸ Cass. 3 november 2000, AR F.98.0072; Cass. 6 november 2000, AR F. 99.0108.F; Cass. 20 november 2006, AR F.05.0059.F.

²³⁹ HvJ 14 september 2006, nr. C-181/04 – 183/04, ECLI:EU:C:2006:563, *Elmeka NE/Ipourgos Ikonomikon*.

belastingplichtige te goeder trouw moet zijn. In bevestigend geval moet er vervolgens worden onderzocht of dit vertrouwen gewettigd is.²⁴⁰ Is het resultaat van dit laatste onderzoek ook positief dan is het vertrouwensbeginsel van toepassing. Ondanks dat deze uitspraak betrekking had op en BTW-aangelegenheid is het vertrouwensbeginsel ook van toepassing voor alle fiscale aangelegenheden in de Belgische rechtsorde omdat volgens een constante rechtspraak van het Hof van Justitie het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel deel uitmaken van de communautaire rechtsorde en het supranationaal recht primeert op het nationaal Belgisch recht.²⁴¹

2.2.1. Het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

136. In wat volgt worden de bovenvermelde voorwaarden getoetst om te bepalen of Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 gehouden is het vertrouwensbeginsel na te leven. Indien deze voorwaarden zijn vervuld, wordt er nagegaan of voormeld standpunt van Vlabel het rechtszekerheids- en het vertrouwensbeginsel heeft geschonden.

137. De eerste voorwaarde is dat er een vaste gedragslijn moet zijn van Vlabel en dat de belastingplichtige uit deze vaste gedragslijn een gerechtvaardigde verwachting kan putten. Zoals hoger vermeld (*supra* nr. 133) wordt aangenomen dat de belastingplichtige uit gepubliceerde standpunten van Vlabel een gerechtvaardigde verwachting kon scheppen.²⁴² Te meer omdat de federale fiscale administratie in haar beslissing van 28 april 2014 en Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015 uitdrukkelijk hebben bevestigd dat zij de wijze waarop het tegenbewijs van het vermoeden van de bedekte bevoordeling bij een gesplitste aankoop, niet naar analogie zouden toepassen op een gesplitste inschrijving van effecten en geldbeleggingen. Uit de beslissing van 28 april 2014 en het standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015 heeft de belastingplichtige een gerechtvaardigde verwachting kunnen putten dat Vlabel het tegenbewijs voor de bedekte bevoordeling bij de gesplitste aankoop niet naar analogie zou toepassen op de gesplitste inschrijving.

138. Daarnaast heeft de belastingplichtige vertrouwd op de juistheid van de inhoud van het standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015. Dit impliceerde voor belastingplichtige dat het verstrengde tegenbewijs van de gesplitste aankoop niet werd geëist voor de gesplitste inschrijving. Met andere woorden dat Vlabel nog steeds tolereerde dat de belastingplichtige het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij een gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen kon leveren door aan te tonen dat de gesplitste inschrijving het gevolg was van een al dan niet-geregistreerde voorafgaandelijke schenking.

²⁴⁰ HvJ 14 september 2006, nr. C-181/04 – 183/04, ECLI:EU:C:2006:563, Elmeka NE/Ipourgos Ikonomikon; V. DAUGINET en B. AMEYE, "Rechtszekerheid, vertrouwensbeginsel en goede trouw – Europeesrechtelijke doorwerking in de Belgische rechtsorde" *AFT* 2009, 9.

²⁴¹ V. DAUGINET en B. AMEYE, "Rechtszekerheid, vertrouwensbeginsel en goede trouw – Europeesrechtelijke doorwerking in de Belgische rechtsorde" *AFT* 2009, 4; H. VANDEBERGH, "Het vertrouwensbeginsel volgens het Europees Hof van Justitie", *TFR* 2007, 1030.

²⁴² M. VAN DAMME, "Het vertrouwensbeginsel" in I. OPDEBEEK (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, 162.

139. Ten slotte, zoals eerder werd uiteengezet (*supra* nr. 117), sleutelt Vlabel door haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 aan essentiële elementen van de belasting. In principe is enkel de decreetgever bevoegd om een wijziging aan de essentiële elementen van de belasting door te voeren, omdat dit een voorbehouden aangelegenheid is op grond van artikel 170, §2 GW. Toch kan deze bevoegdheid aan Vlabel als uitvoerende macht toekomen indien zij over een delegatie van decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) beschikt. Er heeft geen delegatie van bevoegdheden aan Vlabel plaatsgevonden (*supra* nr. 117). Dit heeft tot gevolg dat het ingenomen standpunt niet voortvloeit uit een specifieke wettelijke bevoegdheid.

140. Uit de toetsing van de drie voorwaarden (*supra* nrs. 137 t.e.m. 139) blijkt dat het vertrouwensbeginsel van toepassing is. Daarom wordt hierna nagegaan of het standpunt nr. 15004 dat Vlabel heeft ingenomen op 21 maart 2016 daadwerkelijk het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel schendt.

141. Aangezien de fiscale administratie zich voorheen niet heeft uitgesproken over de wijze waarop het tegenbewijs van de "bedekte bevoordeling" bij gesplitste inschrijvingen moest worden geleverd, kon de belastingplichtige dit tegenbewijs nog steeds leveren door aan te tonen dat er een schenking had plaatsgevonden vóór de inschrijving. Of deze schenking had plaatsgevonden voor Belgische of een Nederlandse notaris had geen invloed op het te leveren tegenbewijs.²⁴³ Bijgevolg was het niet van belang of deze voorafgaandelijke schenking werd geregistreerd.

Daarenboven bevestigde de federale fiscale administratie uitdrukkelijk dat het tegenbewijs van de gesplitste aankopen niet naar analogie zou worden toegepast op de gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen. Op 21 maart 2016 heeft Vlabel een alinea toegevoegd aan haar standpunt nr. 15004 en bepaald dat het tegenbewijs bij de gesplitste aankopen toch naar analogie wordt toegepast op de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen. Dit standpunt staat lijnrecht tegenover haar eerder ingenomen standpunt van 6 juli 2015 (*supra* nrs. 77 en 78). Hierdoor komt de rechtszekerheid van de belastingplichtige in het gedrang. Of het rechtszekerheidsbeginsel daadwerkelijk is geschonden moet het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 aan dit beginsel van behoorlijk bestuur worden getoetst.

142. Bij deze toetsing moet enerzijds worden nagegaan of Vlabel het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 had kunnen innemen en anderzijds of de inhoud van dit standpunt in redelijke verhouding staat tot het motief dat eraan ten grondslag ligt.²⁴⁴

143. Er rijst al meteen een eerste probleem bij de vraag of Vlabel bevoegd was om het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 in te nemen. Zoals reeds hoger werd uiteengezet (*supra* nr. 117), had Vlabel niet de bevoegdheid om een alinea aan haar standpunt nr. 15004 toe te voegen, waarbij zij heeft bepaald dat het tegenbewijs van de gesplitste aankoop toch naar analogie wordt toegepast op de gesplitste inschrijvingen van effecten en geldbeleggingen. Door deze alinea

²⁴³ J. VAN DYCK, "Gesplitste aankoop: wanneer moet 'registratie' een feit zijn?", *Fiscoloog* 2015, nr. 1428, 5.

²⁴⁴ P. POPELIER, *Rechtszekerheid als beginsel voor behoorlijke regelgeving*, Antwerpen, Intersentia, 1997, 172.

toe te voegen sleutelt Vlabel aan essentiële elementen van de belasting, zonder hiertoe over een geldige delegatie van de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) te beschikken. Bijgevolg is Vlabel onbevoegdheid om aan het tegenbewijs te sleutelen. Een tweede probleem betreft het feit dat er geen sprake is van enige motivering in het ingenomen standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016. Zoals blijkt uit *supra* nr. 130 heeft Vlabel de formele motiveringsplicht niet in acht genomen. Doordat er geen motivering is opgenomen in het standpunt van Vlabel van 21 maart 2016, kan bijgevolg ook niet worden bepaald of het standpunt in redelijke verhouding staat tot het motief dat eraan ten grondslag ligt.

144. Uit het voorgaande blijkt dat Vlabel de grenzen van haar beleidsvrijheid te buiten is gegaan en het recht op rechtszekerheid in hoofde van de belastingplichtige schendt.

145. Daarenboven heeft Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015 expliciet vermeld de federale beslissing van 18 juli 2013 inzake de gesplitste aankoop en het te leveren tegenbewijs te volgen. Met andere woorden heeft Vlabel uitdrukkelijk gesteld dat de regeling inzake het tegenbewijs voor de gesplitste aankoop niet zou worden toegepast voor de gesplitste inschrijving. Hierdoor heeft Vlabel gewettigde verwachtingen bij de belastingplichtige opgewekt en behoort het tot haar plicht deze verwachtingen ook in te lossen.²⁴⁵ Er kan worden gesteld dat de belastingplichtige te goeder trouw en in redelijkheid uit het standpunt nr. 15004 van 6 juli 2015 de verwachting kon putten dat Vlabel het te leveren tegenbewijs niet naar analogie zou toepassen op de gesplitste inschrijving.²⁴⁶ Met andere woorden was de belastingplichtige in de gewettigde verwachting dat hij het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij een gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen nog steeds kon leveren door aan te tonen dat de inschrijving een gevolg was van een voorafgaandelijke al dan niet-geregistreerde schenking. Wanneer Vlabel dan toch zonder enige motivering de regeling omtrent het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste aankoop naar analogie toepast op de gesplitste inschrijving, worden de verwachtingen van de belastingplichtige allesbehalve ingelost.

146. Dientengevolge kan worden besloten dat het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 het vertrouwensbeginsel in hoofde van de belastingplichtige schendt.

2.3. Niet-retroactiviteitsbeginsel

147. Het niet-retroactiviteitsbeginsel vindt zijn grondslag in artikel 2 BW.²⁴⁷ Het Hof van Cassatie heeft besloten dat dit beginsel ook van toepassing is op belastingwetten en hun

²⁴⁵ Standpunt 6 juli 2015, nr. 15004, www.belastingen.vlaanderen.be; V. DAUGINET en B. AMEYE, "Rechtszekerheid, vertrouwensbeginsel en goede trouw – Europeesrechtelijke doorwerking in de Belgische rechtsorde" *AFT* 2009, 10; A. TIBERGHIE, *Manuel de droit fiscal 2011-2012*, Waterloo, Kluwer, 2011, 38.

²⁴⁶ Cass. 27 maart 1992, noot K. LEUS, "Contra legem-werking van het rechtszekerheidsbeginsel, meer in het bijzonder van het vertrouwensbeginsel?", *Not.Fisc.M.* 1993, 74.

²⁴⁷ J. KIRKPATRICK en D. GARABEDIAN, *Le régime fiscal des sociétés en Belgique*, Bruxelles, Bruylant, 2003, 41.

uitvoeringsbesluiten.²⁴⁸ Indirecte belastingen, waaronder de schenk- en erfbelasting, zijn belastingen die op individuele feiten of rechtshandelingen worden geheven. Indien een nieuwe wet rechtsgevolgen verbindt aan handelingen en feiten die werden afgesloten vóór de inwerkingtreding van de nieuwe wet, dan retroageert de nieuwe wet, hetgeen indruist tegen artikel 2 BW. Teneinde artikel 2 BW te eerbiedigen, moeten inzake indirecte belastingen, de rechtsgevolgen van feiten en rechtshandelingen ressorteren onder de wet die van toepassing is op het ogenblik van het feit of van de rechtshandeling en mogen ze niet worden onderworpen aan de rechtsgevolgen van de nieuwe wet.²⁴⁹ In het algemeen is op de fiscale administratie en de belastingplichtige de belastingwet van toepassing die van kracht is op de dag van het ontstaan van de rechtsbetrekking tussen beide partijen. Hieruit wordt afgeleid dat *in fiscalibus* als temporeel aanknopingspunt “de dag van de overeenkomst” bepalend is.²⁵⁰ Toegepast op een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, is het temporeel aanknopingspunt “de dag van de schenking”.²⁵¹

148. Inzake de erfbelasting geldt als algemeen temporeel aanknopingspunt “de dag waarop de nalatenschap is opengevallen”, dit is de “dag van het overlijden van de erflater”.²⁵² Het niet-retroactiviteitsbeginsel impliceert dat een nieuwe beslissing of een nieuw standpunt van de fiscale administratie inzake de erfbelasting slechts van toepassing kan zijn op de nalatenschappen die openvallen na de publicatie van de betreffende beslissing of het betreffende standpunt. Hierbij is het niet van belang of de rechtshandeling of de overeenkomst die aanleiding geeft tot de heffing van erfbelasting dateert vóór de inwerkingtreding van de beslissing of het standpunt. Door de toepassing van dit algemeen temporeel aanknopingspunt kunnen er problemen rijzen. Bijvoorbeeld in het kader van successieplanning waar rechtshandelingen en overeenkomsten worden afgesloten door de latere erflater met het oog op een latere vermijding of vermindering van de erfbelasting in het voordeel van zijn erfgenamen. Indien “de dag van het overlijden van de erflater” als algemeen temporeel aanknopingspunt in de erfbelasting wordt aangehouden, heeft dit tot gevolg dat de beoogde fiscale rechtsgevolgen van de vroegere afgesloten overeenkomsten of rechtshandelingen door de erflater waardeloos zijn geweest.²⁵³ Op die manier wordt het vertrouwens- en rechtszekerheidsbeginsel van de rechtsonderhorigen aangetast. Beide beginselen hebben tot doel dat de belastingplichtige op het ogenblik dat hij civielrechtelijk een overeenkomst afsluit ook de zekerheid moet hebben dat de fiscale gevolgen verbonden aan die overeenkomst worden

²⁴⁸ Cass. 22 oktober 1970, *Arr.Cass.* 1971, 168; B. VERMEERSCH, “Fiscale grondbeginselen in het registratie- en successierecht: aan de praktijk getoetst, maar hoe goede bevonden?” in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 319.

²⁴⁹ E. VAN DE VELDE, “De rechtspraak van het Hof van Cassatie waarbij de vereiste van de wettelijke basis wordt getoetst in fiscale zaken” in S. DE RAEDT en A. VAN DE VIJVER (eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Brussel, Larcier, 2016, 117-118.

²⁵⁰ B. VERMEERSCH, “Fiscale grondbeginselen in het registratie- en successierecht: aan de praktijk getoetst, maar hoe goede bevonden?” in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 321.

²⁵¹ B. VERMEERSCH, “Fiscale grondbeginselen in het registratie- en successierecht: aan de praktijk getoetst, maar hoe goede bevonden?” in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, 321.

²⁵² N. GEELHAND DE MERXEM, “VCF - Strengere decreten en standpunten inzake fictiebepalingen – Wanneer van toepassing?”, *Notariaat* 2016, nr. 8, 5.

²⁵³ N. GEELHAND DE MERXEM, “De toepassing in de tijd van nieuwe en strengere fictiebepalingen”, *Not.Fisc.M.* 2016, 91.

beoordeeld op datum van de afsluiting van de rechtshandeling en niet op datum van het overlijden.²⁵⁴

Als de fiscale administratie fictiebepalingen in de erfbelasting verstrengt, raakt zij aan de essentiële elementen van de belasting en is retroactiviteit uit den boze.²⁵⁵ Om het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel, alsmede het beginsel van niet-retroactiviteit niet te schenden, is de fiscale administratie afgestapt van het algemeen aanknopingspunt en hanteert zij een bijzonder aanknopingspunt namelijk "de dag van de rechtshandeling." De temporele aanknopingsfactor wordt verschoven van "de dag van het overlijden" naar "de dag van de rechtshandeling." Dit heeft tot gevolg dat het nieuwe standpunt dat de erfbelasting strenger maakt niet van toepassing is op rechtshandelingen die werden gesteld vóór de inwerkingtreding van de nieuwe beslissing of het nieuwe standpunt.²⁵⁶

149. In wat volgt spitst het niet-retroactiviteitsbeginsel zich toe op het nieuwe standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 die de fictiebepaling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF strenger maakt. In dit standpunt eist Vlabel dat het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen enkel nog kan worden weerlegd door een voorafgaandelijke geregistreerde schenking. Met deze voorwaarde heeft zij de wijze waarop dit tegenbewijs kan worden geleverd gewijzigd en verstrengd (*supra* nr. 116).

2.3.1. Het niet-retroactiviteitsbeginsel vs. het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016

150. Vlabel heeft in haar bericht van 25 april 2016 het temporeel aanknopingspunt bepaald van haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016.²⁵⁷ Dit standpunt is van toepassing op alle gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen die tot stand zijn gekomen vanaf 1 juni 2016. Hieruit blijkt dat Vlabel het algemeen temporeel aanknopingspunt in de erfbelasting, namelijk "de dag van het overlijden" heeft verlaten en opteert voor een bijzonder temporeel aanknopingspunt, namelijk "de datum van de gesplitste inschrijving" (*supra* nr. 148). Er dient te worden opgemerkt dat uitsluitend "de datum van de gesplitste inschrijving" relevant is en niet de datum van de overeenkomst i.c. de voorafgaandelijke schenking.

151. Uit het voorgaande kan worden afgeleid dat een voorafgaandelijke schenking die dateert vóór 1 juni 2016 en om welke reden dan ook de inschrijving pas gebeurt vanaf 1 juni 2016, slechts als tegenbewijs van het vermoeden van de "bedekte bevoordeling" zal worden aanvaard, indien deze schenking vóór de inschrijving werd geregistreerd (*supra* nr. 78). Doordat Vlabel de datum van de gesplitste inschrijving als aanknopingsfactor hanteert en niet "de datum van de

²⁵⁴ N. BOLLEN, "Vlaamse fiscus raakt niet meer aan uw erfenisplanning", *De Tijd* 2017, 35.

²⁵⁵ N. GEELHAND DE MERXEM, "De toepassing in de tijd van nieuwe en strengere fictiebepalingen", *Not.Fisc.M.* 2016, 92.

²⁵⁶ N. GEELHAND DE MERXEM, "De toepassing in de tijd van nieuwe en strengere fictiebepalingen", *Not.Fisc.M.* 2016, 90.

²⁵⁷ Bericht van 25 april 2016, "Standpunt over gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen", www.belastingen.vlaanderen.be.

voorafgaandelijke rechtshandeling" (i.c. de schenking), waarvan de gesplitste inschrijving het materiële gevolg is, zullen bepaalde schenkingen (*infra* nr. 150) uit het verleden toch worden gevat door het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016.

152. Er kan worden besloten dat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 indruist tegen het niet-retroactiviteitsbeginsel voor niet-geregistreerde schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik die hebben plaatsgevonden vóór 1 juni 2016, doch waarvan de inschrijving pas tot stand is gekomen vanaf 1 juni 2016 (*supra* nr. 79).

153. Recentelijk heeft de administrateur-generaal laten weten dat de nieuwe standpunten van Vlabel enkel zullen gelden voor nieuwe successieplanningen die zijn tot stand gekomen na de publicatie van het standpunt. Erfenissen die opvallen na de publicatie worden nog belast volgens de oude fiscale regeling, op voorwaarde dat de belastingplichtige kan aantonen dat de rechtshandeling in het kader van de successieplanning dateert vóór de publicatie van het betreffende standpunt. Op die manier wil Vlabel meer rechtszekerheid bieden voor de belastingplichtige.²⁵⁸

3. Tussenbesluit

154. Door het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 te toetsen aan het grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel kan worden gesteld dat Vlabel, als beleidsuitvoerende entiteit, haar bevoegdheid te buiten is gegaan en optreedt als decreetgever. Rekening houdend met de kritieken op het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 werd dit standpunt getoetst aan enkele beginselen van behoorlijk bestuur, die in de kritieken ter sprake kwamen. Een eerste beginsel van behoorlijk bestuur waaraan Vlabel bij het innemen van haar standpunten is gebonden, is de formele motiveringsplicht. Er kan besloten worden dat er geen sprake is van enige formele motivering in het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016. Hierdoor doorstaat dit standpunt van Vlabel de toets aan het motiveringsbeginsel niet. Vervolgens werd het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 getoetst aan twee beginselen van behoorlijk bestuur die onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden, namelijk het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel. Het standpunt schendt eveneens deze twee beginselen van behoorlijk bestuur. Hoewel Vlabel haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 slechts van toepassing verklaart op gesplitste inschrijvingen die hebben plaatsgevonden vanaf 1 juni 2016, lijkt op deze wijze te zijn voldaan aan het niet-retroactiviteitsbeginsel. Evenwel vallen schenkingen die hebben plaatsgevonden vóór 1 juni 2016, maar waarvan de inschrijving pas vanaf 1 juni 2016 tot stand is gekomen, toch onder de fictiebepaling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF. Voor deze schenkingen schendt Vlabel het niet-retroactiviteitsbeginsel.

155. Doordat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 geen enkele van de voormelde toetsingen doorstaat, kan worden besloten dat dit standpunt, met betrekking tot de

²⁵⁸ N. BOLLEN, "Vlaamse fiscus raakt niet meer aan uw erfenisplanning", *De Tijd* 2017, 35.

schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik niet rechtsgeldig is vanuit het Belgisch positief fiscaal recht.

156. In het laatste hoofdstuk wordt er daarom enerzijds aan de hand van wetgeving, rechtspraak, rechtsleer en de beslissingen van de fiscale administratie gezocht naar oplossingen *de lege ferenda*. Anderzijds wordt er nagegaan welke alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning er nog voor de belastingplichtige voorhanden zijn, zolang het omstreden standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 van kracht blijft.

HOOFDSTUK 4: OPLOSSINGEN DE LEGE FERENDA EN ALTERNATIEVE SCHENKINGSTECHNIEKEN IN HET KADER VAN SUCCESSIEPLANNING

157. Om tot mogelijke oplossingen *de lege ferenda* te komen, wordt vooreerst het civielrechtelijk en het fiscaalrechtelijk luik van elkaar losgekoppeld. Op die manier wordt het duidelijk in welk van de twee luiken er een probleem rijst.

Verder wordt aangetoond dat er reeds rechtsonzekerheid heerste bij de belastingplichtige toen de federale fiscale administratie bevoegd was voor de inning en de invordering van de registratie- en successierechten, omdat ook deze over een autonome bevoegdheid beschikte. Bijgevolg wordt er naar een oplossing gezocht om de autonome beslissingsvrijheid van de fiscale administratie in te perken.

Er wordt een korte rechtsvergelijking gemaakt met Nederland, omdat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 schenkingsakten van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik viseert, die werden verleden voor een Nederlandse notaris. Deze rechtsvergelijking is verder gefundeerd op het feit dat het Nederlandse rechtstelsel eveneens een fiscale regeling hanteert voor constructies waarbij vruchtgebruik en blote eigendom worden opgesplitst. Aan de hand van deze rechtsvergelijking wordt nagegaan of de geldende regeling in Nederland als basis kan dienen voor een oplossing *de lege ferenda*.

Dit hoofdstuk eindigt met een aantal alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning aan te reiken.

1. Loskoppeling civiel- en fiscaalrechtelijk luik

158. Op het civielrechtelijk vlak wordt een schenkingsakte met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen verleden voor een Nederlandse notaris, in België als een formeel geldige schenking beschouwd. (*supra* nr. 29). Op civielrechtelijk vlak rijst er dus geen probleem.

159. Zoals uit hoofdstuk 2 en 3 blijkt, sleutelt Vlabel met haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 aan de voorwaarden waarop het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste inschrijvingen moet worden geleverd. Het is bijgevolg duidelijk dat het probleem zich op fiscaalrechtelijk vlak situeert.

160. Alsof de rechtszekerheid van de belastingplichtige nog niet genoeg was aangetast, heeft Vlabel ook tijdens het schrijven van deze masterscriptie wijzigingen doorgevoerd aan haar oorspronkelijk standpunt nr. 15004.²⁵⁹

²⁵⁹ Standpunt 20 februari 2017 en 10 maart 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 13 maart 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

In het oorspronkelijk standpunt nr. 15004 dat werd gepubliceerd op 19 juni 2015, stelt Vlabel dat de registratie van de voorafgaandelijke schenking moet zijn gebeurd vóór de gesplitste aankoop. Hieruit blijkt dat de datum van registratie van de schenking voor Vlabel van determinerend belang is. Ingevolge het recente standpunt van 10 maart 2017 heeft Vlabel, wat betreft het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste aankopen, een onderscheid gemaakt naargelang de datum waarop de aankoopakte is verleden. Voor de gesplitste aankopen die hebben plaatsgevonden vanaf 1 september 2013 tot en met 18 juni 2015 heeft Vlabel haar standpunt nr. 15004 versoepeld en aanvaardt zij iedere voorafgaandelijke geregistreerde schenking als tegenbewijs van de bedekte bevoordeling, zelfs al heeft de registratie plaatsgevonden na de aankoopakte.²⁶⁰

De versoepeling heeft enkel betrekking op gesplitste aankopen die werden verleden tussen 1 september 2013 en 18 juni 2015. Hierdoor is de tolerantie niet van toepassing op het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen omdat het temporele toepassingsgebied voor deze rechtshandelingen 1 juni 2016 is. Of Vlabel in de toekomst een gelijkaardige versoepeling gaat invoeren met betrekking tot haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 dat zij heeft ingenomen omtrent de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen, blijft tot op heden een vraagteken.

161. Daarenboven heeft Vlabel in een aanvullend standpunt nr. 15004 van 26 april 2017 gesteld dat deelbewijzen van een burgerlijke maatschap eveneens onder het toepassingsgebied van artikel 2.7.1.0.7 VCF vallen (*supra* nr. 80 t.e.m. 83).²⁶¹

162. Uit het voorgaande blijkt dat Vlabel haar standpunt nr. 15004 blijft wijzigen en aanvullen. Dit is een reden waarom er naar oplossingen *de lege ferenda* wordt gezocht.

2. Federaal niveau vs. Vlaams niveau

163. Zoals reeds werd uiteengezet (*supra* nr. 3), heeft Vlabel vanaf 1 januari 2015 de dienst van de belastingen inzake registratie- en successierechten van het federale niveau overgenomen.

164. Ingevolge haar autonome uitvoerende bevoegdheid is Vlabel, net zoals de federale fiscale administratie, bevoegd om standpunten in te nemen. Hiertoe is zij vaak genoodzaakt aangezien zij bij de uitvoering van het decreet houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit met situaties wordt geconfronteerd die niet expliciet in het decreet zijn omschreven (*infra* nr. 173).²⁶²

²⁶⁰ Standpunt 10 maart 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 13 maart 2017, www.belastingen.vlaanderen.be; *Vr. en Antw.* VI.Parl., Vr.nr. 171, 9 februari 2017 (P. VAN ROMPUY, antw. B. TOMMELEIN).

²⁶¹ Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017.

²⁶² *Verslag*, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254

Zoals hierna blijkt (*infra* nrs. 168 t.e.m. 172) heeft ook de autonome bevoegdheid van de federale fiscale administratie voor problemen gezorgd. Daarom is het vrij kortzichtig om te stellen dat de overheveling van de bevoegdheden inzake de inning en invordering van de registratie- en successierechten van het federaal niveau naar het Vlaams niveau (Vlabel) de oorzaak is van de huidige problematiek omtrent de eenzijdige standpunten.

165. Het probleem met betrekking tot de standpunten van Vlabel vindt zijn grondslag in het feit dat de standpunten eenzijdig zijn waardoor er soms belastingen worden geheven zonder dat het Vlaams Parlement hiervoor een grondslag heeft gegeven.²⁶³ Uit hoofdstuk 3 *supra* nr. 117 blijkt dat Vlabel met haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 sleutelt aan essentiële elementen van de belasting zonder over enige delegatie van de decreetgever, namelijk het Vlaams Parlement, te beschikken. Hierdoor schendt Vlabel het grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel.

166. Vooreerst rijst de vraag welke oplossingen binnen handbereik liggen om tegemoet te komen aan de problematiek met betrekking tot dit standpunt. Daarna wordt nagegaan hoe de autonome uitvoerende bevoegdheid van Vlabel kan worden ingeperkt zodat de kritieken die worden geuit op het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 zich in de toekomst niet meer of in mindere mate zouden voordoen.

2.1. Decreetwijziging

167. Reeds vóór de overname van de dienst van de belastingen inzake registratie- en successierechten door Vlabel op 1 januari 2015 is er veel inkt gevloeid op eenzijdige beslissingen van de federale fiscale administratie.²⁶⁴ Dit was onder meer het geval bij de zogenaamde "sterfhuisclausule" en de verzekeringsgift.²⁶⁵

2.1.1. Sterfhuisclausule

168. Een "sterfhuisclausule" werd door echtgenoten, gehuwd onder het wettelijk stelsel, vaak ingelast in hun huwelijkscontract bij een nakend overlijden van één van hen. Het beding bepaalt dat het gemeenschappelijk vermogen in volle eigendom toekomt aan één welbepaalde, bij naam genoemde echtgenoot ongeacht de oorzaak van de ontbinding van het huwelijk.²⁶⁶

²⁶³ *Verslag*, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254.

²⁶⁴ Besl. 15 juli 2011, nr. EE/103.490, *Rep.RJ*, S5/04-05; in deze beslissing wordt de stervhuisclausule door de federale fiscale administratie belast in de erfbelasting; Standpunt 14 november 2016, nr. 15133.

²⁶⁵ Cass. 10 december 2010, AR F.08.0102.N, *Arr.Cass.* 2010, 2939-2951; Antwerpen 24 juni 2008, *T.Not.* 2008, 486; C. DE WULF, "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de stervhuisclausule", *T.Not.* 2008, 467-485; Gent 17 juni 2014, *TFR* 2014, 903-911; S. HUBERT, "Gecontesteerd Vlabel standpunt inzake verzekeringsgift: eerder beperkt toepassingsgebied?", *Successierechten* 2016, nr. 3, 1-7; T.ROOVERS, "De verzekeringsgift: de decreetgever komt tussen", *Not.Fisc.M.* 2017, 102-107.

²⁶⁶ Omz.VI. 2015/1 16 februari 2015 betreffende art. 3.17.0.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, zoals gewijzigd door het decreet van 19 december 2014 – Antimisbruikbepaling – Fiscaal misbruik – Registratiebelasting en erfbelasting; E. AERTS, "Sterfhuisclausule decretaal kortwiekt", *Successierechten* 2015, nr. 6, 10-11.

Ingevolge de letterlijke lezing van het oorspronkelijke artikel 5 W.Succ. (artikel 2.7.1.0.4 VCF) gebeurde deze overdracht van het gemeenschappelijk vermogen aan de langstlevende echtgeno(o)t(e) vrij van successierechten, omdat in de sterfhuisclausule de "overlevingsvoorwaarde" die was vermeld in artikel 5 W.Succ. (artikel 2.7.1.0.4 VCF) niet voorkwam. Deze zienswijze werd ook in de rechtspraak gevolgd.²⁶⁷

Dit zinde de federale fiscale administratie en Vlabel niet waardoor deze laatste in haar omzendbrief 2015/1 heeft bepaald dat indien de belastingplichtige niet kan bewijzen dat het beding niet is opgesteld omwille van het ontwijken van erfbelasting, er erfbelasting wordt geheven op grond van artikel 2.7.1.0.4 VCF.²⁶⁸

169. Ingevolge deze omzendbrief is de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) tussengekomen en heeft de bewoording "op voorwaarde van overleving" geschrapt uit het oorspronkelijk artikel 2.7.1.0.4 VCF. Hierdoor zal de langstlevende echtgeno(o)t(e) steeds erfbelasting zijn verschuldigd op het gedeelte dat zij boven de helft in het gemeenschappelijk vermogen verkrijgt.²⁶⁹ Door de decreetwijziging is er een einde gekomen aan de rechtsonzekerheid die er bestond omtrent de al dan niet belastbaarheid van de sterfhuisclausule in de erfbelasting.

2.1.2. Verzekeringsgift

170. De schenking van een levensverzekering is een techniek van successieplanning waarbij een ouder (verzekeringnemer) een door hem afgesloten levensverzekering via notariële akte schenkt aan zijn/haar kind (begunstigde). Op deze schenkingsakte is schenkbelasting verschuldigd.²⁷⁰ In de levensverzekeringspolis moet de begunstigde van deze verzekering worden aangeduid. Bij deze techniek duidt de ouder het kind als begunstigde van de levensverzekering aan. In de contractuele verhouding tussen de verzekeringnemer en de verzekeringsmaatschappij, is het kind een "derde". Hierdoor bevat deze levensverzekeringspolis een derdenbeding (beding ten behoeve van een derde) en zal bij het overlijden van de verzekeringsnemer (ouder) de verzekeringsprestatie worden uitgekeerd aan de begunstigde, namelijk het kind. Het beding ten behoeve van een derde valt onder de fictiebepaling artikel 2.7.1.0.6 VCF, waardoor het kind (begunstigde) erfbelasting is verschuldigd op de verzekeringsprestatie bij het overlijden de ouder (verzekeringnemer).²⁷¹

Ingevolge de schenking van de levensverzekering, gaan de rechten van de schenker (verzekeringnemer - ouder) over naar de begiftigde (kind), waardoor deze laatste het recht heeft

²⁶⁷ Cass. 10 december 2010, AR F.08.0102.N, *Arr.Cass.* 2010, 2939-2951; Rb. Bergen 6 september 2012, *Rec.gén.enr.not.* 2012, 367.

²⁶⁸ Omz.VI. 2015/1 16 februari 2015 betreffende art. 3.17.0.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, zoals gewijzigd door het decreet van 19 december 2014 - Antimisbruikbepaling - Fiscaal misbruik - Registratiebelasting en erfbelasting, *BS* 25 maart 2015; Circ. 10 april 2013, nr. 5/2013, Antimisbruikbepaling - Fiscaal misbruik - Toepassingsgevallen - Registratie- en successierecht; Omz.VI. 2015/1 16 februari 2015 betreffende art. 3.17.0.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, zoals gewijzigd door het decreet van 19 december 2014 - Antimisbruikbepaling - Fiscaal misbruik - Registratiebelasting en erfbelasting.

²⁶⁹ E. AERTS, "Sterfhuisclausule decretaal gekortwiekt", *Successierechten* 2015, nr. 6, 11; de "overlevingsvoorwaarde" wordt nog steeds vermeld in 5 W.W.Succ./Br.W.Succ.

²⁷⁰ Artikel 2.8.4.1.1, §2, 1° en 2° VCF.

²⁷¹ S. HUBERT, "De uitschakeling van artikel 8 W.Succ. door een verzekeringsgift", *Successierechten* 2013, nr. 7, 7.

om de naam van de begunstigde van de levensverzekering te veranderen. Indien het kind (als begunstigde en verzekeringnemer) zichzelf als begunstigde aanduidt, is er niet langer sprake van een derdenbeding maar van een beding ten behoeve van zichzelf waardoor volgens de rechtsleer en de federale fiscale administratie artikel 2.7.1.0.6 VCF niet van toepassing is.²⁷²

171. Vlabel heeft in haar standpunt nr. 15142 van 21 december 2015 bepaald dat een schenking van een levensverzekering met betaling van de schenkbelasting niet langer bevrijdend is voor de erfbelasting.²⁷³

172. Naar aanleiding van deze stellingname door Vlabel heeft de Vlaamse Regering een ontwerp van decreet ingediend bij het Vlaams Parlement.²⁷⁴ In dit ontwerp werd voorgesteld om de decretale bepaling aan te passen teneinde duidelijkheid te verschaffen. Bij het decreet van 26 december 2016 werd artikel 2.7.1.0.6 VCF gewijzigd.²⁷⁵ Thans is er uitdrukkelijk bepaald dat de bedragen, die kosteloos worden uitgekeerd ingevolge een derdenbeding vervat in een levensverzekeringscontract, worden geacht als legaat te zijn verkregen. De decreetgever heeft uitdrukkelijk bepaald dat dit vermoeden niet kan worden weerlegd door een schenking van het levensverzekeringscontract aan de begunstigde-uitkeringsgerechtigde.²⁷⁶ Tevens is een tweede paragraaf toegevoegd aan artikel 2.7.3.2.8 VCF. Hierdoor wordt de belastbare grondslag verminderd waardoor tegemoet wordt gekomen aan de dubbele belasting.

2.1.3. Tegenbewijs van de bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF

173. Wanneer artikel 2.7.1.0.7 VCF wordt geanalyseerd, blijkt dat de decreetgever niet heeft bepaald op welke wijze het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen moet worden geleverd. Hierdoor heeft de decreetgever een grote discretionaire bevoegdheid overgelaten aan Vlabel, met alle gevolgen van dien.²⁷⁷

174. De vraag of een decretale wijziging is aangewezen met betrekking tot het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 werd gesteld door JANSSENS aan TOMMELEIN: "*Vindt u dat er in het licht van gewijzigde visie van VLABEL een decreetwijziging nodig is?*" TOMMELEIN erkent dat de federale fiscale administratie in het verleden met deze problematiek te maken heeft gekregen, wat blijkt uit de evolutie inzake het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste aankoop (*supra* nrs. 69 t.e.m. 72). TOMMELEIN stelt voor om de optie van een decretale

²⁷² C. DE ROO en E. DE NOLF, "De verzekeringsgift volgens Vlabel: een stand van zaken", *Registratierechten* 2009, nr. 1, 3; "Bericht van 9 april 2013, EE/105.349" in S. HUBERT, "De uitschakeling van artikel 8 W.Succ. door een verzekeringsgift", *Successierechten* 2013, nr. 7, 5-6.

²⁷³ Standpunt 21 december 2015, nr. 15142 van- gepubliceerd op 14 januari 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

²⁷⁴ Ontwerp van decreet (G. BOURGEOIS en B. TOMMELEIN) houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 928/1.

²⁷⁵ Decr.VI. 23 december 2016 houdende diverse fiscale bepalingen en bepalingen omtrent de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen, *BS* 30 december 2016.

²⁷⁶ Art. 34 Decr.VI. 23 december 2016 houdende diverse fiscale bepalingen en bepalingen omtrent de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen, *BS* 30 december 2016.

²⁷⁷ B. PEETERS en J. VELAERS, *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, 516.

oplossing te bekijken ten einde voor eens en voor altijd de problematiek inzake het te leveren tegenbewijs van de bedekte bevoordeling van de baan te schuiven.²⁷⁸

175. Met de twee precedenten in het achterhoofd, namelijk de sterfhuisclausule en de verzekeringsgift, en de vraag door JANSSENS aan TOMMELEIN, is een decretaal ingrijpen aangewezen. Door artikel 2.7.1.0.7 VCF aan te passen en expliciet te bepalen op welke wijze het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste aankopen en de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen moet worden geleverd, zal komaf worden gemaakt met de rechtsonzekerheid die er momenteel heerst bij de belastingplichtige. Daarenboven wordt er door het optreden van de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) tegemoet gekomen aan het grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel. Op welke wijze artikel 2.7.1.0.7 VCF kan worden gewijzigd en of het aangewezen dat de decreetgever zich hiervoor laat inspireren op het Nederlands recht, zal blijken na een korte rechtsvergelijking met dit land (*infra* nr. 179 e.v.). In wat volgt wordt een voorstel geformuleerd waarop in de toekomst het tegenbewijs vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF kan worden geleverd (*infra* nr. 192 e.v.).

176. In afwachting van een decreetwijziging wordt er in wat volgt een oplossing aangereikt voor de toekomstige standpunten die Vlabel inneemt en publiceert.

2.2. Voorafgaandelijke controle van de standpunten van Vlabel

177. Aan de discretionaire bevoegdheid waarover Vlabel beschikt bij het innemen van eenzijdige standpunten kan een restrictie worden aangebracht. Een mogelijke oplossing bestaat erin de inhoud van de standpunten, vooraleer ze worden gepubliceerd, aan een controle te onderwerpen.

Deze controle kan gebeuren door een commissie samengesteld uit een groep van specialisten, zoals notarissen, academici, advocaten, maar ook door specialisten uit de administratie, die over het ingenomen standpunt reflecteren. De taak van deze commissie kan erin bestaan de ontwerpen van de standpunten na te kijken, deze te toetsen aan de praktijk en waar nodig voorstellen tot aanpassing of wijziging te formuleren. Op deze manier komt er een constructieve dialoog tot stand over de interpretatie en de toepassing van de regelgeving.²⁷⁹

Wanneer bijvoorbeeld door deze controlecommissie wordt opgeworpen dat een standpunt niet strookt met beginselen van behoorlijk bestuur, kan dat standpunt, vooraleer het wordt gepubliceerd door Vlabel worden aangepast. Indien de controlecommissie zou opmerken dat Vlabel in haar standpunt haar uitvoerende bevoegdheid overschrijdt, kan zij adviseren het standpunt niet te publiceren en aan te dringen op een delegatie door de decreetgever (i.c. Vlaams Parlement) aan Vlabel (*supra* nr. 117) of op een decretale tussenkomst.

²⁷⁸ *Verslag*, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254.

²⁷⁹ *Verslag*, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254.

178. Door het inschakelen van een verplichte controlecommissie kunnen hoogstwaarschijnlijk problemen zoals ze zich thans voordoen inzake het standpunt nr. 15004 van 21 maart worden vermeden.

3. Rechtsvergelijking met Nederland

179. Onze noorderburen kennen een gelijkaardige fictiebepaling als deze van artikel 2.7.1.0.7 VCF, namelijk artikel 10 Successiewet 1956.²⁸⁰ De *ratio legis* van deze fictiebepaling is analoog met deze in het Vlaamse Gewest, namelijk voorkomen dat de belastbare grondslag in de erfbelasting wordt verminderd door een omzetting door de erflater van zijn volle eigendom op goederen in een genotsrecht.²⁸¹ Artikel 10 Successiewet 1956 werd met ingang van 1 januari 2010 gewijzigd en het toepassingsgebied ervan werd verruimd. Het eerste lid luidt letterlijk als volgt:

“Al wat iemand ten koste van het vermogen van de erflater heeft verkregen in verband met en rechtshandeling of een samenstel van rechtshandelingen waarbij de erflater of diens echtgenoot partij was, en alle goederen waarop de erflater ten laste van zijn vermogen een vruchtgebruik heeft verworven, worden geacht krachtens erfrecht door overlijden te zijn verkregen, indien:

- a. de erflater in verband daarmee tot aan zijn overlijden of een daarmee verband houdend tijdstip het genot heeft gehad van een vruchtgebruik of een periodieke uitkering, en*
- b. het vruchtgebruik onderscheidenlijk de periodieke uitkering ten laste is gekomen van de verkrijger”*

180. Hieruit blijkt dat artikel 10 Successiewet 1956 zowel rechtshandelingen bij leven als bij overlijden viseert. In deze rechtsvergelijking wordt niet verder ingegaan op de rechtshandelingen bij overlijden omdat het standpunt van Vlabel nr. 15004 enkel betrekking heeft op constructies vruchtgebruik-bloote eigendom die tot stand zijn gekomen tijdens het leven van de vruchtgebruiker-erflater.²⁸² Verder wordt er slechts beperkt ingegaan op de gesplitste aankopen omdat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 enkel de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen viseert die het gevolg zijn van een voorafgaandelijke schenking verleden voor een Nederlandse notaris (*supra* nr. 78).

181. In wat volgt wordt beknopt het toepassingsgebied *ratione materiae* van artikel 10 Successiewet 1956 en dit van artikel 2.7.1.0.7 VCF vergeleken. Nadien wordt onderzocht of het voor de Nederlandse belastingplichtige mogelijk is om te ontsnappen aan de fictiebepaling vervat in artikel 10 Successiewet 1956. Zoals blijkt uit *supra* nrs. 88 t.e.m. 90 zijn er voor de Vlaamse belastingplichtige, wanneer deze een schenkingsakte van effecten en/of geldbeleggingen met

²⁸⁰ Wet 28 juni 1956 inzake de heffing van de rechten van successie, van schenking en van overgang, gewijzigd bij wet 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956), *Stb* 23 december 2009, www.wetten.overheid.nl.

²⁸¹ M. KOPINSKY, "Nieuw artikel 10 Successiewet: een genot or not?", *Estate Planner Digitaal* 2010, 1.

²⁸² M. KOPINSKY, "Nieuw artikel 10 Successiewet: een genot or not?", *Estate Planner Digitaal* 2010, 3-4.

voorbehoud van vruchtgebruik laat verlijden voor een Nederlandse notaris, geen alternatieven voorhanden om te ontsnappen aan artikel 2.7.1.0.7 VCF.

182. Tot slot wordt nagegaan of het aangewezen is of de wettelijke regeling van artikel 10 Successiewet 1956 als basis kan dienen voor een toekomstige decretale wijziging van artikel 2.7.1.0.7 VCF.

3.1. Artikel 2.7.1.0.7 VCF vs. artikel 10 Successiewet 1956 *ratione materiae*

183. Het eerste lid van artikel 10 Successiewet 1956 viseert enerzijds de gesplitste aankoop van goederen in vruchtgebruik en blote eigendom en anderzijds de overeenkomsten onder bezwarende of onder kosteloze titel tussen de erflater en zijn erfgenaam, waarbij de erflater de blote eigendom verkoopt of schenkt. Deze situaties zijn analoog met de gesplitste aankoop en gesplitste inschrijving bedoeld in artikel 2.7.1.0.7 VCF, waarvan deze laatste het gevolg is van een voorafgaandelijke schenking met voorbehoud van vruchtgebruik door de schenker-erflater. Met betrekking tot de gesplitste inschrijving van effecten en/of geldbeleggingen viseert Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 enkel de gesplitste inschrijvingen die het gevolg zijn van een voorafgaandelijke schenking met voorbehoud van vruchtgebruik door de erflater.

184. Evenwel dient er te worden opgemerkt dat het toepassingsgebied *ratione materiae* van artikel 10 Successiewet 1956 ruimer is dan dit van artikel 2.7.1.0.7 VCF. Artikel 10 Successiewet 1956 viseert verder alle goederen waarop de erflater ten laste van zijn vermogen een vruchtgebruik heeft verworven. Om deze reden valt een verkoop door een erfgenaam (volle eigenaar) van het vruchtgebruik van zijn goederen aan zijn latere erflater eveneens onder artikel 10 Successiewet 1956.²⁸³

Verder blijkt uit een letterlijke lezing van artikel 10, eerste lid Successiewet 1956 dat dit artikel betrekking heeft op alle goederen waarop de erflater ten laste van zijn vermogen een vruchtgebruik heeft verworven. Het voorwerp van artikel 10 Successiewet 1956 is dus ruimer dan in het Vlaamse Gewest, waar met betrekking tot de gesplitste inschrijvingen enkel effecten en geldbeleggingen worden geïsoleerd.

185. Voor de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF is het een *conditio sine qua non* dat de erflater zich een vruchtgebruik heeft voorbehouden. In Nederland is artikel 10 Successiewet 1956 van toepassing als de erflater zich een genot heeft voorbehouden. Dit genot kan bestaan uit een vruchtgebruik of uit een periodieke uitkering.²⁸⁴ Hieruit blijkt dat wat de modaliteit betreft, het toepassingsgebied *ratione materiae* in Nederland eveneens ruimer is dan in het Vlaamse Gewest.²⁸⁵

²⁸³ I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 4, www.navigator.nl.

²⁸⁴ I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 5, www.navigator.nl.

²⁸⁵ F. SONNEVELDT, "Wegwijs in de Successiewet", *NDFR* 2016, nr. 02-21, 14; I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 8, www.navigator.nl.

186. Uit het voorgaande kan worden besloten dat dat het toepassingsgebied *ratione materiae* van artikel 10 Successiewet 1956 veel ruimer is dan dit van artikel 2.7.1.0.7 VCF. De Nederlandse wetgever treedt strenger op, aangezien er meer rechtshandelingen onder de fictiebepaling van artikel 10 Successiewet 1956 ressorteren.

187. Indien artikel 10 Successiewet 1956 van toepassing is, worden de effecten en/of geldbeleggingen waarvan het vruchtgebruik staat ingeschreven op naam van de erflater en de blote eigendom op naam van een derde, als fictief legaat in volle eigendom in de erfbelasting belast. De grondslag voor de erfbelasting is hetzelfde als in het Vlaamse Gewest, namelijk de waarde in volle eigendom op datum van het overlijden.²⁸⁶

3.2. Het buiten toepassing stellen van artikel 2.7.1.0.7 VCF vs. artikel 10 Successiewet 1956

188. Er is een belangrijk onderscheid vast te stellen tussen Nederland en het Vlaamse Gewest met betrekking tot de aard van het wettelijk vermoeden vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF en dit in artikel 10 Successiewet 1956. In het Vlaamse Gewest is het vermoeden van de bedekte bevoordeling weerlegbaar. In Nederland geldt een onweerlegbaar vermoeden dat goederen die werden geschonken met voorbehoud van vruchtgebruik worden geacht krachtens het erfrecht te zijn verkregen. Het onweerlegbaar vermoeden kan worden afgeleid uit het feit dat in artikel 10 Successiewet 1956 nergens wordt vermeld dat de belastingplichtige een tegenbewijs kan leveren.²⁸⁷ De enige mogelijkheid om aan de toepassing van artikel 10 Successiewet 1956 te ontsnappen is een verzaking aan het vruchtgebruik overeenkomstig artikel 10, lid 4, b) Successiewet 1956 (*infra* nr. 190).

Vlabel heeft in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 bepaald dat het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen enkel nog kan worden geleverd door een voorafgaandelijke geregistreerde schenking. Dit standpunt sleutelt dus niet aan de aard van het vermoeden, het blijft weerlegbaar. Enkel de wijze waarop het tegenbewijs van de gesplitste inschrijving kan worden geleverd, wordt verstrengd.

189. Verder is in het Vlaamse Gewest artikel 2.7.1.0.7 VCF niet van toepassing indien de blote eigenaar overlijdt vóór de vruchtgebruiker.²⁸⁸ In Nederland daarentegen, blijft artikel 10 Successiewet 1956 van toepassing op de erfgenamen van de blote eigenaar op het ogenblik van het overlijden van de erflater-vruchtgebruiker.²⁸⁹

²⁸⁶ I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 2, www.navigators.nl.

²⁸⁷ Artikel 2.7.1.0.7, tweede lid, 1° VCF en artikel 10, eerste lid Successiewet 1956.

²⁸⁸ Artikel 2.7.1.0.7, tweede lid, 2° VCF

²⁸⁹ I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 11, www.navigators.nl.

190. Ook wat betreft de verzaking aan of de afstand van het vruchtgebruik door de vruchtgebruiker is er tussen Nederland en het Vlaamse Gewest een verschil vast te stellen. Hoewel zowel in Nederland als in het Vlaamse Gewest een verzaking aan het vruchtgebruik civielrechtelijk mogelijk is, heeft deze verzaking in Nederland een fiscale uitwerking. Door de verzaking wordt de toepassing van artikel 10 Successiewet 1956 buitenwerking gesteld, voor zover de afstand heeft plaatsgehad meer dan 180 dagen vóór het overlijden van de vruchtgebruiker-erflater.²⁹⁰ Dit is echter niet het geval in het Vlaamse Gewest, waar de verzaking aan het vruchtgebruik juist het vermoeden van bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF versterkt (*supra* nr. 90).²⁹¹

191. Uit de rechtsvergelijking met Nederland kan worden besloten dat het Nederlands recht niet is geschikt om als basis te dienen voor een toekomstige decretale wijziging van artikel 2.7.1.0.7 VCF. Indien de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) zich toch zou baseren op het Nederlands recht is dit in het nadeel van de Vlaamse belastingplichtige, omdat het toepassingsgebied *ratione materiae* van artikel 10 Successiewet 1956 in Nederland ruimer is dan dit van artikel 2.7.1.0.7 VCF en in het bijzonder omdat in het Nederlandse recht het vermoeden vervat in artikel 10 Successiewet 1956 onweerlegbaar is.

4. Voorstel tot mogelijke decretale oplossing

192. Een mogelijke decretale oplossing bestaat erin om zowel voor de gesplitste aankopen als voor de gesplitste inschrijvingen duidelijk te omschrijven op welke wijze het tegenbewijs van het vermoeden van de "bedekte bevoordeling" kan worden geleverd. Hiervoor is het noodzakelijk dat het tweede lid, 1° van artikel 2.7.1.0.7 VCF wordt aangepast.

De hierna aangereikte formulering is een mogelijke aanzet als voorstel tot mogelijke decretale oplossing:

"Het eerste lid is niet van toepassing:

1° indien wordt bewezen dat de gesplitste aankoop of de gesplitste inschrijving geen bedekte bevoordeling is. Indien aan de gesplitste aankoop of aan de gesplitste inschrijving een schenking is voorafgaan, wordt deze schenking aanvaard als tegenbewijs, ongeacht haar vorm mits de hierna vermelde voorwaarden cumulatief zijn vervuld. De voorafgaandelijke schenking moet:

a. hebben plaatsgevonden respectievelijk voorafgaandelijk aan de gesplitste aankoop of de gesplitste inschrijving. Dit voorafgaandelijk karakter van de schenking kan uitsluitend worden bewezen aan de hand een geschrift dat vaste datum heeft vóór de gesplitste aankoop/gesplitste inschrijving;

EN

b. verplicht of facultatief worden onderworpen aan het registratierecht op schenkingen vóór het overlijden van de schenker-erflater."

²⁹⁰ I.J.F.A. VAN VIJFEIJKEN, "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 10, www.navigators.nl.

²⁹¹ *Rep.RJ*, S 9/07-01, www.fisconetplus.be; J. DECUYPER en J. RUYSSSEVELDT, *Successierechten 2010-2011 - Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2010, 232.

193. Ingevolge het bepaalde in punt b wordt er een tolerantie ingevoerd. De belastingplichtige heeft de mogelijkheid om een schenking van effecten en/of geldbeleggingen verleden voor een Nederlandse notaris tijdens het leven van de schenker-vruchtgebruiker vrijwillig ter registratie aan te bieden en hierop het registratierecht op schenkingen te betalen. Op die manier wordt het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling geleverd en zal de Nederlandse schenkingsakte niet meer worden onderworpen aan de erfbelasting. Door deze tolerantie keer de rust bij de belastingplichtige weerkeren.

194. Teneinde tegemoet te komen aan het niet-retroactiviteitsbeginsel dient te worden bepaald dat de decreetwijziging enkel van toepassing is op rechtshandelingen die plaatsvinden vanaf de inwerkingtreding van de decreetwijziging. Hierbij dient te worden gestipuleerd wat er wordt begrepen onder "de rechtshandeling". Bij een gesplitste aankoop dient te worden bepaald dat de rechtshandeling de datum van "de aankoop" is. Bij een gesplitste inschrijving dient onder de rechtshandeling de datum van "de voorafgaandelijke schenking" te worden begrepen en niet de datum van "de gesplitste inschrijving", welke laatste Vlabel thans als rechtshandeling in aanmerking neemt om te bepalen of standpunt nr. 15004 van toepassing is.

5. Tussenbesluit oplossingen *de lege ferenda*

195. Met betrekking tot het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 lijkt een decreetwijziging de meest aangewezen oplossing *de lege ferenda*. Hierbij dient op een duidelijke en ondubbelzinnige manier te worden bepaald op welke wijze het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling kan worden geleverd, enerzijds voor de gesplitste aankopen en anderzijds voor de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen. Tevens kan de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) een regularisatie uitwerken voor schenkingen met voorbehoud van effecten en/of geldbeleggingen die onder het toepassingsgebied van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 vallen. Op deze wijze wordt tegemoet gekomen aan de rechtsonzekerheid die thans bij de belastingplichtige heerst en komt de schending van het grondwettelijk fiscaal legaliteitsbeginsel niet in het gedrang.

196. Toekomstige problemen met betrekking tot de eenzijdige standpunten van Vlabel kunnen worden beperkt, door deze standpunten vóór hun publicatie te onderwerpen aan een toezicht door een controlecommissie. Dit toezicht vormt als het ware een rem op het feit dat Vlabel vóór het publiceren van haar standpunten haar bevoegdheden als uitvoerende macht te buiten gaat en ook op het feit dat zij haar standpunten op regelmatige basis wijzigt. De controle zal zeker en vast de rechtszekerheid in hoofde van de belastingplichtige bevorderen.²⁹²

²⁹² *Verslag*, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254.

6. Alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning

197. Zolang het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 omtrent de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen van kracht blijft, stelt de belastingplichtige zich uiteraard de vraag of er alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning voorhanden zijn, indien hij effecten en/of geldbeleggingen wenst te schenken. Daarom wordt, in afwachting van een rechterlijk of decretaal ingrijpen met betrekking tot het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, hierna enkele alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning besproken.

6.1. Schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik via een Belgische notaris met betaling van het registratierecht op schenkingen.

198. Zoals blijkt uit het algemeen besluit van de cijferbeelden (*supra* nr. 104) is het, zolang het standpunt van Vlabel van kracht is, fiscaal voordeliger om een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen door te voeren via een Belgische notaris en hierop het registratierecht op schenkingen te betalen, omdat deze laatste belasting aanzienlijk lager is dan de erfbelasting (*supra* nr. 85).

6.2. Schenking van effecten en/of geldbeleggingen in volle eigendom via een Nederlandse notaris.

199. Het toepassingsgebied van het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 betrekking heeft op schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen die hebben plaatsgevonden "met voorbehoud van vruchtgebruik" (*supra* nr. 48). Uit hoofdstuk 2 blijkt dat indien deze schenking heeft plaatsgevonden via een authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris, deze schenkingsvorm niet meer wordt aanvaard als geldig tegenbewijs voor het vermoeden van bedekte bevoordeling vervat in artikel 2.7.1.0.7 VCF.

200. Een alternatieve oplossing bestaat erin dat de schenker een belastingvrije schenking doorvoert via een Nederlandse notaris, door de kwantiteit van de voorgenomen schenking te verminderen en de kwaliteit te verhogen. De kwaliteit verhoogt hij door de schenking in volle eigendom van effecten en/of geldbeleggingen door te voeren in plaats van in blote eigendom. De kwantiteit vermindert hij door minder effecten en/of geldbeleggingen te schenken. De schenker zorgt ervoor dat hij zelf nog over voldoende effecten en/of geldbeleggingen beschikt, waarvan de waarde ongeveer overstemt met de waarde van het vruchtgebruik indien hij zich dit recht had voorbehouden. Door de schenking in volle eigendom van effecten en/of geldbeleggingen door te voeren, valt deze schenking niet onder de toepassing van artikel 2.7.1.0.7 VCF omdat de schenking in volle eigendom geen gesplitste inschrijving in vruchtgebruik en in blote eigendom tot stand brengt.

Op voorwaarde dat de schenker niet overlijdt binnen de drie jaar na de schenking, in welk geval artikel 2.7.1.0.5 VCF (*supra* nr. 64) toepassing vindt, heeft deze schenking in volle eigendom plaats gevonden zonder betaling van het registratierecht op schenkingen en zonder betaling van de erfbelasting.

201. Een andere alternatieve oplossing is dat de schenker effecten en/of geldbeleggingen schenkt voor een Nederlandse notaris, niet met voorbehoud van vruchtgebruik, maar onder last voor de begiftigde een maandelijks of jaarlijkse som uit te betalen aan de schenker tot aan zijn overlijden. Bij deze schenkingstechniek behoudt de schenker een inkomstenstroom, niet via het vruchtgebruik, maar wel via de last. Dit bedrag moet de schenker in staat stellen om in zijn levensonderhoud te voorzien. De schenking gebeurt in volle eigendom waardoor artikel 2.7.1.0.7 VCF geen toepassing vindt.

Indien deze schenkingstechniek wordt angewend, moet rekening worden gehouden met de voorafgaandelijke beslissing van Vlabel nr. 16046 van 14 november 2016. In deze beslissing heeft Vlabel een schenking onder last geherkwalificeerd als een overeenkomst onder bezwarende titel indien de last voor de begiftigde zodanig hoog oploopt dat er geen sprake meer kan zijn van een schenking.²⁹³ Deze herkwalificatie is gegrond op het feit dat de schenking hierdoor niet ten kosteloze titel is gebeurd en dat er geen sprake is van een *animus donandi*. Deze herkwalificatie heeft tot gevolg dat de fictiebepaling vervat in artikel 2.7.1.0.9 VCF van toepassing is, waardoor de volledige schenking in de nalatenschap van de schenker-erflater zal worden belast aangezien er een levenslang recht in zijn voordeel werd bedongen.

7. Tussenbesluit alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning

202. Uit het voorgaande blijkt dat er nog enkele alternatieve schenkingstechnieken in het kader van successieplanning voor de belastingplichtige voorhanden zijn.

Afhankelijk van de concrete doelstellingen die de schenker voor ogen heeft, kan hij een schenking van effecten en/of geldbeleggingen via één van de volgende technieken doorvoeren. Wenst hij deze schenking effectief met voorbehoud van vruchtgebruik door te voeren, is het aangewezen deze schenking door te voeren via een Belgische notaris met betaling van het registratierecht op schenkingen zolang het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 van kracht is. Opteert de schenker voor een belastingvrije schenking via een Nederlandse notaris, dan zullen de effecten en/of geldbeleggingen in volle eigendom moeten worden geschonken. In dat geval kan er best worden geopteerd om het voorwerp van de schenking te verminderen, dan wel de schenking door te voeren onder last voor de begiftigde een jaarlijkse som aan de schenker uit te betalen. Door deze last aan de schenking te verbinden, is het mogelijk dat Vlabel de schenking herkwalificeerd naar analogie van haar beslissing nr. 16046 van 14 november 2016.

²⁹³ Voorafgaande beslissing 14 november 2016, nr. 16046 - gepubliceerd op 30 november 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

CONCLUSIE

203. De schenking met voorbehoud van effecten en/of geldbeleggingen is een veelgebruikte techniek van successieplanning. Belgen opteren wel eens om deze schenkingsakte te laten verlijden voor een Nederlandse notaris omdat deze schenkingsvorm vrij is van het registratierecht op schenkingen in België, hetgeen een fiscaal voordeel oplevert.

204. Het probleem situeert zich in het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 omtrent de schenkingen met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen. In tegenstelling tot de beslissing van de federale fiscale administratie van 28 april 2004 stelt Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 dat de belastingplichtige het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling bij gesplitste inschrijvingen, enkel nog kan leveren door aan te tonen dat de voorafgaandelijke schenking aan het registratierecht op schenkingen werd onderworpen. Op deze wijze viseert Vlabel de schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik voor de schenker, die hebben plaatsgevonden bij authentieke schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris, aangezien deze schenkingsvorm niet is onderworpen aan het registratierecht op schenkingen in België. Het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 is van toepassing op de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen die tot stand zijn gekomen vanaf 1 juni 2016.

Dit standpunt van Vlabel heeft belangrijke fiscale gevolgen voor de belastingplichtige. Een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen wordt voortaan steeds belast. Op deze schenking is ofwel het registratierecht op schenkingen ofwel erfbelasting bij het overlijden van de vruchtgebruiker verschuldigd.

205. Vooreerst kan uit deze masterscriptie worden besloten dat de schenkingsakte verleden voor een Nederlandse notaris, als schenkingsvorm voldoet aan de formele geldigheidsvereisten gesteld in het Burgerlijk Wetboek en rechtsgeldig is indien tevens is voldaan aan de constitutieve bestanddelen en grondvoorwaarden van een schenking. Hierdoor blijkt dat op er civielrechtelijk vlak geen probleem rijst, waardoor het onderzoek zich verder heeft toegespitst op het fiscaalrechtelijk vlak.

206. Op fiscaalrechtelijk vlak moet de belastingplichtige wanneer hij een schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik doorvoert op zijn hoede zijn voor de fictiebepaling van artikel 2.7.1.0.7 VCF en de standpunten die hieromtrent door Vlabel worden ingenomen.

207. Uit de bovenvermelde probleemstelling is de volgende centrale onderzoeksvraag voortgevloeid: "Is het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016, met betrekking tot de schenkingen van effecten en geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik, rechtsgeldig vanuit het Belgisch positief fiscaal recht?"

208. Om deze centrale onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden, werd het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 vooreerst getoetst aan het fiscaal legaliteitsbeginsel vervat in artikel 170, §2 GW. Uit deze toetsing blijkt dat Vlabel de wijze waarop het tegenbewijs bij gesplitste inschrijvingen kan worden geleverd, heeft aanpast en verstrengd. Dit doet zij door te eisen dat de voorafgaandelijke schenking moet zijn geregistreerd én dat deze registratie moet hebben plaatsgevonden vóór de gesplitste inschrijving. Hierdoor raakt Vlabel aan de belastbare materie en aan de belastinggrondslag, welke essentiële elementen van de belasting zijn en tot bevoegdheid van de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) behoren. Uit het onderzoek blijkt dat Vlabel als beleidsuitvoerende entiteit de voorwaarden heeft verstrengd inzake het te leveren bewijs van de bedekte bevoordeling. Dientengevolge kan worden besloten dat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 de toets aan het fiscaal legaliteitsbeginsel niet doorstaat.

Verder is uit dit onderzoek gebleken dat Vlabel in haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 de formele motiveringsplicht niet is nagekomen, omdat er in haar standpunt geen enkele vorm van motivering is terug te vinden. Daarenboven schendt Vlabel het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel omdat zij aanvankelijk stelde het te leveren tegenbewijs bij de gesplitste aankopen niet naar analogie toe te passen op de gesplitste inschrijvingen. In haar standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 stelt zij het tegenovergestelde, namelijk dat het tegenbewijs bij de gesplitste inschrijvingen van effecten en/of geldbeleggingen enkel nog op dezelfde wijze kan worden geleverd als bij de gesplitste aankopen. Uit een verdere toetsing van het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 aan het niet-retroactiviteitsbeginsel kan worden besloten dat het standpunt dit beginsel schendt voor schenkingen van effecten en/of geldbeleggingen die hebben plaatsgevonden vóór 1 juni 2016 zonder betaling van het registratierecht op schenkingen én waarvan de inschrijving is tot stand gekomen vanaf 1 juni 2016.

Uit het resultaat van voormelde toetsingen kan worden besloten dat het standpunt van Vlabel nr. 15004 van 21 maart 2016 met betrekking tot schenking van effecten en/of geldbeleggingen met voorbehoud van vruchtgebruik niet rechtsgeldig is vanuit het Belgisch positief fiscaal recht.

209. Uit deze masterscriptie is eveneens gebleken dat een decretale tussenkomst met betrekking tot het standpunt nr. 15004 van 21 maart 2016 de aangewezen oplossing *de lege ferenda* is. Op die manier wordt het fiscaal legaliteitsbeginsel niet geschonden en kan er worden tegemoet gekomen aan de naleving van de beginselen van behoorlijk bestuur die werden getoetst. Naar aanleiding van de decreetwijziging is het aangewezen dat de decreetgever (i.c. het Vlaams Parlement) de wijze waarop het tegenbewijs van de bedekte bevoordeling moet worden geleverd op een duidelijke en ondubbelzinnige formuleert. De decreetwijziging mag enkel van toepassing zijn op rechtshandelingen die worden gesteld na de inwerkingtreding van de decreetwijziging. Ingeval van een gesplitste inschrijving is het opportuun om de datum van "de voorafgaandelijke schenking" als rechtshandeling te beschouwen en niet de datum van "de gesplitste inschrijving" zoals thans door Vlabel wordt gehanteerd. Door de "voorafgaandelijke schenking" als aanknopingsfactor te hanteren, vallen rechtshandelingen die in het verleden werden gesteld niet onder de toepassing van de decreetwijziging. Hierdoor wordt het niet-retroactiviteitsbeginsel geëerbiedigd.

210. Een mogelijke oplossing met betrekking tot de standpunten van Vlabel naar de toekomst toe is de oprichting van een controlecommissie. Dergelijke commissie heeft tot taak de standpunten van Vlabel te onderwerpen aan een controle, voordat deze standpunten worden gepubliceerd. Op die manier kan worden vermeden dat de standpunten van Vlabel constant worden gewijzigd en aangevuld, hetgeen de rechtszekerheid van de belastingplichtige ten goede komt.

211. Uit deze masterscriptie blijkt dat een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik nog steeds als techniek van successieplanning kan worden aangewend. Voorzichtigheid is geboden indien deze schenking effecten en/of geldbeleggingen tot voorwerp heeft. In dit geval is de schenking met voorbehoud van vruchtgebruik *not to do* voor een Nederlandse notaris omdat deze schenking bij het overlijden van de schenker-vruchtgebruiker op grond van artikel 2.7.1.0.7 VCF in de erfbelasting zal worden belast. Bijgevolg is een schenking met voorbehoud van vruchtgebruik van effecten en/of geldbeleggingen *to do* voor een Belgische notaris met betaling van het registratierecht op schenkingen omdat dit registratierecht aanzienlijk lager is dan de erfbelasting.

BIBLIOGRAFIE

WETGEVING

VERORDENINGEN

Verordening 17 juni 2008 (EG) nr. 59/2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I).

WETGEVING BELGIE

De gecoördineerde Grondwet 17 februari 1994, *BS* 17 februari 1994.

Bijzondere wet 16 januari 1989 betreffende de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, *BS* 17 januari 1989.

Bijzondere wet 13 juli 2001 tot herfinanciering van de gemeenschappen en uitbreiding van de fiscale bevoegdheden van de gewesten, *BS* 3 augustus 2001.

Burgerlijk Wetboek 21 maart 1804, *BS* 3 september 1807.

Wet 11 oktober 1919 brengende wijzigingen in de wetten op de successie-, registratie- en overschrijvingsrechten, en wijzigende de artikelen 742, 753 en 755 van het BW, *BS* 13 november 1919.

Wetboek van vennootschappen 7 mei 1919, *BS* 6 augustus 1919.

Wetboek der Successierechten 31 maart 1936, *BS* 7 april 1936.

Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten 30 november 1939, *BS* 1 december 1939.

Wet 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen, *BS* 12 september 1991.

Wet 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, *BS* 27 juli 2004.

Wet 14 december 2005 houdende afschaffing van de effecten aan toonder, *BS* 23 december 2005

Decreet 13 december 2013 houdende de Vlaamse Codex Fiscaliteit, *BS* 23 december 2013.

Decreet 19 december 2014 tot wijziging van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, *BS* 29 januari 2015.

Decreet Vlaamse Overheid 23 december 2016 houdende diverse fiscale bepalingen en bepalingen omtrent de invordering van niet-fiscale schuldvorderingen, *BS* 30 december 2016.

Besluit Vlaamse Regering 11 juni 2004 tot oprichting van het agentschap Vlaamse Belastingdienst, *BS* 27 juli 2004.

Omzendbrief Vlaamse Overheid 2015/1 16 februari 2015 betreffende art. 3.17.0.0.2 van de Vlaamse Codex Fiscaliteit van 13 december 2013, zoals gewijzigd door het decreet van 19 december 2014 – Antimisbruikbepaling – Fiscaal misbruik – Registratiebelasting en erfbelasting, *BS* 25 maart 2015.

WETGEVING NEDERLAND

Wet 28 juni 1956 inzake de heffing van de rechten van successie, van schenking en van overgang, *Stb* 6 juli 1956, www.wetten.overheid.nl.

Wet 3 april 1999 houdende wettelijke regeling van het notarisambt, mede ter vervanging van de Wet van 9 juli 1842, *Stb.* 20, op het Notarisambt en de Wet van 31 maart 1847, *Stb.* 12, houdende vaststelling van het tarief betreffende het honorarium der notarissen en verschotten (wet op het Notarisambt), *Stb* 4 mei 1999.

Wet 17 december 2009 tot wijziging van de Successiewet 1956 en enige andere belastingwetten (vereenvoudiging bedrijfsopvolgingsregeling en herziening tariefstructuur in de Successiewet 1956, alsmede introductie van een regeling voor afgezonderd particulier vermogen in de Wet inkomstenbelasting 2001 en de Successiewet 1956), *Stb* 23 december 2009, www.wetten.overheid.nl.

VOORBEREIDENDE DOCUMENTEN

Advies Raad van State bij het ontwerp van wet houdende begrotingsbepalingen, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1641/1.

Advies Raad van State bij het ontwerp van Programmawet van 23 november 1990, *Parl.St.* Kamer 1990-91, nr. 1366/1.

Advies Raad van State bij het ontwerp van wet houdende sociale en diverse bepalingen, *Parl.St.* Senaat 1993-94, nr. 980/1.

Ontwerp van programmawet (I), *Parl.St.* Kamer 2011-12, nr. 2081/016.

Ontwerp van decreet (G. BOURGEOIS en B. TOMMELEIN) houdende diverse fiscale bepalingen, *Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 928/1.

Project de loi 20 mars 1919, apportant des modifications aux lois sur les droits de succession, d'enregistrement et de transcription, *Parl.St.* Kamer 1918-19.

Verslag, VI.Parl. comm. Algemeen beleid, financiën en begroting 2015-16, 14 juni 2016, nr. C254.

Vr. en Antw. VI.Parl., Vr.nr. 1143, 14 februari 2006, (L. VAN BIESEN, antw. VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN FINANCIEN).

Vr. Kamer 2012-2013, 15 mei 2013, 17388 (*Vr. nrs.* 17388, 17537, 17553, 17761, 17623, 17729, 17753 en 17761 C. DEVLIES, V. WOUTERS, L. VAN BIESEN, O. MAINGAIN en H. GOYVAERTS).

Vr. en Antw. VI.Parl., Vr.nr. 171, 9 februari 2017 (P. VAN ROMPUY, antw. B. TOMMELEIN).

FISCALE ADMINISTRATIE

Bericht van 25 april 2016, "Standpunt over gesplitste inschrijving van effecten of geldbeleggingen", www.belastingen.vlaanderen.be.

Beslissing 10 juli 2002, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S9/06, www.fisconetplus.be.

Beslissing 13 december 2007, nr. EE/101.855, *Rep.RJ*, S 9/06-03 en 04, www.fisconetplus.be.

Beslissing 15 juli 2011, nr. EE/103.490, *Rep.RJ*, S5/04-05, www.fisconetplus.be.

Beslissing 19 april 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

Beslissing 18 juli 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

Beslissing 26 augustus 2013 en 17 oktober 2013, nr. EE/98.937, *Rep.RJ*, S 9/06-08, www.fisconetplus.be.

Beslissing 28 april 2014, nr. Parl. 284, *Rep.RJ*, S 9/06-07, www.fisconetplus.be.

Circ. 10 april 2013 nr. 5/2013, Antimisbruikbepaling – Fiscaal misbruik – Toepassingsgevallen – Registratie- en successierecht, www.fisconet.fgov.be.

Rep.RJ, S 9/02-02, www.fisconetplus.be.

Rep.RJ, S 9/07-01, www.fisconetplus.be.

Standpunt 19 januari 2015, nr. 15004 – gepubliceerd op 19 juni 2015, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 6 juli 2015, nr. 15004 – gepubliceerd op 11 augustus 2015, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 21 december 2015, nr. 15142 van– gepubliceerd op 14 januari 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 21 maart 2016, nr. 15004 – gepubliceerd op 4 april 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 3 oktober 2016, nr. 15004 – gepubliceerd op 20 oktober 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 14 november 2016, nr. 15133, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 10 maart 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 13 maart 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 20 februari 2017 en 10 maart 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 13 maart 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

Standpunt 26 april 2017, nr. 15004 – gepubliceerd op 27 april 2017, www.belastingen.vlaanderen.be.

Voorafgaande beslissing 14 november 2016, nr. 16046 - gepubliceerd op 30 november 2016, www.belastingen.vlaanderen.be.

RECHTSPRAAK

HvJ 14 september 2006, nr. C-181/04 – 183/04, ECLI:EU:C:2006:563, Elmeka NE/Ipourgos Ikonomikon.

GwH 19 mei 2004, nr. 88/2004.

GwH 24 april 2008, nr. 72/2008.

GwH 30 oktober 2013, nr. 141/2013.

Cass. 6 juni 1961, *Pas.* 1961, I, 1082-1089.

Cass. 22 oktober 1970, *Arr.Cass.* 1971, 168-174.

Cass. 27 maart 1992, AR. nr. 6891. *Arr.Cass.* 1992, 727-730.

Cass. 3 november 2000, AR F.98.0072. *Arr.Cass.* 2000, 1710-1714.

Cass. 6 november 2000, AR F.99.0108.F. *Arr.Cass.* 2000, 1715-1724.

Cass. 20 november 2006, AR F.05.0059.F. *Arr.Cass.* 2006, 2371-2375.

Cass. 1 maart 2007, AR C.05.0071.F. *Arr.Cass.* 2007, 491-497.

Cass. 10 december 2010, AR F.08.0102.N, *Arr.Cass.* 2010, 2939-2951.

Antwerpen 24 juni 2008, *T.Not.* 2008, 486-492.

Gent 17 juni 2014, *TFR* 2014, 903-911.

Rb. Bergen 6 september 2012, *Rec.gén.enr.not.* 2012, 367-368.

RECHTSLEER

BOEKEN

BARBAIX, R., *Handboek familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2016, xxviii + 973 p.

BARBAIX, R., *Het contractuele statuut van de schenking*, Antwerpen, Intersentia, 2008, xl + 1130 p.

BARBAIX, R., *Familiaal vermogensrecht in essentie*, Mortsels, Intersentia, 2015, xviii + 422 p.

CASMAN, H., *Notarieel familierecht*, Herentals, KnopsBooks, 2015, xv + 472 p.

CASMAN, H. en DEKKERS, R., *Handboek Burgerlijk Recht: Deel IV Huwelijksstelsels Erfrecht Giften*, Antwerpen, Intersentia, 2010, xviii + 917 p.

DEBLAUWE, R., *Inleiding tot de Vlaamse Erfbelasting*, Herentals, KnopsPublishing, 2015, xxxvii + 1117 p.

DECLERCK, C., DU MONGH, J., PINTENS, W., en VANWINCKELEN, K., *Familiaal vermogensrecht*, Antwerpen, Intersentia, 2010, xiv + 1345 p.

DECLERCK, C., PINTENS W. en VANWINCKELEN, K., *Schets van het familiaal vermogensrecht*, Brugge, die Keure, 2015, xxxviii + 466 p.

DECOUTERE, H. en DELBOO, M., *De algemene antimisbruikbepaling en successieplanning*, Gent, Larcier, 2016, ix + 212 p.

DECUYPER, J. en RUYSEVELDT, J., *Successierechten 2010-2011 - Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2010, 1078 p.

DE JONCKHEERE, M., DELANOTE, M. en MAUS, M., *Basisbegrippen fiscaal recht*, Brugge, die Keure, 2016, 188 p.

DELNOY, P., *Les libéralités et les successions: Précis de droit civil*, Brussel, Larcier, 2016, 432 p.

DE PAGE, H., *Traité élémentaire de droit civil Belge: Tome VIII (VOL I) Les libéralités (généralités) les donations*, Brussel, Bruylant, 1944, 879 p.

DE WULF, C., BAEL, J., DE DECKER H. en DEVOS, S., *Het opstellen van notariële akten*, Mechelen, Kluwer, 2003, 1341 p.

KIRKPATRICK, J. en GARABEDIAN, D., *Le régime fiscal des sociétés en Belgique*, Bruxelles, Bruylant, 2003, 604 p.

MASSCHELEIN, M.A., *Schenking bij notariële akte*, Gent, Larcier, 2007, xii + 309 p.

MERCIER, S., MAUS, M. en DELAFONTEYNE, A., *Le contrôle fiscal en pratique*, Brugge, die Keure, 2009, xvi + 307 p.

NIJS, A. en VERBEKE, A.L., *Vermogensplanning: praktisch en eenvoudig*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 175 p.

PEETERS, B. en VELAERS J., *De Grondwet in groothoekperspectief: Liber amicorum discipulorumque Karel Rimanque*, Antwerpen, Intersentia, 2007, xviii + 563 p.

PEPLIER, P., *Rechtszekerheid als beginsel voor behoorlijke regelgeving*, Antwerpen, Intersentia, 1997, xiv + 663 p.

RUYSEVELDT, J., *Praktijkgids Successieplanning 2016-2017*, 2016, 927 p.

SAGAERT, V., *Goederenrecht*, Mechelen, Kluwer, 2014, xxviii + 785 p.

SAGAERT, V., TILLEMANN, B. en VERBEKE A.L., *Vermogensrecht in kort bestek*, Antwerpen, Intersentia, 2013, 482 p.

SCHRANS, G. en STEENNOT, N., *Algemeen deel van het financieel recht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, xxii + 484 p.

STIJNS, S., *Leerboek Verbintenissenrecht - Boek 1*, Brugge, die Keure, 2005, 268 p.

SPRUYT, E., *Handboek estate planning – Anti-misbruik in registratie- en successierechten. Een kritische analyse*, Gent, Larcier, 2012, x + 131 p.

SPRUYT, E., GEELHAND DE MERXHEM, N. en PELGROMS, H., *De registratie- en erfbelasting in de Vlaamse Codex Fiscaliteit – Volume I*, Mechelen, Kluwer, 2016, xviii + 1086 p .

TIBERGHIE, A., *Manuel de droit fiscal 2011-2012*, Waterloo, Kluwer, 2011, 1787 p.

TIBERGHIE, A., *Handboek voor Fiscaal Recht 2016-2017: Band 1*, Mechelen, Kluwer, 2016, 1111 p.

TIBERGHIE, A., *Handboek voor Fiscaal Recht 2016-2017: Band 2*, Mechelen, Kluwer, 2016, 2279 p.

VAN DE VELDE, A., *Inleiding tot het financiewezen*, Brugge, die Keure, 2012, xxxvi + 766 p.

VAN DE VELDE, E., *'Afspraken' met de fiscus: de grenzen, juridische kwalificatie en rechtsgevolgen*, Gent, Larcier, 2009, xix + 589 p.

VAN GYSEL, A.C., *Précis du droit des successions et des libéralités*, Brussel, Bruylant, 2008, 956 p.

VAN MENSEL, A., *Het beginsel van behoorlijk bestuur: een schets*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1990, ix + 120 p.

VAN MENSEL, A., *Het beginsel van behoorlijk bestuur*, Gent, Mys & Breesch, 1997, xiv + 189 p.

VAN ORSHOVEN, P., *Behoorlijke rechtsbedeling bij geschillen over directe rijksbelastingen*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1987, xiii + 588 p.

WEYTS, L., *Notarieel fiscaal recht - Deel II: De aangifte van nalatenschap*, Antwerpen, Kluwer, 2010, xxii + 586 p.

TIJDSCHRIFTEN

AERTS, E., "Sterfhuisclausule decretaal kortwiek", *Successierechten* 2015, nr. 6, 10-12.

AMEYE, B. en DAUGINET, V., "Rechtszekerheid, vertrouwensbeginsel en goede trouw – Europeesrechtelijke doorwerking in de Belgische rechtsorde", *AFT* 2009, afl. 5, 3-38.

BARBAIX, R. en VERDICKT, B., "Handgift zonder (bewezen) traditio: onbestaand of vernietigbaar?", *Not.Fisc.M.* 2011, 66-83.

BORTELS, H. en THEUNIS, J., "Het fiscaal legaliteitsbeginsel in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (2005-2015)", *TFR* 2016, 418-438.

BUYSSE, C., "'Gesplitste aankoop': schenking moet betaling voorafgaan", *Fiscoloog* 2008, nr. 1120, 13-15.

CARDOEN, B., "'Gesplitste aankoop' en voorafgaande schenking: fiscus neemt gas terug", *Fiscoloog* 2013, nr. 1339, 6-8.

DAUGINET, V. en LOIX, Y., "Over de schijnbaar moeilijke verzoening tussen de legaliteit en de rechtsbescherming tegen onbehoorlijk bestuur in de fiscaliteit", *AFT* 2003, 234-246.

DEBAERDTS, F., "De algemene rechtsbeginselen in het administratief recht", *TBP* 1988, 641-646.

DE BRABANDER, A.M. en MEULEMANS, D., "De schenking van (genoteerde) effecten", *T.Fin.R.* 2001, 86-113.

DEGRYSE, T., "De fiscale gevolgen van een gesplitste aankoop blote eigendom – vruchtgebruik door natuurlijke personen", *T.Not.* 2008, 128-147.

DE MAREZ, D., "Vruchtgebruik op aandelen: een overzicht", *RW* 2003-04, 881-892.

DE STAERCKE, J., "Beginselen van behoorlijk bestuur en hiërarchie van de normen", *NJW* 2004, 1406-1415.

DE ROO, C. en DE NOLF, E., "De verzekeringsgift volgens Vlabel: een stand van zaken", *Registratierechten* 2009, nr. 1, 1-7.

DEWULF, C., "Een kritische doorlichting van recente rechtspraak en rechtsleer in verband met de sterfhuisclausule", *T.Not.* 2008, 467-485.

DUMONT, T., "Registratierechten - Schenken met voorbehoud van vruchtgebruik: in Vlaanderen heeft u voortaan de keuze tussen betalen of betalen", *Registratierechten* 2016, nr. 2, 2-13.

GEELHAND DE MERXEM, N., "De toepassing in de tijd van nieuwe en strengere fictiebepalingen", *Not.Fisc.M.* 2016, 87-95.

GEELHAND DE MERXEM, N., "VCF – Strengere decreten en standpunten inzake fictiebepalingen – Wanneer van toepassing?", *Notariaat* 2016, afl. 8, 4-7.

GEELHAND DE MERXEM, N., "Vlabel verplicht voorafgaande registratie schenking van geld of effecten met voorbehoud van vruchtgebruik", *Fisc.Act.* 2016, nr. 14, 1-6.

S. HUBERT, "Gecontesteerd Vlabel standpunt inzake verzekeringsgift: eerder beperkt toepassingsgebied?", *Successierechten* 2016, nr. 3, 1-7.

S. HUBERT, "De uitschakeling van artikel 8 W.Succ. door een verzekeringsgift", *Successierechten* 2013, nr. 7, 4-8.

JANSEN, R., "De verhouding tussen beschikkingsbevoegdheid en het *nemo plus*-beginsel", *RW* 2009-10, 434-444.

KOPINSKY, M., "Nieuw artikel 10 Successiewet: een genot or not?", *Estate Planner Digitaal* 2010, 1-9.

LABEEUW, N., "Wijzigingen op het vlak van Vlaams schenkings- en successierecht", *Not.Fisc.M.* 2004, 234-246.

LABEEUW, N. en DEBLAUWE, R., "Schenking voor een Nederlandse notaris: geldig? Waarom niet?", *Successierechten* 2006, nr. 8, 1-10.

MAREEN, D., "Hoe verhoudt de materiële motivering zich tot de formele motivering?", *TBP* 1997, 723-735.

PEETERS, B., "De algemene fiscale antimisbruikbepaling: een commentaar in het licht van de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof", *AFT* 2014, 4-34.

ROOVERS, T., "De verzekeringsgift: de decreetgever komt tussen", *Not.Fisc.M.* 2017, 102-107.

ROSSIGNOL, K., "Noot – Vertrouwens- versus legaliteitsbeginsel. Het "salomonsoordeel" van de Gentse rechter van eerste aanleg", *Not.Fisc.M.* 2012, 251-256.

SONNEVELDT, F., "Wegwijs in de Successiewet", *NDFR* 2016, nr. 02-21, 1-46.

SUETENS, L.P., "Algemene rechtsbeginselen en algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het Belgisch administratief recht", *TBP* 1970, 379- 396.

TORFS, N., "De handgift "met modaliteiten"", *Not.Fisc.M.* 1996, 261-269.

VANDEBERGH, H. "Het vertrouwensbeginsel volgens het Europees Hof van Justitie", *TFR* 2007, 1029-1031.

VANDEBERGH, H. "Grenzen aan de toepassing van het vertrouwensbeginsel", *TFR* 2003, 211-221.

VANDEBERGH, "Over "Afspraken met de fiscus" en het conflict tussen legaliteit, vertrouwensbeginsel en gelijkheidsbeginsel", *TFR* 2010, 779-792.

VAN DYCK, J., "Gesplitste aankoop: wanneer moet 'registratie' een feit zijn?", *Fiscoloog* 2015, nr. 1428, 5-7.

VAN DYCK, J., "Opnieuw heibel rond 'gesplitste inschrijving' van effecten", *Fiscoloog* 2016, nr. 1472, 10-12.

VAN LAERE, D., "De civiel- en fiscaalrechtelijke grenzen van schenkingen met voorbehoud van quasi vruchtgebruik", *Not.Fisc.M.* 2002, 188-209.

VAN ORSHOVEN, P., "De uitdrukkelijke motivering van administratieve rechtshandelingen", *RW* 1991-92, 488-492.

VAN VIJFEIJKEN, I.J.F.A., "T&C Erfrecht civiel en fiscaal, commentaar op art. 10 SW 1956: Omzetting van eigendomsrechten in genotsrechten", 1-12, www.navigators.nl.

VERBEKE, A., "Schenken in binnen- en buitenland", *TEP* 2006, 377-388.

VERSTAPPEN, J., "Vruchtgebruik en blote eigendom bij onroerende en roerende goederen – Fiscale aspecten", *T.Not.* 1999, 494-529.

WEYTS, L., "Vlabel zegt neen aan de Kaasroute bij inschrijvingen en plaatsingen van effecten of gelden onder de koepel vruchtgebruik-blote eigendom", *T.Not.* 2016, 393-445.

WETYS, L., "Vlucht niet naar Nederland, vlucht naar uw notaris", *T.Not.* 2006, 366-377.

WETYS, L., "Grensoverschrijdende schenkingen", *T.Not.* 2010, 388-391.

WETYS, L., "Afschaffing van aandelen aan toonder: het einde van de gorilla's in de mist", *T.Not.* 2008, 314-318.

VERZAMELWERKEN EN REEKSEN

BOES, M., "Het redelijkheidsbeginsel" in OPDEBEEK, I. (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, xiii + 194 p.

CAPPELLE, B., "Schenking van roerende goederen bij authentieke akte voor Belgische notaris" in X, *Bijvoorbeeld: Modellen voor het bedrijfsleven*, Mechelen, Kluwer, 2015, 1-45.

CAPPELLE, B., "Schenking van roerende goederen via Nederlandse notaris" in X, *Bijvoorbeeld: Modellen voor het bedrijfsleven*, Mechelen, Kluwer, 2015, 1- 25.

DE JONGHE, D. en HENRARD, P.F., "L'actualité des principes généraux de droit administratif et de bonne administration en droit administratif: questions choisies" in BROUX, P.O., LOMBAERT, B. en TULKENS, F. (eds.), *Actualité des principes généraux en droit administratif, social et fiscal*, Limal, Anthemis, 2015, 198 p.

DE WITTE, E., "Vruchtgebruik op gemeenschappen: contractuele grenzen en gevolgen" in SAGAERT, V. en VERBEKE A.L. (eds.), *Vruchtgebruik: mogelijkheden, beperkingen en innovaties*, Antwerpen, Intersentia, 2012, ix + 286 p.

DE PAGE, P., "L'acte d'usufruit – les clauses" in DE PAGE, P. en CULOT, A. (eds.), *Les droits de jouissance: Aspects civils et fiscaux*, Louvain-la-Neuve, Anthemis, 2007, 229 p.

LABEEUW, N., "Schenking versus handgift" in DU MONGH, J. en PINTENS, W. (eds.), *Familiaal vermogensbeheer*, Antwerpen, Intersentia, 2004, 247 p.

LUST, S., "Schenking/Oorzaak/Registratie van titel" in VERBEKE, A., BUYSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, xxii + 612 p.

MAELFAIT, A., "Schenken" in PINTENS, W. en DECLERCK, C. (eds.), *Patrimonium 2016*, Brugge, die Keure, 2016, 389 p.

MORIS, M. en BELLEFLAMME, F., "Les principes de bonne administration en droit administratif et en droit fiscal" in BROUX, P.O., LOMBAERT, B. en TULKENS, F. (eds.), *Actualité des principes généraux en droit administratif, social et fiscal*, Limal, Anthemis, 2015, 198 p.

PEETERS, B. en VAN DE VELDE, E., "Fiscaal recht" in OPDEBEEK, I. en COOLSAET, A. (eds.), *Formele motivering van bestuurshandelingen*, Brugge, die Keure, 2013, xxxi + 569 p.

PEETERS, B. en DE SMET, R., "De Vlaamse erf- en registratiebelasting: over bevoegdheidsverdelingen, misbruiken en sanctionering. Maakt het uit wie de dienst vervult?" in PINTENS, W. en DECLERCK, C. (eds.), *Patrimonium 2016*, Brugge, die Keure, 2016, 389 p.

PEETERS, B. en SMET, F., "Het rechtszekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel in belastingrecht" in DE JONCKHEERE, M. (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, xx + 430 p.

POPELIER, P., "Beginselen van behoorlijk bestuur: begrip en plaats in de hiërarchie van de normen" in OPDEBEEK, I. en VAN DAMME, M. (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, xxi + 491 p.

ROSSIGNOL, K., "'No taxation without legislation': Het formeel legaliteitsbeginsel in belastingzaken" in DE JONCKHEERE, M. (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, xx + 430 p.

VAN DAMME, M. en WIRTGEN, A., "Het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel" in OPDEBEEK, I. en VAN DAMME, M. (eds.), *Beginselen van behoorlijk bestuur*, Brugge, die Keure, 2006, xxi + 491 p.

VAN DAMME, M., "Het vertrouwensbeginsel" in OPDEBEEK, I. (ed.), *Algemene beginselen van behoorlijk bestuur*, Antwerpen, Kluwer Rechtswetenschappen, 1993, xiii + 194 p.

VAN DE VELDE, E., "De rechtspraak van het Hof van Cassatie waarbij de vereiste van de wettelijke basis wordt getoetst in fiscale zaken" in DE RAEDT, S. en VAN DE VIJVER, A. (eds.), *Grondrechten in fiscalibus*, Brussel, Larcier, 2016, xvi + 650 p.

VAN HAEGENBORGH, G., "De invordering van de inkomstenbelastingen en de wet motivering bestuurshandelingen" in DIRIX, E. en Taelman, P. (eds.), *Fiscaal executierecht*, Antwerpen, Intersentia, 2003, xix + 377 p.

VAN ORSHOVEN, P., "Algemene beginselen van behoorlijk fiscaal en ander bestuur" in VAN CROMBRUGGE, S. (ed.), *Actuele problemen van fiscaal recht*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1989, viii + 372 p.

VAN SINAY, T., "Vruchtgebruik op een algemeenheid en quasi-vruchtgebruik: vergelijking en toepassing" in CASTELEIN, C., VERBEKE, A.L. en WEYTS, L., *Notariële clausules: Liber Amicorum Professor Johan Verstraete*, Antwerpen, Intersentia, 2007, xxxviii + 804 p.

VERBEKE, A., "Vruchtgebruik/bevoegdheid vruchtgebruiker/ effectenportefeuille: civiele aspecten" in VERBEKE, A., BUYSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, xxii + 612 p.

VERBEKE, A., "Vruchtgebruik/bevoegdheid vruchtgebruiker" in VERBEKE, A., BUYSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, xxii + 612 p.

VERBEKE, A., "Vruchtgebruik/Vruchten/Aandelen" in VERBEKE, A., BUYSENS, F. en DERYCKE, H. (eds.), *Handboek estate planning – Algemeen deel 2: vermogensplanning met effect bij leven: schenking*, Gent, Larcier, 2009, xxii + 612 p.

VERMEERSCH, B., "Fiscale grondbeginselen in het registratie- en successierecht: aan de praktijk getoetst, maar hoe goede bevonden?" in M. DE JONCKHEERE (ed.), *Een reis doorheen de fiscale basisbeginselen*, Brugge, die Keure, 2011, xx + 430 p.

ANNOTATIES VAN RECHTSPRAAK

Cass. 27 maart 1992, noot K. LEUS, "Contra legem-werking van het rechtszekerheidsbeginsel, meer in het bijzonder van het vertrouwensbeginsel?", *Not.Fisc.M.* 1993, 70-74.

Cass. 1 maart 2007, noot M.A. MASSCHELEIN, "Noot: De staat van schatting bij de schenking van roerende goederen", *Not.Fisc.M.* 2008, 135-140.

Cass. 26 februari 2016, noot S. GOMMERS, "Een voorziene miskennis van het voorzienbaarheidsbeginsel", *TFR* 2016, 703-707.

Rb. Luik 13 september 2007, noot I. VERHULST, "Inschrijving van effecten en toepassing van artikel 9 Wetboek Successierechten", *TFR* 2008, 830-832.

ONLINE

Vlaamse Belastingdienst, www.belastingen.vlaanderen.be.

Overheid Vlaanderen, www.overheid.vlaanderen.be/delegatie-van-verordenende-bevoegdheid.

ANDERE BRONNEN

PERSBERICHTEN

BOLLEN, N. "Vlaamse fiscus raakt niet meer aan uw erfenisplanning", *De Tijd* 2017, 35.

OVERIGE BRONNEN

KFBN, "VCF – Successiebelasting – Inschrijvingen in vruchtgebruik en blote eigendom – Fictiebepaling – Standpunt Vlabel en inwerkingtreding ervan", *Juridische info – bericht e-notariaat referentienummer 13083*, 21 april 2016.

Formulier aangifte nalatenschap - Fictiebepaling, www.belastingen.vlaanderen.be.

X, Comité voor Studie en Wetgeving van de Nederlandse Kamer van Belgische notarissen, nr. 6343, 538-566.

Auteursrechtelijke overeenkomst

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:
Schenking met voorbehoud van vruchtgebruik: to do or not to do?

Richting: **master in de rechten-rechtsbedeling**

Jaar: **2017**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Niet tegenstaand deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt behoud ik als auteur het recht om de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij te reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

Ik bevestig dat de eindverhandeling mijn origineel werk is, en dat ik het recht heb om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. Ik verklaar tevens dat de eindverhandeling, naar mijn weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

Ik verklaar tevens dat ik voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen heb verkregen zodat ik deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal mij als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze overeenkomst.

Voor akkoord,

Coeckelbergs, Isabelle

Datum: **15/05/2017**